

OPSISTA KEIKKAAN – MUUSIKON OSAAMINEN

**Muusikon opetussuunnitelma ja
ammattiosaamisen näytöt Jyväskylän
ammattiopistossa**

joulukuu 2006

Pauliina Holm

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Holm, Pauliina	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 93	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi OPSISTA KEIKKAAN –MUUSIKON OSAAMINEN Muusikon opetussuunnitelma ja ammattiosaamisen näytöt Jyväskylän ammattiopistossa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Hannula, Kaija		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio		
Tiivistelmä Kehittämistehtävän tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva niistä tekijöistä jotka ohjaavat ja liittyvät opetussuunnitelman toteuttamiseen ja uudistamiseen sekä kuvata opetussuunnitelmatyötä ja ajankohtaisten valtakunnallisten sekä paikallisten linjausten vaikutusta opetussuunnitelman sisältöön ja toteutukseen. Kehittämistehtävä kuvaa musiikkikentän ja työelämän muutoksia jotka vaikuttavat tulevaisuuden muusikon ja musiikin opettajan osaamiseen ja opetussuunnitelman sisältöihin musiikkialalla muusikon koulutuksessa. Työssä kuvataan opetussuunnitelman uudistustarvetta ja siihen vaikuttaneita tekijöitä kuten ammattiosaamisen näytöt ja Jyväskylän ammattiopiston yhteisten opetussuunnitelmien yhteisen osan linjaukset. Työn keskeinen sisältö on Musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaaminen ja Muusikon opetussuunnitelman uudistaminen ja sen sisältöjen esittelemineen. Työssä käytettiin laadullista tutkimusotetta ja sisällönanalyysia. Työssä kuvataan uudistettavan opetussuunnitelman rakentumista ja sen sisältöjä, prosessia johon kuuluu niin oppimiskäsitysten pohtiminen, muusikon osaamisen kuvaaminen kuin arviointikriteerien pohtiminen ja kirjaaminen suhteessa opetussuunnitelman perusteisiin ja musiikkialan kansalliseen näyttöaineistoon.		
Avainsanat (asiasanat) opetussuunnitelma, ammattiosaamisen näytöt, muusikko. http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/		
Muut tiedot		

Author(s) Holm, Pauliina	Type of Publication Development project report	
	Pages 93	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title From Curriculum to Concert – the Skill of a Musician. The curriculum of a musician and the skill-based vocational test sets in Jyväskylä Vocational Institute.		
Degree Programme Teacher Education College		
Tutor(s) Hannula, Kaija		
Assigned by Jyväskylä Vocational Institute, Conservatory		
Abstract The main focus in the development project was to form a general view of the factors that guide and lead to the realisation and reconstruction of a curriculum as well as to describe the development process of a curriculum and the affect of the actual national and local alignments in the content and accomplishment of the curriculum. This development project describe the changes in the music branch and in the work-life that affect to the future of musician's and teacher's skills as well as to the contents of the curricula in the training of a musician. In this work the need for renovation of the curriculum is described and the factors affected to the curriculum, such as the vocational skill-test sets and the guidelines of the common parts of the general curriculum of Jyväskylä Vocational Institute. One of the main themes in this work was to test the national vocational skill-test material and to renovate the curriculum of the musicians degree, as well as to present the content of the curriculum. The development project was carried out using qualitative research methods and content analysis methods. This work describe the development and contents of the renewing curriculum as a process including the consideration of the learning comprehensions, description of the skills of a musician, as well as the consideration of the assessment criteria towards the principle of the curriculum and the national vocational skill-test material of the music branch.		
Keywords curriculum, vocational skill-test sets, musician.		
Miscellaneous		

SISÄLLYS

1 ALKUSOITTO: MUUTTUNEET MUSIIKKIKENTÄN SÄVELET	2
1.1 Työelämä muuttuu – muuttuuko koulutus?.....	2
1.2. Jyväskylän ammattiopiston konservatorio	9
2 ESITELY JA KEHITTELY: AMMATILLINEN KOULUTUS JA OPETUSSUUNNITELMA	10
2.1 Ammatilliseen koulutukseen liittyvät keskeiset lait ja määräykset opetussuunnitelman taustalla.....	10
2.2 Opetussuunnitelman tehtävä oppilaitoksen toiminnan kehittäjänä ja suuntaajana	13
2.3 Ammatillisen toisen asteen tehtävistä	14
2.4 Musiikkialan opetussuunnitelman perusteista.....	15
3 MELODIA:	15
KEHITTÄMISTEHTÄVÄN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS.....	15
4 TEEMA:	19
OPETUSSUUNNITELMAN UUDISTAMISTARVE.....	19
4.1 Muusikon opetussuunnitelmatyön taustaa	21
4.2 Ammattiosaamisen näytöt nuorten koulutuksessa	24
4.3 Osaaminen musiikkialalla	25
4.3.1 Opettajan osaaminen	25
4.3.2 Tulevaisuuden muusikon osaaminen	27
5 OPSISTA KEIKKAAN! – OSAAMISEN KUVAAMISESTA OPETUSSUUNNITELMAAN	30
5.1. Kohti uutta opetussuunnitelmaa.....	32
5.1.1 Kommenttia ja ajatuksia: Ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteinen osa.....	34
5.1.2 Testaus ja raportointi: Musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaus Jyväskylän ammattiopiston Konservatoriossa	42
5.2 Muusikon opetussuunnitelma.....	50
MUUSIKON OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLLYS	51
5.2.1 Oppijalähtöinen oppimisprosessi – oppimiskäsitys opetussuunnitelmassa	53
5.2.3 Muusikon tutkinnon opintokokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja arviointi	59
5.2.4 Opinnäytetyön tavoitteet, sisältö, toteutus ja arviointi.....	82
5.2.5 Arviointi ja osaamisen tunnustaminen	83
6 LOPPUSOITTO	86
LÄHTEET	88

1 ALKUSOITTO: MUUTTUNEET MUSIIKKIKENTÄN SÄVELET

Työelämän muutokset ovat viime vuosina olleet voimakkaita ja syvällisiä. Työelämän rakenteet ovat muuttuneet ja työn luonteesta tulevaisuudessa käydään jatkuvasti keskustelua. Nämä muutokset vaikuttavat paitsi tulevaisuuden ammatteihin myös käsityksiin ammattitaitovaatimuksista jonka seurauksena ammatillisen koulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen Suomessa etsivät jatkuvasti uusia, entistä tarkoituksenmukaisempia näkökulmia koulutustarpeiden ennakointiin. Opetusministeriön koulutus- ja tutkimus 2003 -2008 kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisen koulutuksen kehittämisen keskeisenä haasteena on luoda oppimisympäristöjä, joissa voidaan kehittää työelämän tarvitsemaa ammatillista osaamista ja joissa voidaan edistää tavoitteiltaan, motivaatioltaan, oppimisvalmiuksiltaan ja kulttuuritaustaltaan erilaisten oppijoiden oppimista. Uutta teknologiaa hyödyntämällä monipuolistetaan opetusmenetelmiä ja oppimisympäristöjä, tuetaan ja ohjataan oppimisprosesseja sekä simuloidaan työelämän toimintaympäristöjä. (2004, 40.)

Tämä asettaa uusia osaamisvaatimuksia opettajille. Myös opetussuunnitelman on vastattava muuttuneen työelämän tarpeisiin. Ruohotien ja Hongan (2003) mukaan muuttuva työelämä tarvitsee ihmisiä joilla on kyky, halu ja tahto oppia jatkuvasti. Heidän tulee osata hyödyntää kokemuksiaan, ottaa vastuu omasta oppimisestaan ja tarvittaessa kyetä uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja tietoisuuden avartumiseen. (Ruohotie & Honka 2003, 29.)

1.1 Työelämä muuttuu – muuttuuko koulutus?

Työelämä ja yhteiskunta ovat kokeneet nopeita rakennemuutoksia. Nämä edellyttävät uusia toimintatapoja ja osaamistarpeita niin oppilaitoksille kuin niiden henkilöstöllekin. Se, mitä esimerkiksi vuosi 2010 tuo tullessaan on arvoitus ja suuntaviivoja voimme vain aavistella. Osa raameista ja muuttujista on tiedossamme nyt, mutta aloituspaikkaluvut, työllistymisen ja työvoiman tarpeen mittarit, asiakkaiden tarpeet, laatu ym. asettaa haasteita toiminnan kehittämislle. Yksi keskeisistä koulutuksen rakenteisiin, myös konservatorioiden ja muusikon koulutukseen vaikuttava seikka on

kuntarakenneuudistus sekä valtion rooli koulutuksen järjestäjänä. Muuttuneisiin tarpeisiin vastaamalla ja niitä ennakoimalla meillä toivottavasti on vielä toimintaa vuonna 2010. Toiminta tosin voi olla erinäköistä ja kuuloista kuin tänään.

Parhaimmillaan se on laadukasta ja sen vaikuttavuus mitataan niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. Se vaatii muutoksia ja koulutusta. Se vaatii uudenlaista opettajuutta.

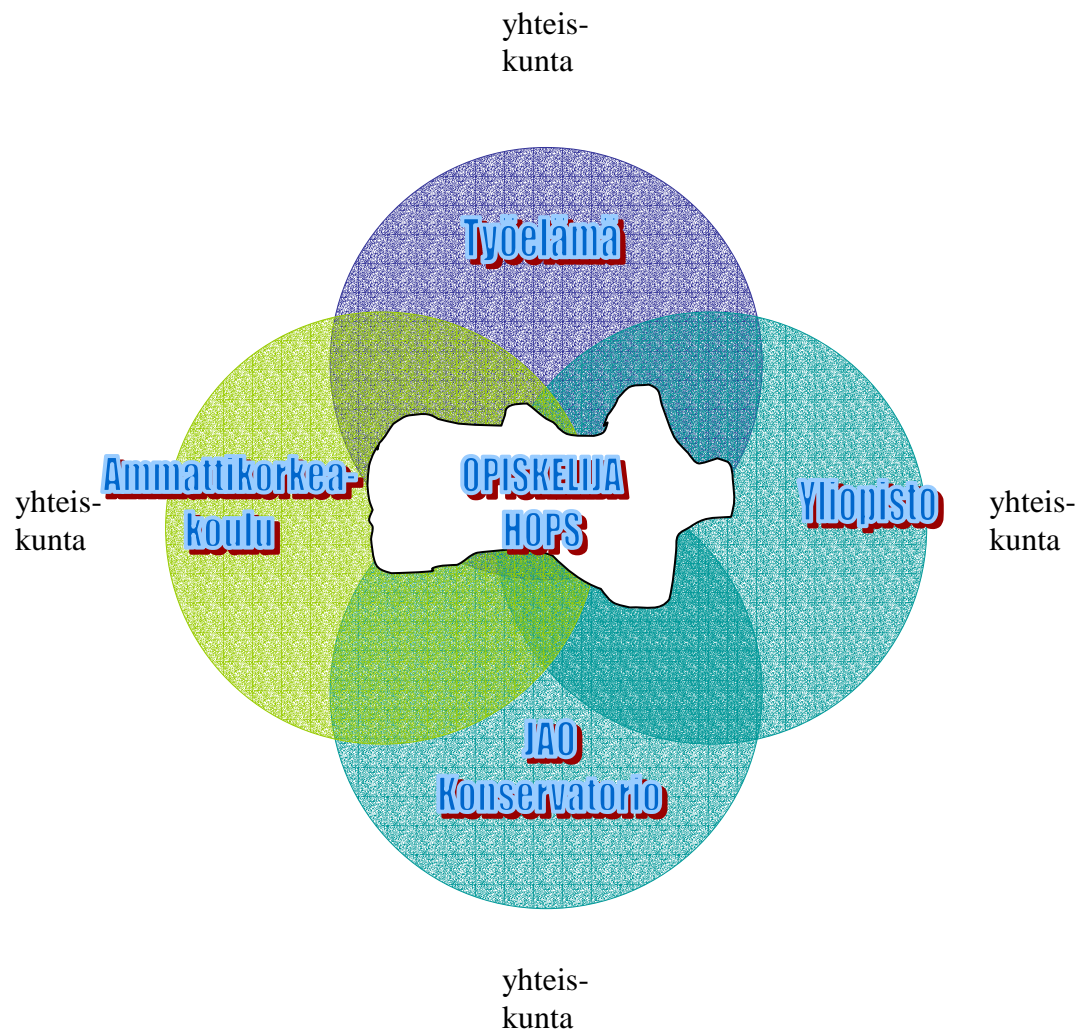
Koulutusympäristöissä ja opiskeluperiaatteissa on 1990-luvulla tapahtunut suuria muutoksia eivätkä nämä muutokset suinkaan tule vähenemään. Suunta on kohti yhä suurempia kokonaisuuksia ja koulutuksenjärjestäjiä. Tähän suuntaan myös Jyväskylän ammattiopisto menee yhdistämällä tutkintoja ja toimintoja suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Parhaimmillaan tästä syntyy uusia hedelmällisiä yhteistyömuotoja, toimintoja ja oppijaa hyödyttäviä yksilöllisiä opinpolkuja jotka vastaavat paremmin muuttuneeseen työelämään ja sen osaamisvaatimuksiin. Oppilaitosten ja niiden opettajien on jatkuvasti kehitettävä itseään.

Hongan, Lampisen ja Vertasen mukaan työssäoppimisen ”tuleminen” vaikuttaa oleellisesti myös toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajan toimenkuvaan ja rooleihin (2000, 26). Näin on jo käynyt ja seuraava askel on ollut ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.

Muun muassa Ruohotie ja Honka (2003, 142) listaavat yleisiksi työelämävalmiuksiksi elämänhallintaan, kommunikointitaitoihin, ihmisten ja tehtävien johtamiseen sekä innovaatioiden ja muutosten hallintaan liittyvät asiakokonaisuudet. Näitä valmiuksia ja taitoja tarvitaan kaikilla aloilla.

Yksi tärkeimmistä terävöittämisalueista on Luukkaisen (1998) mukaan koulutoimintojen kehittäminen kohti yksilön omaa vastuun ottamista ja kantamista. Opettajuuteen liittyy tiedolliseen osaamiseen ja taitoalueitten hallintaan pyrkimisen sekä fyysisen kehityksen tukemisen lisäksi tavoite opiskelijan omasta vastuunotosta. Tällöin on uskallettava antaa oppijalle valtaa omien opintojensa tavoitteiden, sisältöjen ja opiskelujärjestelyjen suhteen. (Luukkainen 1998, 19–20.) Musiikin ammattikoulutuksessa tämä korostuu oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) suunnittelussa ja toteuttamisessa omista henkilökohtaisista tavoitteista,

instrumenttitaidoista ja suuntautumisesta käsin. Oppijan oppimisympäristöt laajenevat ja oppimista tapahtuu myös oppilaitosrajojen ulkopuolella (kuvio 1)

KUVIO 1. Oppijan osaamisen tunnustamisen ameebamalli. Esimerkkinä Suomalaisen musiikkikampuksen yhteistyö. Pauliina Holm 2.2.2005 Suomalaisen musiikkikampuksen strateginen suunnitteluryhmä

Suomalainen musiikkikampus on Jyväskylän ammattiopiston konservatorion, Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikin ja music management- koulutusohjelmien sekä Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen ja opettajankoulutuslaitoksen yhteinen toimintaympäristö, jonka tarkoituksena on entisestään vahvistaa Jyväskylässä annettavaa musiikin ammatillista ja akateemista koulutustarjontaa sekä tutkimusta, jota voidaan hyödyntää myös taiteen perusopetuksessa ja oppijan henkilökohtaisessa opiskelupolun rakentumisessa ja osaamisen tunnustamisessa.

Yhteistyöllä kukin oppilaitos voi keskittyä omaan erityisosaamiseensa. Työnjaolla säästyvistä resursseista yhdistämällä saadaan luotua jotain uutta, työelämän tarpeista kumpuavaa koulutusta. Toimijoiden yhteisenä tavoitteena on kehittää Suomalaisesta musiikkikampuksesta Suomen innovatiivisin tutkimus-, kehittämis- ja koulutuskeskus musiikkialalla, joka on myös kansainvälisesti tunnustettu ja arvostettu musiikkialan uusiutuvan tiedon ja taidon tuottaja.

Valtioneuvosto on jo lainsäädännössään edellyttänyt oppilaitosten välistä yhteistyötä. Oppilaitosten omistuspohjaa ei määritellä, mutta yhteistyötä on oppilaitosten välillä nykyisestäään lisättävä. Yhteistyövelvoitteella on lisätty opiskelijoiden mahdollisuutta valita opintokokonaisuuksia myös toisesta koulumuodosta. Tämä mahdollistaa esimerkiksi sen, että toisen asteen opiskelija voi jo toisella asteella suunnata opintojaan korkea-asteen opintoihin. (Suopohja & Liusvaara 2000, 30.)

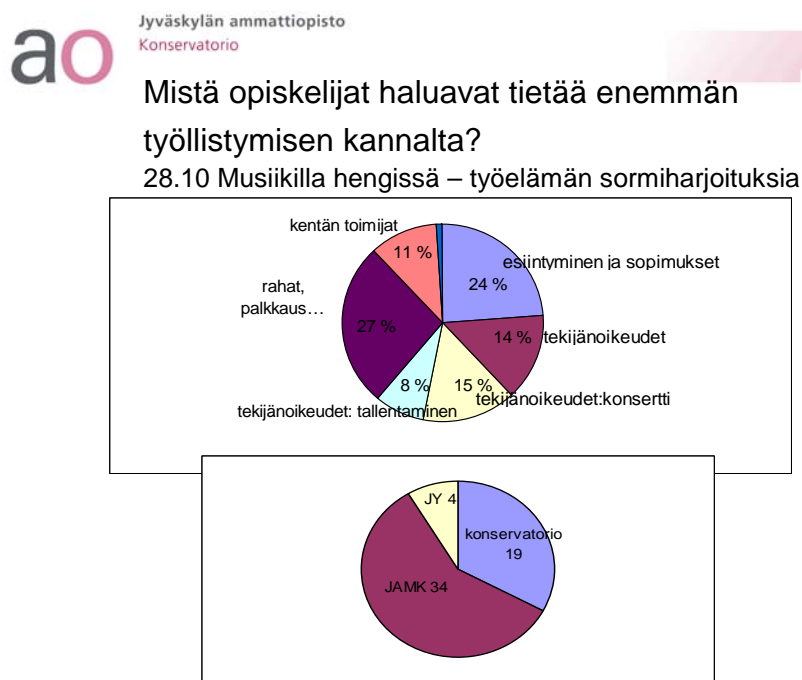
Koulutuksen suunnittelussa ajallinen viive on aina ollut ongelma. Työelämän muutokset edellyttäisivät jatkuvaa ja nopeaa koulutuksen ja opetuksen sisällön suunnittelua. Etenkin opetuksen sisällön kehittämisessä oppilaitosten ja opettajien tulisi tietää, millaista ammattitaitoa työelämä tarvitsee kullakin toimialalla tai alueella. Konkolan mukaan (2003) ammatillinen koulutus ja työelämä kytkeytyvät toisiinsa siten, että opetusta tulisi kehittää työelämässä tapahtuvien muutosten vuoksi ja opetuksen tulisi olla mukana myös tätä muutosta tuottamassa. Työelämästä nousee esille myös vaatimus yhä laajempaan ammattitaitoon ja elinikäiseen oppimiskykyyn. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole kiinnitetty riittävästi huomiota niihin pedagogisiin ratkaisuihin, joita ammatillisessa koulutuksessa tulisi tehdä työelämäsuhteen kehittämiseksi ja opiskelijoiden työllistymiskyvykkyyden lisäämiseksi, vaan ratkaisut ovat olleet pitkälti rakenteellisia. (Konkola 2003, 7.) Oppijoiden työllistyminen ja osaaminen ovat tärkeimpiä mittareita ja tavoitteita. Niiden toteutuessa mahdollistuu myös uusien aloituspaikkojen täyttö ja opetushenkilökunnan työllistyminen jatkossakin.

Osa oppijoista on hyvin tietoinen alan monipuolisuuden vaatimuksista vaikka erikoistuminen juuri itselle mieleiseen musiikinlajiin tai työtehtävään tuntuisikin houkuttelevalta. Musiikilla hengissä – työelämän sormiharjoituksia luentosarjassa kysyin Suomalaisen musiikkikampuksen oppijoilta mitä he haluaisivat tietää

enemmän työllistymisensä kannalta (kuvio 2). Kaikista eniten kiinnosti raha ja palkkaus musiikkialalla sekä esiintymisiin liittyvät sopimuskäytännöt.

Yhtäläillä kaikilla aloilla ja työtehtävissä tarvitaan yhä monialaisempaa osaamista, yhteistyötaitoja laajaa verkostointia sekä uusien teknologioiden hallintaa.

Musiikkialalla nämä näkyvät opetussisällöissä ja tavoissa jotka ovat muuttuneet yksilöpedagogiikasta enemmän ryhmäpedagogiikkaan ja yhteissoittoon painottuviksi sisältäen sekä kommunikointi- ja ryhmässä toimimisen taitoja aina soittotekniseen osaamiseen, työssäoppimisen järjestämisessä ja laajemmin koko opetussuunnitelmien uudistumisprosessissa jossa tärkeintä on oppijan osaaminen ja omien tavoitteiden pohjalta tehtävä oppimissuunnitelma.

KUVIO 2: Mitä opiskelijat haluavat tietää enemmän työllistymisen kannalta –kysely 28.10.2005 Suomalaisen musiikkikampuksen Musiikilla hengissä – työelämän sormiharjoituksia –luentosarjan ensimmäiseltä luennolta, luennoitsijana Pauliina Holm.

Oppilaitosten lisäksi muusikot työllistyvät esimerkiksi sinfoniaorkestereihin, oopperatoimintaan sekä puolustusvoimien palvelukseen ja Suomen evankelis-

luterilaisen kirkon erilaisiin tehtäviin. Ammattitaitoiset freelance-muusikot työlistyvät myös teattereissa, klubeissa, ravintoloissa, musiikin tallentamistyössä ja muissa tehtävissä. Tanssimusiikin esittämisessä tanssipaikoilla ja ravintoloissa työtä on myös tarjolla melko paljon. Musiikkialan osaaminen on eduksi myös erilaisissa alaa sivuavissa töissä, kuten ohjelmatoimistojen, festivaalien ja musiikkialan järjestöjen hallinnossa, kuntien kulttuuritoimessa sekä muussa musiikkialaa ja kulttuurialaa sivuavassa toiminnassa (JAO 2006).

Jyväskylän ammattiopisto
Konservatorio

Terveisiä musiikkifoorumista 25.10. OPM: "vastaako koulutus työelämää?"

"Freelance-muusikko on pätkätyöläinen, joka menee apajalta apajalle"
(pasuunisti Matti Lappalainen, Helsinki)

"Musiikkioppilaitoksissa tarvitaan yhä vähemmän kapea-alaisia spesialisteja, yhä enemmän monitaitoisia, opettajuuden laaja-alaisesti ymmärtäviä pedagogoja. Opiskelijoita ohjattava hyödyntämään myös muita taitoja instrumenttitaitojen lisäksi. Muut taidot ratkaisevat lopulta työsaannin" (rehtori Anna-Elina Lavaste, Kuopion konservatorio)

"Verkostoituminen, kontaktien haku on aloitettava jo opiskeluaikana. Keikkailemaan oppii vain keikkailemalla."
(Vili Ollila, AMK-opiskelija, Helsinki)

"Teen paljon töitä, mutta saan huonoa (laitonta & ei liiton mukaista) palkkaa. (Taiteen keskuslaitoksen tutkimus. Nainen, AMK-koulutuksen käynyt)

"Jos halu on tarpeeksi kova, niin pärjää ok. Hyville esiintyjille on aina tilausta." (Taiteen keskuslaitoksen tutkimus. Mies, muusikko 2. aste)

"Freelance-muusikko ei ole kenenkään renki, vaan kaikkien!" (Lappalainen)

"Koulutuksen keskeiset puutteet vastaajien mielestä ovat työelämä tietouden (työsopimukset, apurahat, verotus...) ja kontaktien puute." (Taiteen keskuslaitoksen tutkimus)

"Musiikkikenttä on sopimuksia pullollaan; musiikkibisnes, tekijänoikeudet..." johtaja Kalle Jämsén, Sibelius-Akatemian koulutuskeskus

KUVIO 3: Musiikkifoorumi Opetusministeriössä 25.10.2005. Puheenjohtajana johtaja Kalle Jämsén, Sibelius-Akatemian koulutuskeskus. Koostanut Pauliina Holm.

Musiikkialan tutkintoon johtavaa ammatillista koulutusta Sibelius-Akatemian lisäksi voi saada toisella asteella ja ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulussa suoritettavia tutkintoja ovat muusikko ja musiikkipedagogi, toisella asteella suoritetaan musiikkialan perustutkinto. Jälkimmäinen jakaantuu muusikon (aiemmin laulajan, säestäjän, yhtye- ja orkesterimuusikon) kirkkomuusikon ja musiikkiteknologin suuntautumisvaihtoehtoihin. Ammatillinen perustutkinto valmentaa sekä ammattiin että jatko-opintoihin. (Karhunen 2005, 11.)

Musiikkialan työtehtävät ovat muuttuneet ja työtehtävissä vaadittava osaaminen on kasvanut ja laajentunut. Kentällä on käynnissä kilpailua oppilaitosten ja aloituspaikkojen suhteen. Myös keskustelua alan työelämävastaavuudesta käydään (kuvio 3).

Opetusministeriön asettaman musiikkialan työryhmän raportissa (2002) otettiin kantaa musiikkialan aloituspaikkamäärään. Työryhmän arvion mukaan koulutuksen jakautuminen eri musiikinlajeihin ei vastannut kaikilta osin työelämän tarpeita. Sen mukaan musiikkialan ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen koulutusyksiköitä on nykyisin liikaa. Opetusministeriössä vuonna 2003 tehdyn päätöksen mukaan musiikkialan toisen asteen ammatillinen koulutus on nykyisin yksi rajoitettavista koulutusaloista (OPM:n kirje 7.3.2003). Ammattikorkeakoulujen osalta on käyty keskustelua musiikkialan aloituspaikkojen supistamisesta ja yhden toimipisteen lakkauttamisesta.

Osaaminen ja erikoistuminen korostuvat nyt ja tulevaisuudessa. Alueellinen ja valtakunnallinen yhteistyö musiikkialalla oppilaitosten ja työelämän kesken on tärkeää. Verkostointi ja kontaktit korostuvat. Myös kansainvälistyminen ja tietoteknologian hyväksikäyttö vaativat yhä monialaisempaa osaamista. Lainsäädäntö ja asetukset, valtionosuusjärjestelmän muutokset, koulutus- ja aluepoliittiset linjaukset kuten kunta - ja palvelurakenteen uudistus sekä toisen asteen syvenevä yhteistyö ja koulutuksen järjestäjien yhdistyminen suuremmiksi koulutuksen järjestäjiksi asettavat myös omia kehyksiä toiminnalle ja onkin tärkeää ymmärtää näitä syvällisesti suunniteltaessa toimintojen kehittämistä.

Musiikkialan työryhmän raportin (2002) mukaan musiikkialan tutkinnon suorittaneen työvoiman työllisyys vuonna 2000 on kuitenkin ollut muihin aloihin verrattuna keskimääräistä parempi. Jatkossa työllistymisen odotetaan kuitenkin olevan hankalampaa, vaikkakin on huomioitava että työvoiman tarjonta ja saatavuus vaihtelevat alueellisesti. Myös eri musiikkilajien edustajien työllistymisessä on huomattavia eroja. Jatkossa tarve tuntuisi painottuvan erityisesti kevyen musiikin koulutukseen ja osaajiin (2002). Paula Karhusen (2005) musiikkialaan liittyvän tutkimuksen mukaan musiikkikoulutuksen saaneet ovat työllistyneet varsin hyvin sekä päässeet alan jatkokoulutukseen.

1.2 Jyväskylän ammattiopiston Konservatorio

Jyväskylän ammattiopisto on Keski-Suomen suurin ammatillista koulutusta sekä nuorille että aikuisille tarjoava koulutusyhteisö. Jyväskylän ammattiopistoon kuuluvat Jyväskylän aikuisopisto, Kauppaoppilaitos, Konservatorio, Käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Palvelualojen oppilaitos, Sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitos, Tekninen oppilaitos, Oppisopimuskeskus sekä Ravintola Priimus (JAO 2006h).
1.8.2007 Jyväskylän ammattiopistoon oppilaitokset –tulosalueen alle kuuluvat Tekniikka ja liikenne, Kauppa ja Palvelut sekä Hyvinvointi ja kulttuuri – kokonaisuudet (JAO 2006f).

Jyväskylän ammattiopiston Konservatorio on Keski-Suomen ainoa toisen asteen ammatillista koulutusta antava oppilaitos, jossa toteutetaan myös musiikin ja tanssin taiteen perusopetusta. Jyväskylän ammattiopiston konservatoriossa voi opiskella vauvamuskarilaisesta musiikin ammattilaiseksi. Oppilaitoksella on yli kahdenkymmenen vuoden toimimisen historia. Taiteen perusopetukseen kuuluu sekä musiikin että tanssin opetus. Sadankahdenkymmenen opintoviikon laajuinen musiikkialan perustutkinto, Muusikko, ei kuulu yhteishaun piiriin vaan hakeminen tapahtuu suoraan oppilaitokseen. Valintakokeet järjestetään huhtikuussa. Vuosittain hakijoita on kahdeksasta kymmeneen jokaista aloituspaikkaa kohden. Konservatorio on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti tunnettu erityisesti kevyen musiikin opetuksestaan. Jyväskylän ammattiopiston konservatorio on ollut usean vuoden ajan toiseksi halutuin toisen asteen musiikkialan opiskelupaikka Pop & Jazz konservatorion jälkeen. Syynä tähän lienee ollut muun muassa hyvä maine, osaaminen, alueelliset syyt ja koulutusjatkumomahdollisuudet Jyväskylässä.

Muusikon opetussuunnitelmaluonnoksen (JAO 2006g) mukaan Konservatorio on oppiva asiantuntijaorganisaatio, jossa tavoitteena on toimia siten, että toimintatavat varmistavat hyvän yhteisen ja sujuvan arjen niin oppijoille kuin oppilaitoksen henkilökunnallekin. Konservatorion asiantuntijuus muodostuu eri toimijoiden vuorovaikutuksesta ja yhteisen arjen jakamisesta. Osaaminen ja oppiminen syntyy ja ilmenee ihmisten vuorovaikutuksessa.

2 ESITELY JA KEHITTELY: AMMATILLINEN KOULUTUS JA OPETUSSUUNNITELMA

Opetussuunnitelman kehittämisen perustana on yhteiskunnallinen muutosprosessi. Patrikaisen (1999, 8) mukaan kyse on opettajan ihmiskäsityksestä ja hänen oppimisteoreettisen ja pedagogisen ajattelunsa laadusta: miten opettaja itse tiedostaa yhteiskunnallisen kehityksen tulevaisuudenkuvat ja miten hän on sisäistänyt niistä johdetun opetussuunnitelma-ajattelun. Kaikki tämä luo pohjan opettajan käsityksille siitä, mikä on oppilaalle merkityksellistä tietoa ja miten tietoja on tarkoituksenmukaista ja järkevää opetella.

Nykyisin opetussuunnitelma halutaan nähdä dynaamisena, alati kehittyvänä prosessina. Opetussuunnitelman taustalla on myös aina ihmiskäsitys sekä oppilaitoksen edustamat arvot ja ajattelu, unohtamatta oppimiskäsitystä. Myönteisen ihmiskäsityksen mukaan (Patrikainen, 1999,9) opetuksessa tulisi pyrkiä kehittämään oppilasta kaikin tavoin tasapainoiseksi persoonallisuudeksi, jolla on myös elämähallintaitoja sekä jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeelliset valmiudet. Näitä valmiuksia opetussuunnitelman perusteet sekä alakohtaiset ja oppilaitoskohtaiset opetussuunnitelmat pyrkivät kuvaamaan ja arvioimaan.

Oppilaitoksen opetussuunnitelmalla on useita tärkeitä tehtäviä. Se toimii oppilaitoksen kehittämisen ja toiminnan välineenä, kommunikointivälineenä, työn suuntaajana ja johtamisen apuvälineenä.

2.1 Ammatilliseen koulutukseen liittyvät keskeiset lait ja määräykset opetussuunnitelman taustalla

Laaja toimiala ja siihen liittyvät yhteiskunnalliset arvot liittyvät opetustoimialan välttämättä julkisoikeudellisen ohjauksen piiriin. Hallinnon kehittämisen seurauksena opetustoimen ohjausjärjestelmä on 1990-luvulla merkittävästi joustavoitunut ja mahdollistanut entistä monipuolisempien toiminnallisten ratkaisujen toteuttamista kaikilla tasoilla. Suopohjan ja Liusvaaran (2000) mukaan toimialan valvonnasta on sanan aikaisemmassa merkityksessä lähes täysin luovuttu ja vapautta kaikissa suhteissa lisätty. Uudistuksista huolimatta ja täysin riippumatta siitä, ohjataanko

toimialaa runsaalla lainsäädännöllä, keskusjohtoisesti vai onko hallintojärjestelmä hajautettu siten, että toimiva taso voi pitkälle itsenäisesti määrätä omista toimintatavoistaan, ohjausmekanismeihin liittyy aina välttämätön elementti, jonka avulla järjestelmä ainoastaan voi säilyttää toimivuutensa ja uskottavuutensa. Tämä elementti on vastuu. (Suopohja & Liusvaara 2000, 13.)

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta on annettu oma lakinsa, jossa säädetään näyttötutkinnoista, jotka suoritetaan ammattitaidon hankkimistavoista riippumatta. Näyttötutkinnot voivat olla joko ammatillisia perustutkintoja tai ammatillisen lisäkoulutuksen tutkintoja eli ammattitutkintoja tai erikoisammattitutkintoja (Lahtinen, Lankinen, Penttilä & Sulonen 2001, 40).

Säännösten mukaan koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa. Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvollisuuteen liittyvät läheisesti myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännökset, jotka koskevat mahdollisuutta hankkia osa mainitun lain mukaisista palveluista koulutuksen järjestäjän ulkopuolisilta tahoilta, koulutuksen järjestäjän velvollisuutta laatia opiskelijoiden yksilöllisiä valintoja mahdollistava paikallinen opetussuunnitelma sekä opiskelijan oikeutta saada lukea koulutuksessa hyväkseen muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteeltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Opetushallitus päättää opetussuunnitelman perusteissa ammatilliseen koulutukseen kuuluvien opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä. Tutkinnon rakenne, kesto ja opintoviikkomäärät on määritelty kolmivuotiseksi koulutukseksi sisältäen 120 opintoviikkoa. (Lahtinen, Lankinen, Penttilä & Sulonen 2001, 41 -44.)

Käytännössä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa on runsaasti myös aikuisia. Nuorilla ja aikuisilla on erilaiset koulutustarpeet, osaaminen ja kokemus. Sen vuoksi (Lahtinen, Lankinen, Penttilä & Sulonen 2001, 40-41) mukaan jo lain laadinnassa on lähdetty siitä, että koulutuksen sisällöissä ja järjestämistavoissa huomioidaan jo hankittujen tietojen ja taitojen sekä aiemman kokemuksen osuus sopeuttamalla opetusta ja sisältöjä. Myös opetushallituksen vahvistamissa opetussuunnitelman perusteissa voidaan tarvittaessa lain mukaan ottaa huomioon nuorten ja aikuisten erilaiset koulutustarpeet.

Sekä ammattikorkeakoululaissa että ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään ja otetaan kantaa oppilaan kannalta tärkeisiin asioihin kuten opintojen ja osaamisen hyväksilukemiseen, opetusryhmien muodostamiseen, opiskelijan suoritusten arviointiin, opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä oikeudesta opetukseen ja turvalliseen opiskeluympäristöön. Opintososiaaliset edut ovat opiskelijan kannalta keskeisiä ja niistä määrätään perustuslaissa. Kaikkiin edellä mainittuihin otetaan kantaa oppilaitosten opetussuunnitelmissa sekä opetuksen käytännön järjestelyissä, mahdollisissa järjestyssäännöissä ja opinto-ohjaussuunnitelmissa. Tällöin on tiedettävä lakien sisältö ja mahdolliset ennakkotapaukset sekä kentän yleiset ns. ”hyvät toimintatavat” tai ”pelisäännöt” mahdollisimman hyvin.

Muusikon koulutuksen ja opetuksen järjestäminen perustuu lakiin ammatillisesta koulutuksesta (1998/630) ja lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (1998/631) sekä asetukseen ammatillisesta koulutuksesta (1998/811) ja ammatillisesta aikuis-koulutuksesta (1998/812) ja lakiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (2005/601) sekä asetukseen ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (2005/603) joiden mukaan opiskelijan osaamista on arvioitava muun arvioinnin ohella ammattiosaamisen näytöillä.

Opetushallituksen määräys (M 32/011/2005) muutti ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteita opiskelijan arvioinnin ja opetussuunnitelmien osalta 1.1.2006alkaen.

Musiikkialan koulutukseen liittyviä lakeja on monia ja ne vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti myös muusikon koulutukseen. Yksi tärkeimmistä on laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) sekä laki taiteen perusopetuksesta (633/1998). Tekijänoikeuslait ja asetukset liittyvät keskeisesti musiikkialaan ja opetuskenttään yleisesti, myös oppilaan kannalta tämä näkyy mm. nuottien ja levytysten kopioinnin rajoituksina sekä asioina jotka on huomioitava niin konserteissa kuin taltioinneissakin. Myös rikoslakia joudutaan soveltamaan mm. järjestyssääntöjen ja menettelytapojen laadinnassa. Onneksi kuitenkin käytännössä näihin on törmätty harvoin. Kunnallislaki ja hallintomenettelylaki määrittävät virkamiehen toimintaa ja liittyvät oppilaitosten toimintaan keskeisesti. Sopimuksia solmittaessa (esiintymissopimukset, studio- ja nauhoitussopimukset, soitinlainaukset, tilavaraukset jne.) on myös hallittava näihin erityiskysymyksiin liittyvät sopimuskäytännöt.

Keskeisiä lainkohtia ovat työssäoppimisen käytäntöihin liittyvät asiat (työsopimukset, palkkaus, vakuutukset, työnantajan ja tekijän velvollisuudet, arviointi) ja näistä on neuvoteltu myös konsultoiden Muusikkojen liiton lakimestä jotta toimivat ja kenttään soveltuvat käytännöt saataisiin toimiviksi kaikkien osapuolten kannalta. Taitava Keski-Suomi-projektin tekemä työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöihin liittyvä aineisto, ohjeistus ja lomakkeet ovat käytössä. Miltei päivittäin mietintää aiheuttavat myös oppijan osaamisen tunnustamiseen ja arviointiin liittyvät käytännöt niin oppilaitoksemme sisällä kuin Musiikkikampusyhteistyön tiimoilla sekä muissa jatkokoulutuspaikoissa. Osaamisen tunnustamisen on tapahduttava aina opiskelijan eduksi.

Yhteistyö alueen muiden oppilaitosten kanssa on velvoitettu laissa. Vaikkei näin olisikaan, se toki on toiminnan kehittämisen kannalta strategisesti perusteltua ja järkevää. Yhteistyötä teemme alueen lukioiden, muiden ammattiopiston oppilaitosten, jo aiemmin mainittuun musiikkikampukseen kuuluvien Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuurialaan kuuluvan musiikin koulutuksen ja Jyväskylän yliopiston musiikinlaitoksen, Suomessa toimivien konservatorioiden, musiikkioppilaitosten sekä opistojen ja ulkomaisten oppilaitosten ja kouluttajien kanssa. Kiinteät yhteydet työelämään on myös laissa velvoitettu. Tämä näkyy parhaiten työssäoppimisjaksoina sekä opettajien työelämään tutustumisjaksoina, kansainvälistä oppilas- ja opettajavaihtoa ja kiertueita unohtamatta. Lähitulevaisuudessa yhteistyö Jyväskylän ammattiopiston sisällä syvenee uudelleen organisoitumisen myötä Hyvinvointi ja Kulttuuri-klusteriksi, jonka osana konservatorion toiminnot ovat 1.8.2007 alkaen (JAO 2006f).

2.2 Opetussuunnitelman tehtävä oppilaitoksen toiminnan kehittäjänä ja suuntaajana

Pedagoginen johtaminen liittyy oppilaitoksen kehittämiseen (Alava 2006).

Opetussuunnitelman tulisikin olla oppilaitoksen kehittämisen väline, toiminnan suuntaaja ja käyntikortti. Se on tärkeä johtamisen ja vuorovaikutuksen väline niin oppilaitoksen sisällä kuin sen sidosryhmille ja asiakkaille.

Opetussuunnitelman teko ja yhteinen suunnittelu sitouttaa parhaimmillaan koko henkilökunnan siinä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin kuten esimerkiksi arviointikäytäntöihin ja on siten erittäin tärkeä väline koko oppilaitoksen strategioiden suunnittelussa ja toimeenpanossa. Sen avulla päästään visioista missioon.

Opetussuunnitelman avulla myös organisaation ja henkilökunnan osaamistarve on helpompaa kuvata ja on hyvä lähtökohta siten henkilöstökoulutuksen suunnittelulle ja toteutukselle.

Opetussuunnitelma on oppilaitoksen tärkein asiakirja. Se ohjaa toimimaan tietyllä, yhdessä sovitulla tavalla. Opetussuunnitelma pyrkii vastaamaan työelämän muuttuneisiin tarpeisiin, ennakoimaan tulevaa ja mahdollistamaan opetuksen nopeastikin muuttuvia toiminta- ja toteutustapoja. Opetussuunnitelmaan ei näin ollen tulisi kirjata liian yksityiskohtaisiin meneviä opetuksen toteutussuunnitelmia.

Asiakirja ottaa kantaa ja määrittää tutkinnon opintokokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja arvioinnin kohteet. Toisin sanoen kaikista keskeisintä opetussuunnitelmassa on oppijan osaamisen kuvaaminen. Opetussuunnitelma sisältää myös oppilaitoksen arvot ja oppimiskäsityksen. Sen vuoksi on tärkeää pyrkiä ennakoimaan tulevia muutoksia jo hyvissä ajoin. Oppilaitoksen toteutussuunnitelmalla tarkennetaan opetussuunnitelman sisältöjä.

2.3 Ammatillisen toisen asteen tehtävistä

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata työelämän osaamistarpeita. Koulutuksen tarkoituksena on myös edistää työllisyyttä (Lahtinen, Lankinen, Penttilä & Sulonen 2001, 42). Tämä tarkoittaa opetettavien sisältöjen ajanmukaisuutta ja työelämälähtöisyyttä. Se tarkoittaa opetushenkilökunnan päivitettyä osaamista ja työelämäyhteyttä, työssäoppimisen ohjaamista ja monipuolistunutta työnkuvaa aiempaan nähden.

2.4 Musiikkialan opetussuunnitelman perusteista

Musiikkialan opetussuunnitelman perusteiden (2001) mukaan musiikkialan perustutkinnon suorittaneella on elinikäisen oppimisen edellyttämiä oppimaan oppimisen taitoja ja kykyä arvioida omaa oppimistaan ja osaamistaan. Hän osaa arvioida ja jäsentää tietoa, suunnitella omaa opiskeluaan ja asettaa itselleen tavoitteita. Hän arvostaa omaa ammattiaan, ja hänellä on halua ja motivaatiota oman osaamisensa ylläpitämiseen ja jatkuvaan itsensä kehittämiseen. (2001, 13.)

Muusikon koulutusohjelman tulee tuottaa opiskelijalle sellaiset valmiudet, että hän kykenee toimimaan paitsi esiintyvänä muusikkona myös esimerkiksi erilaisissa musiikin palvelu- ja tuotantotehtävissä sekä hakeutumaan alan jatko-opintoihin. Hän tuntee musiikkikulttuurin eri ilmenemismuotoja ja osaa soveltaa musiikin tiedollista osaamistaan omassa musiikillisessa ilmaisussaan ja työssään. Hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään jatkuvasti omia musiikillisia taitojaan sekä hallitsemaan erilaisten esiintymistilanteiden paineet (Musiikkialan opetussuunnitelman perusteet 2001).

Jyväskylän ammattiopiston konservatorio (ent. Suomalainen konservatorio) toteutti valtakunnallisten perusteiden pohjalta musiikkialan esimerkkiopetussuunnitelman opetushallituksen projektina. Oppilaitoksemme opetussuunnitelma on ollut siis pohjana monien muiden konservatorioiden opetussuunnitelman teossa ja konservatorion edustajat ovat olleet kommentoimassa ja esittelemässä tehtyä työtä ja koko opetussuunnitelmaudistusprosessia useissa eri yhteyksissä.

3 MELODIA:

KEHITTÄMISTEHTÄVÄN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Kehittämistehtäväni suunnittelun ja toteutuksen aikana käsitykseni siitä, että opetussuunnitelma on prosessi joka ei ole koskaan aivan valmis, syventyi entisestään. Alkuperäisen kehittämistehtäväni toteutuksen lähtökohtana oli opetussuunnitelman nykytilan ja uusien velvoitteiden ja muutosten kartoitus liittyen niin lakimuutoksiin

kuin Jyväskylän ammattiopiston yleisiin linjauksiin ja alan käytäntöihin ja jo tehtyyn kehitystyöhön.

Suunnitellessani alun perin kehittämistehtävää ja sen aikataulutusta syksyllä 2004, oletin että hanketta olisi ollut mahdollista toteuttaa osana intendentin työnkuvaa jo lukuvuonna vuonna 2005. Oletin niin, koska opetussuunnitelma on oppilaitoksen toiminnan kannalta ensiarvoisen tärkeä kokonaisuus johon nojaututaan monessa eri tilanteessa ja jota käytetään lukuvuoden suunnittelun lähtökohtana. Moni asia oli ehtinyt muuttua niissä kahdessa vuodessa edellisen opetussuunnitelman valmistuttua. Kuitenkin muuttuneet työtehtävät, työryhmien jäsenyydet ja velvoitteet veivät niin paljon aikaa, ettei opetussuunnitelman kehittämiseen ja päivittämiseen jäänyt mahdollisuutta koko lukuvuonna 2005-2006 työajan puitteissa. Toisaalta lainmuutos koskien ammattiosaamisen näyttöjä, ja sen vuoksi myös Jyväskylän ammattiopiston yhteisten linjausten tekeminen, viivästyivät alkuperäisestä aikataulusta. Eikä musiikkialan kansallinen näyttöaineisto ole vielä edes käynyt hyväksytysti opetushallituksen laaduntarkastusta tämän raportin kirjoittamisen ajankohtana marraskuussa 2006. Näyttöaineistoluonnos myös muuttui useaan otteeseen kevään ja kesän 2006aikana, jonka vuoksi muusikon opetussuunnitelman päivittäminen aiemmin olisi ollut erityisen vaikeaa ja jopa turhaa.

Musiikkialan kansallisen näyttöaineiston valmistuminen ja koko siihen liittyvä prosessi testauksineen ja aineiston kommentointeineen oli työläs ja osin turhauttavakin projektin yhteistyökumppaneille kuten Jyväskylän ammattiopiston Konservatoriolle. Se ei myöskään voinut olla heijastumatta omaan opetussuunnitelmatyöhömme annettujen raamien ja aikataulujen puitteissa. Syksystä 2006 tuli erityisen kiireinen näyttökäytäntöjen purkamiseksi ja kuvaamiseksi yhteisen linjauksen mukaisesti opetussuunnitelmaksi vaikka pohjalla oli varsin onnistunut opetussuunnitelma (Yhtye - ja orkesterimuusikko 2003-) joka ennakoi jo aikanaan tulevia ammattiosaamisen näyttöjä.

Lukuvuoteen 2005-06 ajoittui siten edellä kuvatun vuoksi tausta-aineiston kerääminen ja osallistuminen mm. kansallisen näyttöaineiston testaamiseen. Osallistuin myös aktiivisesti Jyväskylän ammattiopiston työryhmätyöskentelyyn muun muassa kaikille opiskelijoille yhteisen kurssitarjottimen suunnitteluun sekä opetussuunnitelmatyöryhmän työskentelyyn. Konservatorion opiskelijan opasta ja erilaisia käytäntöjä kuten

valmentavien ja päättökonserttien ohjeistukset tai työssäoppimisen käytännöt, muokattiin. Lukuvuoden 2004-2005 aikana kirjoitin myös opiskelijan opinto-ohjaussuunnitelman sekä konservatorion järjestyssäännöt.

Toimin opinto-ohjaajatiimissä, Priimus-oppilashallinto-ohjelman kehittämissuunnitelmissa, koulutuspäälliköiden tiimissä, työssäoppimisen käytäntöjen arviointiryhmässä, erityisopetusta koordinoivassa erva - tiimissä, yrittäjyyden oppimispaikan Yoppi -hankkeessa, www- ja viestintäasioihin liittyvässä tiimissä Toisen asteen suunnitteluryhmässä ym. Osallistuin myös Suomen konservatorioliiton työssäoppimis - ja oppilaanohjaustyöryhmän työskentelyyn ja rehtorikollegioiden kokouksiin, sekä useisiin alueellisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin ja kehittämissuunnitelmiin kuten valtakunnalliseen lasten Taikalamppu-verkostoon kuuluvan Kulttuuriantian musiikki- ja taidekasvatustyöryhmiin ja Suomalaisen musiikkikampanjan suunnitteluryhmään. Osallistuin Jyväskylän ammattiopiston laatutyöhön ja auditointeihin sekä toimin esittelijänä johdon katselmuksessa. Suunnittelin opettajien erilaisten ammattiroolien toteutusta syksyksi 2006 jolla ennakoitiin jo suurempaa muutosta. Vastasin musiikkialan perustutkinnon valintakokeiden suunnittelusta ja toteutuksesta ja opiskelijavalinnoista lukuvuonna 2005-06. Toimin myös pienen hetken oman työni ohella taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin koulutuspäällikkönä. Koulutimme myös koko konservatorion henkilökuntaa esimerkiksi ryhmäpedagogiikkaan ja oppilashuoltoteemoihin liittyen.

Kehittämistehtävän tausta-aineiston ja henkilökohtaisen osallistumisen myötä moni opetussuunnitelmaan liittyvä asia tuli perusteellisesti pohdittua, myös muiden kuin musiikkialan näkökulmat huomioiden. Keväällä 2006 osallistuessani ammattiopiston opetussuunnitelmatyön kehittämissuunnitelman toimintaan, oli yhteiset linjaukset määritelty ja varsinaisen toteuttaminen alkoi lukukauden 2006alussa ammattiopettajista kootun asiaan perehtyneen joukon kanssa. Työ eteni jouhevasti tehdyn alkutyön ja osaavien opettajien ansiosta vaikka kansallinen näyttöaineisto ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymän opetussuunnitelman yhteinen osa asettivat yhdistettynä melkoisen haasteen toteuttamiskelpoiseksi ja mahdollisimman hyvin alaan ja aikaan sopivaksi opetussuunnitelmaksi.

Kaikkea edellä mainittuihin liittyvää materiaalia en ole pyrkinytkään liittämään tähän kehittämistehtävän raporttiin, mutta ne vaikuttavat taustalla myös opetussuunnitelman

kehittämistyössä mm. oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemisessä ja opetussuunnitelman toteuttamissuunnitelmissa. Opetussuunnitelmaan oli mahdollista kuvata ne tulevaisuuden tavat toimia joihin meillä oli jo olemassa oleva suunta ja yhteisesti toteutettu muutos.

Kehittämistehtävän toteutuksessa on käytetty sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä ja sisällönanalyysiä. Lähdeaineistot sekä taustamateriaalit koostuvat eri työryhmien mietinnöistä ja palavereista useiden vuosien ajalta ja joissa raportoija on ollut osallisena, aiheesta julkaistuista relevanteista lähdeeteoksista, sekä vuosia tehdystä kehittämistyöstä jonka pohjana on käytetty valtakunnallisia ja kansainvälisiä käytäntöjä ja esimerkkejä. Myös opiskelijoilta ja alan toimijoilta saatua palautetta on käytetty kehittämistyön pohjana. Yhteiset linjaukset on huomioitu opetussuunnitelmatyöskentelyssä ja käytännön toteutuksessa ja pyritty mahdollisimman hyvin yhdistämään alan ominaispiirteet ja hyvät käytännöt annettuihin raameihin.

Kehittämistehtävän raportin ensimmäinen ja toinen kappale kuvaavat niitä musiikkikentän ja työelämän muutoksia jotka vaikuttavat tulevaisuuden osaamiseen ja opetussuunnitelman sisältöihin. Kolmannessa kappaleessa kerrotaan kehittämistehtävän suunnittelusta ja toteutuksesta. Neljännessä kappaleessa kuvataan opetussuunnitelman uudistustarvetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Viidennessä kappaleessa on kuvattu uuden opetussuunnitelman rakentumista ja sen sisältöjä. Viides kappale esittelee musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaamista, Jyväskylän ammattiopiston yhteisten opetussuunnitelmien yhteistä osaa ja sen kommentointia sekä Muusikon opetussuunnitelmaluonnosta.

Kehittämistehtäväni on varsina laaja ja toivottavasti siitä on apua ja hyötyä myös muille opetussuunnitelmatyötä tekeville tahoille alasta riippumatta, vaikka näkökulma painottuu erityisesti musiikkialan erityiskysymyksiin. Tärkeää on ollut muodostaa kokonaiskuva niistä tekijöistä jotka ohjaavat opetussuunnitelman toteuttamista helpottaen jatkossa erityisesti Jyväskylän ammattiopistossa tehtävää opetuksen ja toimintojen kehittämistyötä sekä musiikkialan erityisluonteen ymmärtämistä. Muusikon opetussuunnitelma on luettavissa kokonaisuudessaan Jyväskylän ammattiopiston www-sivuilla (www.jao.fi/konservatorio) musiikkialan kansallisen näyttöaineiston hyväksynnän jälkeen ja sitä kautta mahdollisesti tulevien muutoksien kirjaamisen jälkeen tammi-helmikuussa 2007. Näyttöjen osalta muusikon opetus-

suunnitelma on esitelty Jyväskylän ammattiopiston näyttötoimikunnan kokouksessa 29.11.2006.

Haluan tässä yhteydessä myös kiittää opetussuunnitelmatyöhön ja näyttöjen testaukseen osallistuneita konservatorion opettajia joiden osaamisen ja perehtyneisyyden ja ammattitaidon ansiosta pääsimme taas opsista keikkaan. Puhtaaksi-kirjoitusapuna toiminut opintosihteerimme ansaitsee myös kiitoksen. Enkä halua unohtaa oppijoilta ja jo valmistuneilta muusikoilta saamaani palautetta koulutuksen kehittämiseksi ja hyvien käytäntöjen säilyttämiseksi. Opetussuunnitelman tekeminen on yhteistyötä.

4 TEEMA:

OPETUSSUUNNITELMAN UUDISTAMISTARVE

Opetussuunnitelman uudistamisen ja päivittämisen taustalla oli ammattiosaamisen näyttöjen liittäminen osaksi koulutuksen arviointia (Laurila 2005). Myös Jyväskylän ammattiopiston yhteiset linjaukset asettivat tarpeen tarkastella muusikon opetussuunnitelmaa uudestaan. Ammattiosaamisen näyttöjen tuleminen vaikuttaa moniin asiakirjoihin. Oheisessa kuvassa on määritelty muutettavat asiakirjat ja aikataulutettu niihin liittyvä työ (kuvio 4).

TÄYDENNETTÄVÄT ASIAKIRJAT Jyväskylän ammattiopistossa

Syksy 2005

- Intra – sisäinen tiedotus ja www-sivut

Kevät 2006

- opetussuunnitelma, yhteinen ja tutkintokohtainen osa
- opinto-ohjauksenstrategia, JAO
- opinto-ohjaussuunnitelma, oppilaitos
- erityisopetuksen strategia
- opinto – opas
- puitesopimus ja koulutussopimus

Syksy 2006

- työssäoppimisen opas
- hops ja hojks
- opiskelijahallinto-ohjelman asiakirjat
- todistukset
- itsearviointi, INKA –palautejärjestelmä
- laatukäsikirja

30.11.2006

Hyvien näyttökäytäntöjen levittäminen

KUVIO 4: Täydennettävät asiakirjat Jyväskylän ammattiopistossa. JAO 2006d.

Tukosaluejohtajan ja johtoryhmän linjausten mukaisesti jokaisen Jyväskylän ammattiopistossa opetettavan tutkinnon opetussuunnitelma tulee vahvistaa vuoden 2006 loppuun mennessä. Tutkintojen näyttöihin liittyvät osat on esitelty syksyn 2006aikana näyttötoimikunnalle yhteisesti sovitun käytännön mukaisesti. Opetussuunnitelman vahvistaa rehtori päätöksellään (JAO 2006e).

Musiikkialan, muusikon, opetussuunnitelma on ollut käytössä miltei neljä vuotta. Osaa sen sisällöistä on toteutettu opetuksessa jo ennen opetussuunnitelmatyön alkua. Konservatorion liityttyä 1.1.2004 alkaen osaksi Jyväskylän ammattiopistoa, vaati opetussuunnitelma päivitystä myös liittyen ammattiopiston yhteisiin käytäntöihin, vaikka näitä pyrittiin ennakoimaan jo muun muassa siirtymällä 6-jaksojärjestelmään ja yhteisiin kaksoistutkintoon ja opiskeluaikatauluihin liittyviin aikatauluihin ja käytäntöihin. Opetussuunnitelmaan kirjattuja sisältöjä on tarkennettu toteutettaviin kursseihin, luentoihin ja työpajoihin, jotka julkaistaan lukuvuosittain opiskelijan oppaan muodossa.

4.1 Muusikon opetussuunnitelmatyön taustaa

Musiikkialan perustutkinnon opetussuunnitelman perusteet annettiin vuonna 2001. Suomalainen konservatorio (nykyisin Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio, 1.8.2007 alkaen Jyväskylän ammattiopisto, Hyvinvointi ja kulttuuri) laati perusteiden ja kentällä sekä alan oppilaitosten välillä käytyjen keskustelujen, suuntaviivojen ja kokemusten perusteella musiikkialan esimerkkiopetussuunnitelman Pokemon -nimisenä opetushallituksen rahoittamana hankkeena. Opetussuunnitelma julkaistiin verkkoversiona keväällä 2003 ja se esiteltiin laajasti seminaareissa sekä konservatorion edustajia (rehtori ja intendentti) kutsuttiin useisiin tilaisuuksiin kertomaan opetussuunnitelmaprosessin etenemisestä ja lopputuloksesta.

Muusikon (ent. yhtye/ orkesterimuusikko) opetussuunnitelmaa on lähestytty alan muuttuneiden osaamistarpeiden näkökulmasta pohtien oppimiskäsityksiä ja korostaen oppijan omia oppimistavoitteita ja yksilöllistä opiskelusuunnitelmaa. Opetussuunnitelman perusteisiin ja erilaisiin lähdemateriaaleihin kuten muiden alojen opetussuunnitelmiin ja käytäntöihin, Suomen musiikkioppilaitosten, konservatorioiden ja ammattikorkeakoulujen käytäntöihin ja eri maiden musiikkioppilaitosten koulutuksen sisältöihin tutustuttiin tässä yhteydessä perusteellisesti. Eräs tärkeä ja suuri muutos alalla vallinneisiin aiempiin käytäntöihin oli solistisista tutkinnoista luopuminen. Niiden sijasta opiskelijat valmistavat työelämälähtöisesti valmentavan konsertin ja päättökonsertin, jotka sisältävät sekä työpajoissa työstettyä että itse omaksuttua materiaalia sekä kuvaavat opiskelijan parasta osaamista. Päättökonsertti voi näin ollen edustaa vaikka vain yhtä tyyliisuuntaa, koostua omista sävellyksistä tai sovituksista tai se voidaan toteuttaa yhteistyössä muiden opiskelijoiden tai alan ammattilaisten kanssa. Tämä toteutustapa ennakoii jo tulevia näyttötutkintoja.

Ensimmäisen kerran opetussuunnitelmatyön yhteydessä keskusteltiin, kuvattiin ja auki kirjoitettiin opiskelijan osaamisen kuvaukset, arvioinnin kohteet ja menetelmät jokaisesta opintojaksosta käyttäen arviointiasteikkoa tyydyttävä 1 – kiitettävä 5. Arviointimatriisin työstäminen oli vaativa ja aikaa vievä tehtävä. Opiskelijan osaamisen kuvaaminen ja eri instrumenttien ja musiikin tyylien tavoitteiden ja

keskeisten sisältöjen yhdenmukaisten sisältöjen kirjoittaminen osoittautui ennakoitua haastavammaksi.

Miten OPSia työstettiin meillä?

- yhteydenpito opetushallitukseen
- opetushallituksen asiantuntijaryhmässä toimiminen
- opetushallituksen laatimat OPSin perusteet
- Pokemon-projekti: valtakunnallinen esimerkkiopetussuunnitelma
- työryhmätyöskentely oppilaitoksessa, oppimiskäsitykset koko henkilöstöllä, sitoutuminen ja käsitteiden avaaminen
- yhteenveto, suuntaviivat ja kirjoitus yhdessä rehtorin, koulutussuunnittelijan ja intendentin kanssa
- esittely ja kommentit (opettajat ja opiskelijat)
- ”valmis” opetussuunnitelma kahden vuoden kuluttua projektin aloittamisesta
- esittely muille alan oppilaitoksille ja OPH:lle
- muokkaaminen, käytännöt, palaute, JAOn yhteiset osiot, uudet vaatimukset

KUVIO 5: ”Otteita opetussuunnitelman laadinnasta”. Esittely yhtye- ja orkesterimuusikon opetussuunnitelmatyöstä Suomalaisessa konservatoriossa (nyk. Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio). Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Pauliina Holm 20.9.2004

Työ saatiin kuitenkin päätökseen kunkin instrumenttiryhmän tai opinto-kokonaisuudesta vastaavan opettajan kanssa tehdyllä yhteistyöllä. Arviointia, kuten myös koko opetussuunnitelmaa, suunniteltiin nimetyn opetussuunnitelmatyöryhmän kanssa ja tarkasteltiin laajemmin koko työyhteisössä sekä opiskelijoiden kanssa (kuvio 5). Varsinainen kokoamis- ja kirjoitustyö jäi kuitenkin pääasiassa intendentin ja koulutussuunnittelijan vastuulle. Lopullisen kirjoitus- ja kasaamistyön aikataulu oli tiukka, sillä aiheen yhteinen pohtiminen, kommentointi ja kokoontuminen veivät paljon aikaa.

Opetussuunnitelmassa korostetaan monipuolisuutta, hyvää musiikkisuhdetta, opiskelijan valinnan mahdollisuutta tavoitteena laaja-alainen ammattitaito, yhteistyötä työelämän sekä muiden alan oppilaitosten kanssa, muuttuvan työelämän ja entistä laaja-alaisemman ammattitaidon vaatimuksia, teknologian ja tietotekniikan

hyödyntämistä sekä kansainvälistymistä ja opiskelijoiden kasvua kansainväliseen toimintaan.

MUUSIKKO 120 ov

Musiikkialan perustutkinnon opinnot muodostuvat yhteisistä opinnoista (20 ov),

ammattillisista opinnoista (90 ov) ja vapaasti valittavista opinnoista (10 ov).

Opintojen sijoittuminen opintovuosille:

YHTEISET OPINNOT (YO)	20 ov	1-2.vuosi
pakolliset opintokokonaisuudet 1-8	16 ov	1-2. vuosi
valinnaiset opintokokonaisuudet 1-15	4 ov	1-2. vuosi

AMMATILLISET OPINNOT	90 ov	1-3.vuosi
-----------------------------	-------	-----------

MUSIIKKIALAN PERUSVALMIUDET (MP)	10 ov	1-3. vuosi
Muusikon työkalut	5 ov	1-2. vuosi
Muusikon vuorovaikutustaidot ja työkyky	5 ov	1-2. vuosi

MUSIIKIN HAHMOTTAMINEN (MH)	15 ov	1-2. vuosi
Musiikin luku- ja kirjoitustaidot	10 ov	1. vuosi
Musiikin rakenteet ja analyysi	5 ov	2.-3. vuosi

INSTRUMENTTITAITODOT (IT)	30 ov	1-3. vuosi
Pääinstrumentti	28 ov	1-3. vuosi
Täydentävät instrumenttiopinnot	2 ov	1-2. vuosi

YHTYE- JA ORKESTERITAITODOT (YOT)	20 ov	1-3. vuosi
alakohtaiset yhtye- ja orkesteritaidot	14 ov	1-2. vuosi
suuntautuminen mukaiset yhtye- ja orkesteritaidot 6 ov		2-3. vuosi

TOIMIMINEN MUUSIKON ERI TYÖYMPÄRISTÖISSÄ (MTY) 5 ov 1-3.vuosi

VALINNAISET AMMATILLISET OPINNOT (VA) 10 ov	1-3.vuosi
improvisointi	5 ov
säveltäminen ja sovittaminen	5 ov
produktiotyö	5 ov
projekti	5 ov
musiikkiteatteriopinnot	5 ov
tanssiopinnot	5 ov
instrumenttitaitojen kehittäminen	5 ov
yhtye- ja orkesteritaitojen kehittäminen	5 ov
kansainväliset työympäristöt	5 ov
alan ammatillinen kielitaito	5 ov

VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT (VV) 10 ov	1-3. vuosi
---	------------

Opinnäytetyö sisältyy ammatillisiin opintoihin vähintään 2 ov

Opinnot sisältävät työssäoppimista 20 ov

KUVIO 6: Muusikko 120 ov opintokokonaisuudet ja opintojen ajoitus opetussuunnitelmassa 2003-2006

Opetussuunnitelman sisältöjä ja lukuvuosittaista toteuttamistapaa on kehitetty ja joka vuosi julkaistu opiskelijan opas jossa on tarkennettu opintokokonaisuuksien toteuttamista erilaisin kurssein, sisällöin ja työtavoin. Oppaan lisäksi käytössä on myös opiskelijan ja opettajan ohjeistuksia liittyen muun muassa tuotantosuunnitelman tekemisiin, keikkapäiväkirjaan, portfoliokansioon ja valmentavan ja päättökonsertin toteuttamiseen liittyviin käytännön toimiin.

4.2 Ammattiosaamisen näytöt nuorten koulutuksessa

Ammattiosaamisen näytöt on otettu käyttöön viimeistään elokuussa 2006 alkaneessa koulutuksessa koko Suomessa kaikissa toisen asteen ammatillisissa tutkinnoissa. Ammattiosaamisen näytöissä oppija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut ammatillisten opintojen tavoitteet. Näytöt sijoittuvat koko koulutuksen ajalle ja ne järjestetään yhteistyössä työpaikkojen ja työpaikkaohjaajien kanssa.

Ammattiosaamisen näytöillä pyritään parantamaan ja varmistamaan ammatillisen koulutuksen laatua. Työelämän osapuolet tulevat mukaan arviointiin ja varmistamaan sitä, että opiskelijan saavuttama ammattitaito on sellaista, jota työelämä edellyttää. Välillisesti kehitetään myös opetusjärjestelyjä sekä opiskelijoiden ohjaus- ja tukipalveluita. (Laurila 2005.)

Ammattiosaamisen näyttöjä ei pidä sekoittaa näyttötutkintoihin. Näyttötutkinnossa oppija suorittaa koko tutkinnon näytöillä. Ammattiosaamisen näyttöä taas voidaan ajatella arviointitavaksi jolla oppija näyttää työelämälähtöisesti tutkinnon ja sen opintokokonaisuuksien keskeisten tavoitteiden mukaisen osaamisen (JAO 2006d).

Ammattiopistoon syksyllä 2005 perustettu näyttötiimi koostuu eri oppilaitosten edustajista. Näyttötiimin tavoitteena on kehittää ammattiopiston yhteisiä ohjeita, näyttökäytäntöjä ja lomakkeita. Jyväskylän koulutuskuntayhtymän hallitus on nimennyt lain (601/2005) edellyttämän näyttötoimikunnan ja sen jäsenet vuosille 2006–2008 (JAO 2006e).

4.3 Osaaminen musiikkialalla

Jotta voi tarkastella oppijan osaamista, osaamistarpeita ja opetussuunnitelman sisältöjä, on tunnettava perusteellisesti kyseisen alan käytännöt sekä muuttunut ja kehittyvä työnkuva. Hongan, Lampisen ja Vertasen (2000) mukaan työelämän muuttuneet osaamistarpeet ja nykyisen opettajakunnan ikärakenne edellyttävät sekä määrällisen että sisällöllisen opettajien koulutustarpeen selvittämistä. Opettajien korkea keski-ikä tulee lähivuosina lisäämään uusien opettajien tarvetta. Samoin elinkeinorakenteessa on tapahtunut ja tulee edelleen tapahtumaan muutoksia, mikä vaikuttaa tuleviin työvoimatarpeisiin. Muuttuneet työtehtävät ja niiden osaamistarpeet asettavat paineita sekä opettajien peruskoulutuksen että lisäkoulutuksen sisällölliseen uudistamiseen. Myös nykyisille opettajille on lisäkoulutuksella taattava tulevaisuuden työtehtävien edellyttämä ammatillinen osaaminen ja opettajan muuttuvassa työssä tarvittavat pedagogiset taidot. (Honka, Lampinen & Vertanen 2000, 18-19.)

Oppilaitosten lisäksi muusikot työllistyvät esimerkiksi sinfoniaorkestereihin, oopperatoimintaan sekä puolustusvoimien palvelukseen ja Suomen evankelis-luterilainen kirkon erilaisiin tehtäviin. Ammattitaitoiset freelance-muusikot työllistyvät myös teattereissa, klubeissa, ravintoloissa, musiikin tallentamistyössä ja muissa tehtävissä. Tanssimusiikin esittämisessä tanssipaikoilla ja ravintoloissa työtä on myös tarjolla melko paljon. Musiikkialan osaaminen on eduksi myös erilaisissa alaa sivuavissa töissä, kuten ohjelmatoimistojen, festivaalien ja musiikkialan järjestöjen hallinnossa, kuntien kulttuuritoimessa sekä muussa musiikkialaa ja kulttuurialaa sivuavassa toiminnassa. (JAO 2006g.)

4.3.1 Opettajan osaaminen

Honka, Lampinen ja Vertanen (2000) kuvaavat ammattitaitoon keskeisesti liittyviä taitoja, joita ovat ydintaidot (tieto - ja taitoperusta sekä käyttövalmius, vuorovaikutus, asennoituminen ja sitoutuminen työhön), reunataidot jotka tukevat työssä tarvittavia ydintaitoja, antavat perspektiiviä, edellyttävät syvällisempää ammatin hallintaa ja joita voidaan kutsua myös oheistaidoiksi, äänettömät taidot jotka ovat ammattipätevyyden tärkeä osa ja syntyvät pitkäaikaisen kokemuksen kautta. Äänettömät taidot liittyvät

työn tekemiseen ja asenteisiin. Tällaisen taidon omaava henkilö toimii yleensä hyvin joustavasti ja loogisesti, mutta ei välttämättä pysty selittämään valintojaan. Tärkeitä ovat myös piilotetut taidot, jotka ovat nimensä mukaan salattuja taitoja joita ei haluta paljastaa toisille työntekijöille sillä niiden avulla pidetään yllä ammatillista statusta ja osaamisen arvostusta. Avaintaidot taas ovat taitoja, joilla voidaan hankkia uusia ratkaisuja työssä esiintyviin ongelmiin. Ne liittyvät päätöksentekoon ongelmatilanteissa, vuorovaikutustaitoihin ja uuden oppimiseen. Keskeisenä ammattitaitoon liittyvänä taitona on luonnollisesti pätevyys eli kompetenssi joka tarkoittaa tehtäväsidonnaista, yhteiskuntasidonnaista tai yksilösidonnaista ammattikäsitystä. (Honka, Lampinen & Vertanen 2000, 50-51.)

Ammattitaitoa voidaan tarkastella joko yksilön tai työnantajan näkökulmasta ja jossain määrin myös koulutuksen perusteella. Taitokäsite liittyy ammatilliseen toimintaan ja tekemiseen, mutta myös pysyvään tekemisvalmiuteen sekä toiminnan tuloksiin. Ammattitaito muodostuu kyvyistä ja valmiuksista toimia ammattiin liittyvien työtehtävien erilaisissa tilanteissa. Sillä ei ole merkitystä, miten ammattitaito on hankittu. Ammattitaito on yksilön ominaisuus, joka ei ole pysyvä vaan dynaaminen. Ammattitaito muuttuu toimintaympäristön, työtehtävien ja työpaikan vaatimusten sekä yksilön kehittymisen ja henkisen tilan mukaan. Ammattitaito ei ole erillisten taitojen kokoelma tai summa, vaan se on kyky yhdistää ammattiin kuuluvat tiedot ja taidot tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. (Honka, Lampinen & Vertanen 2000, 49-50.)

Opettaja on työelämäosaaja, joka kouluttaa työelämäosaajia. Vastuunotto kasvatustehtävässä koskee kaikkia ammatillisen koulutuksen parissa työskenteleviä kouluttajia ja opettajia. Useilta ammatilliseen opettajankoulutukseen tulevilta tehtävä edellyttää uudelleenasetoitumista, arviointia ja perehtymistä yhteiskunnallisiin ilmiöihin samoin kuin oman persoonan kehittämistä. (Honka, Lampinen & Vertanen 2000, 40-43.) Seuraavalla sivulla oleva kuvio (kuvio 7) kuvaa musiikkialan opettajan lähitulevaisuuden työn muutoksia.

<p>UHKAT musiikkialalla käytävä ”tiputuspeleli” aloituspaikkojen suhteen, yhteiskunnan ja työelämän rakenteelliset ja nopeat muutokset – pysytäänkö mukana ja mielellään hiukan edellä? metataitojen vaatimus (itsereflektio, palaute, kommunikointi, tiimityöskentely, aloitteellisuus, joustavuus), oppilaiden heterogeenisuuden kasvu ja HOPSauksen ja ohjauksen lisääntynyt tarve, sirpaleinen yhteiskunta – sitoutumattomuus, kilpailu vapaa-ajasta ja harrastuksista, yksityisoppilaitokset voivat tulevaisuudessa vastata muutoksiin nopeammin ja saada asiakkaat, opettajan työ – valmentajan roolin korostuminen ja joustavuuden, täydennyskoulutuksen ja erityisopetuksen vaatimus, organisaatiomuutokset ja niihin kohdistuva muutosvastarinta</p> <p>TYÖ JA YHTEISKUNTA MUUTTUU, OSAAMISTA PITÄÄ KEHITTÄÄ KOULUTTAUTUMALLA. TYÖ UUVUTTAA.</p>	<p>MAHDOLLISUUDET täydennyskoulutus ja ammatillinen kehitys, uudet OPSit, Näyttötutkinnot, tietoverkkojen laajempi hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa, yhteistyö alan toimijoiden ja oppilaitosten kanssa (musiikkikampus, työelämä), kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen, heterogeenisuuden kasvu =monipuolisuus, uudet työkuvat ja osaamisen alueet, oman persoonan käyttö opetuksessa, oppimiskäsitykset, uudet haasteet, avoimet oppimisympäristöt, tulevaisuuden uudet työn kuvat, kansainvälinen opettajavaihto, opettajan työ – valmentajan roolin korostuminen, joustavuus, täydennyskoulutus, erityisopetus oppilaan ohjauksen tarpeen kasvaminen</p> <p>TYÖ MUUTTUU, SEN SISÄLTÖIHIN VOI VAIKUTTAA JA OSAAMISTAAN SAA KEHITTÄÄ KOULUTTAUTUMALLA. TYÖSTÄÄN SAA NAUTTIA</p>
<p>HEIKKOUEDET vanheneva henkilöstö, jäykkä virkarakenne ja VES hidastavat kysyntään vastaamista ja tiettyjen muutosten tekemistä, tarvitaan sitoutumista uudentyypisiin tehtäviin (mm. työssäoppimisen ohjaajat, näyttötutkintomestarit, luokanvalvojat, ryhmäohjaajat ja oppilaan ohjaus, projektiosaaminen, erityisopetus, arviointi), onko riittävä osaamista? on paljon työtä jonka tulisi olla osa opettajan työn rutiinia (mm. arviointiin ja ohjaukseen liittyvät käytännöt) mutteivät ne vielä ole sitä, tarvitaan selkeämmät roolit työyhteisössä, kiire ja kova työmäärä kuormittaa osaa henkilöstöä</p> <p>TYÖ MUUTTUU VAIKKEMME HALUAISI, SE VOI AIHEUTTAA EPÄVARMUUTTA JA STRESSIÄ.</p>	<p>VAHVUUDET työelämäyhteydet ja laaja verkosto, hyvä maine kentällä – paljon hakijoita aloituspaikkaa kohti, valtakunnallisuus ja kansainvälisyys, monipuolisuus, ison organisaation tuki; vankka talous ja toiminnan raamit, muutamia kehitysintoisia opettajia ja oppilaita pilotteina ja suunnannäyttäjinä, menestys valtakunnallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä (sävellys, esittävät taiteet), hyvät verkostot</p> <p>TYÖ MUUTTUU, VOIMME TOIMIA PILOTTINA JA MALLINA MUSIIKKIKENTÄLLÄ MUILLE OPPILAITOKSILLE JA TOIMIJOILLE</p>

KUVIO 7: Musiikin opettajan tulevaisuus: Uhat, mahdollisuudet, heikkoudet ja vahvuudet Konservatorion toiminnan lähitulevaisuudessa Hongan & Lampisen & Vertasen (2000, 3-4, 50-51, 119-120) teoksen herättämien ajatusten pohjalta SWOT-analyysin muotoon kirjattuna. Pauliina Holm.

4.3.2 Tulevaisuuden muusikon osaaminen

Tulevaisuuden muusikko on monipuolinen taidoiltaan ja tiedoiltaan. Hän hallitsee toki instrumenttinsa ja musiikilliset tyylilajit, mutta näiden lisäksi hänen on osattava iso joukko muita taitoja liittyen niin viestintään kuin tietotekniisiin valmiuksiin.

Ruohotien ja Hongan (2003) mukaan muuttuva työelämä tarvitsee ihmisiä joilla on kyky, halu ja tahto oppia jatkuvasti. Heidän tulee osata hyödyntää kokemuksiaan, ottaa vastuu omasta oppimisestaan ja tarvittaessa kyetä uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja tietoisuuden avartumiseen. (Ruohotie, Honka 2003, 29.)

Osa oppijoista on hyvin tietoinen alan monipuolisuuden vaatimuksista vaikka erikoistuminen juuri itselle mieleiseen musiikinlajiin tai työtehtävään tuntuisikin houkuttevalta. Musiikilla hengissä – työelämän sormiharjoituksia luentosarjassa kysyin Suomalaisen musiikkikampuksen oppijoilta mitä he haluaisivat tietää enemmän työllistymisensä kannalta (kuvio 8). Kaikista eniten kiinnosti raha ja palkkaus musiikkialalla sekä esiintymisiin liittyvät sopimuskäytännöt.

Jyväskylän ammattiopisto
Konservatorio

Ydinosaaminen musiikkialalla?

- luovuuden ja innovatiivisuuden joustava käyttö korostuu (opinnot, työssäoppiminen)
- yhteistyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaidot tärkeässä asemassa sillä yhteytyöskentely, ammatillinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö ovat keskeinen osa ammattitaitoa.
- tietotekniikan käyttö tulee vahvasti esille mm. itsenäisissä oppimistehtävissä.
- omien musiikillisten taitojen tunnistaminen ja tiedostaminen sekä alan eettisten ongelmien käsittelytaidot
- vastuullisesti, oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti toimiminen
- muusikon työympäristöihin ja musiikin kentän erityiskysymyksiin perehtyminen

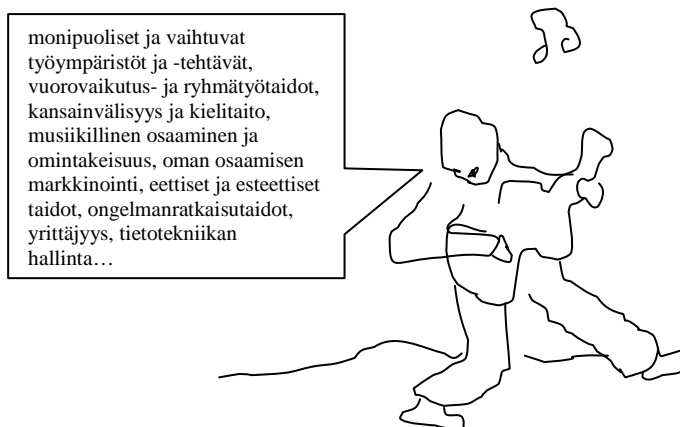
KUVIO 8: ”Otteita opetussuunnitelman laadinnasta”. Esittely yhtye- ja orkesterimuusikon opetussuunnitelmatyöstä Suomalaisessa konservatoriossa (nyk. Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio). Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Pauliina Holm 20.9.2004

Työ on muuttunut siihen suuntaan, että persoona nousee keskeiseksi tuotannon tekijäksi (kts. esim. Vähämäki 2003, Siltala 2004). Tämä korostuu erityisesti vapaa-ajan ja työajan sotkeutumisessa. Se toteutuu työajan ja -paikan hahmottomuudessa ja akateemisten ihmisten tapana harrastaa tutkimiaan aiheita palkkiota vastaan

tapahtuvien työsuoritusten ulkopuolellakin. Tämä ennen tutkijoille ja taiteilijoille tyypillinen työn tyyli tuntuisi ulottuvan siis nykyään myös muille aloille, erityisesti yritysmaailmaan. Siltalan (2004) mukaan aikaisemmin koulutettu asiantuntija sai sitoutumisen palkaksi vapautta ja tyydytyksen hyvin tehdystä työstä. Nyt vapauden riistävät kiire ja hallinnollis-taloudelliset vaateet: laatujärjestelmät, auditoinnit, tulosmittarit ja kehityshankkeet. (Siltala 2004,6.) Tämä pitänee erityisen hyvin paikkansa myös musiikkialalla sekä opetus- että hallintotehtävissä. Opetusalalla tuloksien mittaaminen on hankalaa vaikka mittaristoa kehitettäisiin.

Musiikkialan työtehtävissä tarvitaan yhä monialaisempaa osaamista, yhteistyötaitoja laajaa verkostointia sekä uusien teknologioiden hallintaa. Musiikkialalla nämä näkyvät opetussisällöissä ja tavoissa jotka ovat muuttuneet yksilöpedagogiikasta enemmän ryhmäpedagogiikkaan ja yhteissoittoon painottuviksi sisältäen sekä kommunikointi- ja ryhmässä toimimisen taitoja aina soittotekniseen osaamiseen, työssäoppimisen järjestämisessä ja laajemmin koko opetussuunnitelmien uudistusprosessissa jossa tärkeintä on oppilaan osaaminen ja omien tavoitteiden pohjalta tehtävä oppimissuunnitelma.

Alan ominaispiirteet, puhtaasti musiikilliset osaamisalueet ja kompetenssi kuten soitintekniset taidot, tyylien ja aikakausien tunteminen, säveltäminen ja sovittaminen, alan sopimuskäytäntöjen ja lainsäädännön tunteminen (esim. tekijänoikeudet ja esiintymisiin tai musiikin taltiointiin liittyvät alan käytännöt) sekä soitin – ja ryhmäpedagogiikkaan liittyvät teemat ovat tärkeitä osaamisen alueita nyt ja tulevaisuudessa.

KUVA 1: Opsista keikkaa! Tulevaisuuden muusikolta vaaditaan yhä monipuolisempaa osaamista. Pauliina Holm.

Entä missä tehtävissä musiikin koulutuksen saanut opiskelija toimii tänä päivänä? Muusikon voidaan olettaa toimivan esimerkiksi artistin tehtävissä. On siis äärimmäisen tärkeää tuntea kentän toimintatavat sekä tehtäväkenttään kuuluvat toiminnot ja osaamisalueet. Artisti-managerilla näitä ovat Tukian (2000) mukaan levytyssopimukset, keikkamyynnin koordinointi, suunnittelu ja tavoitteet, kirjanpitoon liittyvät asiat, budjetointi, tavaramerkit, työsopimukset, stailaus, merchandising, musiikkikustannusasiat, tekniikka/kuljetukset, yritystoiminnan raamitus, lainopilliset kysymykset, verosuunnittelu, mediasuhteet, rahoitusasiat ja sponsorisuhteet (Tukia 2000, 9). Nämä asiat on osattava tai annettava managerin hoidettavaksi, jos artisti haluaa vakavissaan luoda uraa viihdealalla. Myös opetushenkilökunnan, opetussuunnitelman ja opetuksen sisällön on vastattava kentän osaamisvaatimuksiin.

Musiikkialaa voi mitä parhaiten luonnehtia asiantuntijaorganisaatioksi jossa työskentelee erilaisia taiteilijapersoonia ja asiantuntijoita. Ruohotien (2003) mukaan ammatillinen huippuosaaminen syntyy oman alan ammattispesifisistä tietotaidoista, metakognitiivisista taidoista ja soveltamistaidoista. Ammatillisen kasvun vaikutukset näkyvät työn laadussa ja määrässä sekä välillisesti työyhteisön toimintaedellytyksissä (Ruohotie 2003, 71.) Pelkkä soitintekninen osaaminen ja soittimen taiturillinen käsittely ei siis riitä, vaan tarvitaan paljon muita taitoja ja kykyä yhdistää uutta tietoa ja taitoa vanhaan, jo olemassa olevaan.

5 OPSISTA KEIKKAAN! – OSAAMISEN KUVAAAMISESTA OPETUSSUUNNITELMAAN

Kun työelämän osaamisvaatimuksia ja oppijan osaamista on pohdittu, on opetussuunnitelmatyö jo hyvässä vaiheessa ja voidaan päästä askel lähemmäs kirjoitettua opetussuunnitelmaa. On kuitenkin hyvä muistaa mikä opetussuunnitelma on ja mikä sen ei tulisi olla. Oheisessa kuviossa on kuvattu tiivistetysti opetussuunnitelman luonnetta ja prosessimaisuutta (kuvio 9).

Opetussuunnitelma – mikä se on?

- se ei ole kurssi – tai ohjelmistoluettelo
- se esittelee oppilaitoksen arvot, tavoitteet, oppimiskäsitykset, tutkinnon rakenteen ja toimintatavat
- se kertoo mitä opiskelijan tulee osata ja mitä arvioidaan
- se on prosessi jota täydennetään – OPS ei ole koskaan valmis (vrt. elinikäinen oppiminen)
- laaditaan opetushallituksen perusteiden pohjalta (tavoitteet, sisällöt, arviointi T1-K5)

Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu Pauliina Holm

KUVIO 9: ”Otteita opetussuunnitelman laadinnasta”. Esittely yhtye - ja orkesterimuusikon opetussuunnitelmatyöstä Suomalaisessa konservatoriossa (nyk. Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio). Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Pauliina Holm 20.9.2004.

Kun opetussuunnitelmatyö aloitetaan osaamisen kuvaamisesta, ei siitä voikaan tulla lista kursseista vaan laajempia ja työelämälähtöisempiä kokonaisuuksia ja osaamisen alueita sisältävä oppijan osaamisen ja oppimiskäsityksemme kuvaus. Sen vuoksi tässäkin raportissa on kuvattu työelämän muutoksia ja muusikon ja opettajan osaamista. Niitä on pohdittu yhteisesti myös opettajien kanssa. Se on pohja joka tarvitaan jotta opetussuunnitelma vastaa sisällöltään muuttuvia työelämän vaatimuksia.

Alan ominaispiirteet, puhtaasti musiikilliset osaamisalueet ja kompetenssi kuten soitintekniset taidot, tyylien ja aikakausien tunteminen, säveltäminen ja sovittaminen, alan sopimuskäytäntöjen ja lainsäädännön tunteminen (esim. tekijänoikeudet ja esiintymisiin tai musiikin taltiointiin liittyvät alan käytännöt) sekä soitin – ja ryhmäpedagogiikkaan liittyvät teemat ovat tärkeitä osaamisen alueita nyt ja tulevaisuudessa.

Yksilöpedagogiikasta ollaan siirtymässä yhä enemmän kohti yhteissoittoa ja ryhmässä oppimista. Sen vuoksi ryhmäpedagogiikka, yhteissoittotaidot, uusien toimintatapojen

käyttöönotto musiikin opetuksessa, teoreettisten aineiden integrointi käytännön musisoinnin yhteyteen, monialaisuus ja yhteistyö eri taiteenalojen (mm. kuvataide, tanssi, teatteri) kanssa sekä persoonallisuuden kasvun tukeminen oppimisprosessissa ja opetussisällöissä tulee korostumaan lähitulevaisuudessa. Näiden teemojen monipuolinen tunteminen on välttämätöntä opetussuunnitelmatyötä tehtäessä.

Opetussuunnitelmatyöhön osallistuivat ammattiosaamisen näyttöjen testaamiseen osallistuneet opettajat. Mukana työssä olivat myös musiikin hahmotusaineita opettava opettaja sekä erityisesti ammatillisia instrumenttiopintoja ja yhtye- ja orkesteritaitoja opettavat opettajat. Opetussuunnitelmatyötä johti intendentti joka myös vastasi sen kokoamisesta ja kirjoittamisesta. Apuna ulkoasun toteuttamisessa oli myös opintosihteeri.

5.1. Kohti uutta opetussuunnitelmaa

Jyväskylän ammattiopiston Konservatorion (ent. Suomalainen konservatorio) Muusikon opetussuunnitelma (2003) korostaa henkilökohtainen opiskelusuunnitelman merkitystä. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma eli HOPS on opiskelijan kehityssuunnitelma, joka pohjautuu yksilöllisiin tarpeisiin, tukee urasuunnittelua ja itsearviointia. Se laaditaan opetussuunnitelman ja opiskelijan omien valintojen perusteella. Se on kuvaus opinnoista ja opiskelusta, opintojen suunnittelun väline sekä oppilaitoksen kanssa tehty kirjallinen sopimus niiden toteuttamisesta (kuvio 10). Henkilö-kohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellään mahdollisuus suorittaa opintoja myös muissa oppilaitoksissa, esimerkiksi Suomalaisen musiikkikampuksen kanssa yhteistyössä tai työssäoppien.

Myös opetussuunnitelmaa uudistettaessa korostetaan yksilöllistä opinpolkua. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma määrittää oppimisen tavoitteet, opintojen suorittamisen, suoritustavat ja ajoituksen. Suunnitelmaa tehtäessä tunnustetaan opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukainen osaaminen, kuten aikaisemmat opinnot ja työkokemus. Tarvittaessa opintojen ajantasaisuus arvioidaan.

Muusikon yksilöllinen opinpolku

**Työelämä
Jatko-opinnot**

28.-29.11.2005 Pauliina Holm pauliina.holm@jao.fi

KUVIO 10: Muusikon yksilöllinen opinpolku. Esittely Jyväskylän ammattiopiston hakijan illoissa 28.-29.11.2005.

Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kuuluu myös työssäoppimisen suunnitelma, jossa määritellään kunkin työssäoppimisjakson tavoitteet, oppimistehtävät, kesto ja ajoitus sekä oppijan arvioinnin menettelytavat. Ammattiosaamisen näyttöjen tultua arviointitavaksi liitetään oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmaan myös näyttösuunnitelma. HOPS on prosessinomainen, se valmistuu opintojen edetessä: opintojen alkuvaiheen HOPS on karkea luonnos, joka tarkentuu jokaisen HOPS-kokoontumisen yhteydessä valmistuen lopulliseen muotoonsa opintojen loppuvaiheessa. Oppijalla on ensisijassa vastuu opiskelunsa suunnittelusta ja onnistumisesta. Oppijaa tuetaan HOPSin tekemisessä ja toteuttamisessa opinto-ohjauksella, johon ensisijaisesti osallistuu ryhmäohjaaja sekä opinto-ohjaaja ja oma instrumenttiopettaja.

Opetushallituksen määräys muutti ammatillisen peruskoulutuksen opetus-suunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteita opiskelijan arvioinnin ja opetussuunnitelmien osalta 1.1.2006alkaen. Sen mukaan opiskelijan osaamisen on arvioitava muun arvioinnin ohella ammattiosaamisen näyttöillä (M 32/011/2005). Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelmaansa opiskelijan arvioinnin suunnitelma johon sisältyy toimielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista. Kunkin tutkinnon näyttöjä koskevat osiot

hyväksytään Jyväskylän ammattiopiston näyttötoimikunnalla. Muusikon opetussuunnitelma on esitelty näyttötoimikunnassa Jyväskylän ammattiopiston linjausten mukaisesti 29.11.2006. Rehtori hyväksyy Muusikon opetussuunnitelman 31.12.2006 mennessä kun tekstin viimeistelytyö on tehty (JAO 2006d.)

5.1.1 Kommenttia ja ajatuksia: Ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteinen osa

Jyväskylän ammattiopiston opetussuunnitelmakokonaisuus muodostuu koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmasta, tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteisestä osasta ja tutkintokohtaisista osista.

Ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteinen osa

Jyväskylän ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteisessä osassa linjataan tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien osia sekä ohjataan niiden käyttäjiä valtakunnallisen opetussuunnitelmien perusteiden ja koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaisesti.

Jyväskylän ammattiopistossa ja alueen verkostokunnissa noudatetaan toisen asteen opinnoissa 6-jaksojärjestelmää jonka tarkoitus on luoda monipuoliset valinnan mahdollisuudet opiskelijoille joko jaksokohtaisesti tai sovittuina yhteistoiminta-aikoina.

Jyväskylän ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteinen osa (JAO 2006a) on otettu käyttöön 1.8.2005 alkaneissa koulutuksissa. Kesällä 2006 hyväksytty opetus-suunnitelma on päivitetty ja ajantasaistettu lainsäädännön muutosten (L 601/2005) edellyttämin tarkennuksin. Aiempaan opetussuunnitelmaan verrattuna uudistettuun asiakirjaan on lisätty mm. tasa-arvosuunnitelma, ammattiosaamisen näytöt, osaamisen tunnustaminen ja arvioinnin oikaisemisen uudet ohjeet.

Yhteisen osan tarkoitus on Jyväskylän ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteisen osan (JAO 2006a) mukaan mahdollistaa alueen lukioiden kanssa tehtävää yhteistyötä Jyväskylän seudun verkostokaupungin strategian mukaisesti.

Yhteinen osa sisältää muun muassa toiminnan kehittämisstrategiat, tasa-arvosuunnitelman, opetussuunnitelmien vahvistamiskäytännön, yhteiset painotukset ja kaikkien alojen yhteisen ydinosaamisen kuvaamisen, koulutuksen ja opetuksen järjestäjän periaatteet, arvioinnin ja osaamisen tunnustamisen käytännöt, opinto-ohjauksen ja tukipalveluiden roolin, erityisopetuksen järjestämisen linjat, maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen järjestämisen linjaukset, henkilöstön ammattitaidon kehittämissuunnitelman, itsearvioinnin toteuttamissuunnitelman ja yhteisten opintojen opetuksen toteuttamisen ja sisällöt (JAO 2006a.)

Tutkintokohtaisen opetussuunnitelman sisältörakenteeksi yhteinen osa (JAO 2006a) määrittää seuraavanlaisen sisällön:

1. *Johdanto*
2. *Oppilaitos*
3. *Toimiala*
4. *Tutkinnon rakenne*
 - *tutkinnon rakenne opintokokonaisuuksittain*
 - *lukusuunnitelma vuositasolle eli opintojen etenemisjärjestys (koulutusohjelmittain/tutkinnoittain/opintojaksoittain)*
5. *Opintokokonaisuudet*
6. *Opinnäytetyö*
7. *Arviointi*
8. *Todistusmallit*

Kommentteja ja ajatuksia

Kommentoin Jyväskylän ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteistä osaa 29.5.2006 opetussuunnitelmatyöstä vastaavalle työryhmälle osoitetulla kirjoitelmalla. Kommentteja ja ajatuksia - otsikon alla oleva teksti sisältää lainauksia tästä dokumentista.

Olen koonnut keskeisiä huomioita koskien opetussuunnitelman yhteistä osaa kehittämisen ja oppilaitoksen ja tutkintojen opetussuunnitelman toteuttamisen näkökulmasta. Näihin liittyviä ajatukset käsittelevät konservatorion opetussuunnitelmatyötä ja alalle ominaisia käytäntöjä, opetussuunnitelman ja toteuttamissuunnitelman suhdetta, työelämän muutoksia, ihmis -ja oppimiskäsityksiä sekä arviointia. Olen koonnut keskeiset asiat yhdeksi dokumentiksi konservatorion

opetussuunnitelmatyön työstämiseksi syksyllä 2006 sekä lausunnoksi, tai pikemminkin näkökulmaksi, yhteisen opetussuunnitelman osan lausuntokierrokselle. Samoja asioita ja argumentteja olen pyrkinyt tuomaan esiin yhteisissä Jyväskylän ammattiopiston tilaisuuksissa ja työryhmissä koskien opetussuunnitelmia sekä esiteltyt muissa yhteyksissä (JAO 2006c.)

Jyväskylän ammattiopiston opetussuunnitelman yhteisessä osassa on huomioitu varsin hyvin nykykäsityksen mukaisesti opetussuunnitelman asema ja merkitys oppilaitoksien toiminnan kehittämisen apuvälineenä mahdollistaen oppilaan oppimisen erilaiset toteuttamismallit. Uudet lait, asetukset ja määräykset kuten nuorten ammatti-osaamisen näytöt ovat mukana yhteisessä osassa linjaamassa näyttöjen käyttöönottoa oppilaitoksissa. Yhteinen osa määrittää niin koulutuksen järjestäjän kuin sen oppilaitosten oppimisen järjestämisen ja oppilaan osaamisen mahdollistamisen päälinjat (JAO 2006c.)

On tärkeää, että arvot ja linjaukset on määritelty yhdessä, yhteisten arvokeskustelujen kautta johon kaikki oppilaitokset voivat osallistua ja yhtyä. Yhtä tärkeää on myös se, että eri oppilaitosten, alojen ja tutkintojen omat kulttuurit, työelämän vaatimukset sekä hyvät käytännöt mahdollistuvat (JAO 2006c.)

Heljä Hätönen (2006) listaa opetussuunnitelmia uudistettaessa tai päivitettäessä ensimmäiseksi työvaiheeksi arvokeskustelun ja opetussuunnitelmaa ohjaavien ihmis-, oppimis- ja tietokäsitysten määrittämisen tai jo laadittujen käsitysten arvioinnin ja sen päättämisen miten arvot vaikuttavat opetussuunnitelmaan (Hätönen 2006, 30).

Opetussuunnitelma kannattaa laatia sellaiseksi, että sitä voidaan joustavasti käyttää eri tilanteissa ja eri kohderyhmien tarpeeseen. Verkkoversiona toteutettu ratkaisu on käyttökelpoinen. Opetussuunnitelman pohjalta laadittu opinto-opas saattaa olla opiskelijalle hyödyllinen. Työssäoppimispaikoilla tiiviit yhteenvedot opetussuunnitelmista ovat toimivia koska opetussuunnitelma on pohja käytännön opetuksen toteutukselle, sen luettavuuteen, käytettävyyteen, saatavuuteen ja ulkoasuun tulee kiinnittää huomiota. (Hätönen, 2006, 26.)

Opetussuunnitelma vai toteutussuunnitelma?

Opetussuunnitelma ei ole lista vuosittain toteutettavista kursseista. Sen tehtävä on pikemminkin kuvata tutkintojen keskeiset sisällöt arvioinnin kohteineen. Se on apuväline kuvaamaan niitä taitoja ja sisältöjä joita oppijoiden tulee osata. Se ottaa kantaa oppimis- ja ihmiskäsityksiimme sekä niistä johdettaviin käytäntöihin. Opetussuunnitelmasta voidaan siten johtaa lukuvuosittain tehtävät toteutus-suunnitelmat kuten opiskelijan oppaat ja opiskelijoiden HOPSit.

Hätösen (2006) mukaan monenlaisia opintojen suoritustapoja tarjoava opintosuunnitelma antaa opiskelijalle mahdollisuuksia kokeilla ja löytää omaan oppimistyyliinsä sopivia opiskelumenetelmiä ja oppimistapoja. Monimuotoiset opiskelumenetelmät tukevat opiskelijan itseohjautuvuutta. Yhteisessä osassa kuvataan menetelmien yleiset linjaukset. Nämä linjaukset vaikuttavat mm. resursointiin (Hätönen 2006, 42.)

Muusikkous kehittyi David Elliotin (1995) mukaan progressiivisen ongelman-ratkaisun kautta opetus- ja oppimisympäristöissä, jotka on suunniteltu lähelle aitoja musiikkikulttuureja. Hänen mukaansa oppimisympäristön aitous vaikuttaa olennaisesti oppijoiden, nuorten muusikoiden, mahdollisuuksiin oppia (Elliot 1995, 72, 129.)

Elämme maailmassa, jossa tiedon sisällöt muuttuvat Rauste-von Wrightin (1998) mukaan nopeasti. Tällöin koulutuksen on annettava jotakin muuta kuin opettajalta oppilaalle siirtyvää faktaa. Faktojen päivittäminen käy parhaiten joko tietokone-päätteen tai kirjallisten julkaisujen avulla. Sen sijaan opettajan tehtävä on edistää erilaisten toimintavalmiuksien oppimista. Tällaisia ovat esimerkiksi tiedon ajastaminen, muutokseen sopeutuminen tai muutoksen agenttina vaikuttaminen sekä ennen muuta oppimaan oppimisen taidot. (Rauste-von Wright 1998, 8.)

Behavioristiset käytänteet ovat varmasti paikallaan joillain yksilöillä tiedollisten perusteiden hankinnassa ja ulkoa opittujakin tietoja voi soveltaa käytännössä. Kognitiivinen ja konstruktivinen oppimiskäsitys antaa jo paremmat välineet oman oppimisen aktiiviseen hallintaan. Kokemuksellinen oppimiskäsitys taas tavoittelee henkistä kasvua, joka mahdollistaisi rohkeamman itsensä toteuttamisen.

Hätösen (2006) mukaan arviointi on olennainen osa opiskelijan ohjausta ja tukemista. Sen toteuttamisen periaatteet nojaavat arvoihin ja siihen oppimis-käsitykseen, jotka

koulutuksen järjestäjä on määritellyt opetussuunnitelman yhteisessä osassa. Opiskelijan arvioinnin tulee olla laadullista eli opiskelijan osaamista on verrattava opintokokonaisuuksien tavoitteisiin ja niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin. Arvioinnin on perustuttava opiskelijan itsearviointiin ja arviointikeskusteluun (Hätönen 2006, 54.)

Opetussuunnitelman yhteinen osa – keskeiset huomiot jatkotyöskentelyyn

1) Tutkintokohtainen opetussuunnitelma (jossa kuvattu keskeinen osaaminen ja arvioinnin kohteet ja joka mahdollistaa eri työkuulttuureihin ja aloihin liittyvät käytännöt ja toteuttamistavat) **sekä toteuttamissuunnitelma** (jossa purettu auki yksityiskohtaisemmin lukuvuosi ja/tai jaksosuunnitelmat, kurssit, työpajat, työssäoppiminen, yhteistyössä toteuttavat sisällöt). Opetuksen järjestämistavat ovat sidoksissa mm. oppimiskäsityksiin.

2) Ihmis- ja oppimiskäsitykset suhteessa opetussuunnitelmaan

Ihmisen ja oppimiskäsityksiä tulisi käsitellä opetussuunnitelman yhteisessä osassa ja kuvata niiden pohjalta mahdollistuvat toteuttamistavat niin arvioinnissa, oppimisessa kuin osaamisen tunnustamisessa. (Vrt. s. 1 Keskeiset arvot ja toiminnan kehittämisen strategiat - kappale, jossa mainitaan taloudelliset mittarit ja yhteinen logo, mutta ei niinkään yhteisiä arvoja; ihmis- ja oppimiskäsityksiä, jotka ovat lähtökohtana oppimiselle ja opettamiselle). Esimerkiksi Heljä Hätönen käsittelee arvojen yhteyttä opetussuunnitelmaan kirjassaan luvussa 4.1 (2006, 32-38).

3) Opetussuunnitelman kirjallinen asu. Voisiko ulkoasua ja toteuttamistapaa vielä miettiä mm. Hätösen lähtökohdista käsin? Heljä Hätönen kirjoittaa, että opetussuunnitelmalla on tiedottava ja markkinoiva tehtävä. Se on julkinen asiakirja, jonka perusteella muodostuu oppilaitoksen julkinen kuva, imago. Opetussuunnitelmilla on tiedottava merkitys mm. silloin, kun opiskelijat valitsevat oppilaitoksen, jossa aikovat opintonsa suorittaa (2006, 24.) Ulkoiset toteuttamistavat tulisi olla selkeä, helposti lähestyttävä ja mm. osaamismatriisin kannalta

keskeisen tiedon löytämistä helpottava. Opetussuunnitelma on asiakirja jolla on myös imagoa nostattava merkitys.

4) HOPS

Yhteinen osa, sivu 15 ”*Jokaiselle opiskelijalle taataan mahdollisuus kykyjen ja erityisten tarpeiden mukaiseen opetukseen ja itsensä kehittämiseen.*” voisiko olla mieluummin ”*Jokaiselle opiskelijalle taataan mahdollisuus kykyjen ja erityisten tarpeiden mukaiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen*”? Sillä oppimista tapahtuu myös luokkahuoneen ja opettajan opettamisen ulkopuolella, opettaja ei ole nykykäsityksen mukaan tiedon kaataja (vrt. behaviorismi) vaan vastuu oppimisesta tulisi olla enemmänkin oppijalla ja toteutustapoja on useita (vrt. konstruktivismi) ja tätä myös ammattiosaamisen näytöillä ja työssäoppimisella sekä henkilökohtaisella opetussuunnitelmalla on haettu.

5) Työelämälähtöiset opintojaksot.

Koulutusta pyritään järjestämään mahdollisimman työelämälähtöisesti, mutta toimiiko kaikilla aloilla 6-7 opintoviikon laajuiset jaksot ajoituksineen ja sisältöineen työelämän tai opiskelijan suuntautumisen mukaisesti? Esimerkiksi musiikkialalla instrumentista, osaamisesta, osaamisen tunnustamisesta ja HOPSeista riippuen työelämälähtöiset opintojaksot 6-7 ov ajoittuvat ja tulevat olemaan sisällöltään ja toteuttamistavoiltaan erilaisia riippuen oppijasta ja tämän instrumentista. Sen vuoksi niiden yksityiskohtainen kuvaaminen ja aikatauluttaminen on monimutkaista ja voi jopa hankaloittaa oppijan omien opintojen seuraamista ja arvioimista sillä osa opinnoista jatkuu koko opintojen ajan, ja jakaminen erilaisiin jaksoihin voi olla keinotekoista ja jokaisessa instrumentissa erilaista.

6) Opiskelijavalinnat ja oppimistavoitteet tasa-arvosuunnitelmassa

2.1 tasa-arvosuunnitelma, s. 2: ”*Opiskelijavalinnat tehdään valtakunnallisen yhteisvalinnan määräysten ja ohjeistuksen mukaisesti ja sen valintakriteereitä käyttäen.*” Miten tähän sopii musiikkialan perustutkinto joka ei kuulu yhteisvalinnan piiriin?

2.1 tasa-arvosuunnitelma, s. 3: ”*Käytämme opetuksessa monipuolisia opetusmenetelmiä ja opiskelutapoja, joiden avulla edistämme erilaisten opiskelijoiden oppimistavoitteen saavuttamista ja valinnan mahdollisuuksia.*” Eikö tulisi olla kaikkien oppijoiden eikä vain erilaisten oppijoiden mahdollisuus ja voisi näin ollen ilmaista: ”Käytämme monipuolisia opetusmenetelmiä ja oppimistapoja, joiden avulla edistämme yksilöllisten oppimistavoitteiden saavuttamista ja valinnan mahdollisuuksia.”?

Voisiko kohdan 2.1. otsikko olla: ”tasa-arvosuunnitelma ja sen kehittäminen” jolloin viimeiseen kappaleeseen ei tarvitsisi väliotsikon tapaista ja kaksoispistettä? Se myös kertoisi paremmin sisällöstä.

7) yrittäjäyys

s. 7: ”*Opiskelijalla on mahdollisuus valita eritasoisesti yrittäjäyysopintoja.*” Mitä eritasoisesti - sanalla tarkoitetaan?

On hyvä, että yrittäjäyys on mietitty ja malliksi on rakennettu yrittäjäyyskoulu. Ovatko heräävä yrittäjä ja aloittava yrittäjä – osiot tarpeen kuvata opetussuunnitelman yhteisessä osassa vai voisiko näihin ja tarkempaan yrittäjäyyskoulun kokonaisuuteen viitata esim. nettisivuille tms. jossa ne ovat päivitettävissä tarpeen vaatiessa. Voisiko yhteisessä osassa näin ollen kuvata yrittäjäyyskoulun keskeisen sisällön yleisemmällä tasolla?

8) Curriculum vai Lehrplan, etenemisjärjestys, -suunnitelma ja opintoväylä

3.1. Tutkintokohtainen opetussuunnitelma –osiossa s.10 on selkeästi ja hyvin kuvattu mitä kunkin tutkinnon opetussuunnitelman tulee sisältää. Kohta 4, tutkinnon rakenne, herätti kuitenkin kysymyksen mielletäänkö opetussuunnitelma Curriculum vai Lehrplan – ajattelun kautta? Edellä mainittu tarkoittaa karkeasti oppilaan oppimista opettajan opettamisen sijaan, jälkimmäinen taas oppiainekeskeistä ja opettajan toimimista korostavaa oppimista. Mm. Hätönen (2006, s 93) käyttää sanaa ”opintoväylät” joiden tarkoitus on tarjota mahdollisuus joustaviin ja

yksilöllisesti eriytyviin opintoihin. Ammatillisten opintojen kohdalle ”etenemissuunnitelmaan” (s.93) vaikuttaa erityisesti ammattiosaamisen näytöt.

9) Muutetaanko käytäntöjä vai mitä tavoitellaan? Se, mitä yhteiseen osaan kirjataan, sitoo oppilaitoksia. Onko tarkoitus muuttaa käytäntöjä johonkin tiettyyn suuntaan? Mikä on tavoite? Saavutetaanko tavoite kirjaamalla se yhteiseen opetussuunnitelmaan osaan vai jollain toisella tavalla? On tärkeää pohtia mitä ja miten yksityiskohtaisesti yhteiseen osaan kirjataan kaikkia oppilaitoksia velvoittavat suuntaviivat ja mitä se tarkoittaa kunkin oppilaitoksen näkökulmista. Avoimet ja monipuoliset oppimisympäristöt mahdollistuvat vain jos sallitaan alakohtaiset toteuttamistavat (JAO 2006c.)

Työelämälähtöiset opintojaksot – työelämälähtöinen oppiminen

Edellisessä opetussuunnitelmauudistuksessa ennakoitiin tulevia ammattiosaamisen näyttöjä, joita on toteutettu valmentavina ja päättökonsertteina. Ne sisältävät useita taitoja eri opintokokonaisuuksista koostuen pääasiassa instrumenttitaitojen (30 ov) opinnoista. Työelämälähtöisen oppimisen järjestämisen lähtökohtana on, että opinnot koostuvat eri opintokokonaisuuksien osista (työpaja, kurssi, yhtye, työssäoppiminen, itsenäinen työskentely, yhteistyössä toteutettavat sisällöt mm. Suomalaisen musiikkikampuksen kanssa) joka jaksossa. Osa opinnoista tai toteuttamistavoista kestää koko lukuvuoden, osa koko opintojen ajan. Persoonallisen ilmaisun kehittäminen jatkuu myös opiskelun päätyttyä (JAO 2006c.)

Instrumenttitaidot kulkevat säännöllisenä punaisena lankana läpi koko opiskelun. Näin myös yhtye- ja orkesteritaidot sekä musiikin hahmottamiseen liittyvät taidot. Instrumenttitaidot ovat yksilölliset ja eri instrumenteissa korostuu oppijan oma kehitysvaihe ja erilaiset tekniset ja ajalliset painotukset. Näin ollen niiden jakaminen pienempiin opintoviikkoihin tai opintojaksoihin ja uudelleen kokoaminen työelämälähtöisiksi 6-7 opintoviikon laajuisiksi kokonaisuuksiksi ei ole ongelmatonta eikä välttämättä työelämälähtöisinkään tapa tällä alalla. Ammattiosaamisen näytöissä pyritään juuri laajempaan työelämälähtöiseen osaamiseen. Myös hahmotusaineet ja ammatilliset valinnaiset painotukset kulkevat rintarinnan ja lopuksi opiskelija yhdistää

oman opintopolkunsaa osaamisen työelämälähtöiseksi opinnäytetyöksi joka on mahdollista toteuttaa kahta opintoviikkoa laajempaa kokonaisuutena esimerkiksi projektityönä. Tällöin opinnäytetyö voi sisältyä tutkinnon mihin tahansa opintokokonaisuuteen sisällöstä ja henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta riippuen. Tässä korostetaan oppijan yksilöllistä tiedon rakentamista omista persoonallisista lähtökohdista ja tavoitteista joka toteutetaan HOPSina pyrkien laajempaan osaamiseen ja kokonaisuuksien hahmottamiseen (JAO 2006c.)

Musiikkialan kansallinen näyttöaineisto valmistuu vasta vuonna 2007. Jyväskylän ammattiopiston konservatorio on ollut mukana aineiston testajana sekä kommentoimassa ja kehittämässä aineiston sisältöä. Koska aineisto valmistuu vasta vuonna 2007 ja opetussuunnitelmien tulee olla hyväksytyjä ja näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat käytetty näyttöelimen hyväksyttävänä joulukuussa 2006, pohjautuvat näytöt sen hetkiseen aineistoon sekä testajana tehtyihin kokemuksiin ja huomioihin (JAO 2006c.)

5.1.2 Testaus ja raportointi: Musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaus Jyväskylän ammattiopiston Konservatoriossa

Jyväskylän ammattiopiston Konservatorio osallistui yhteistyökumppanina Musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaamiseen. Projekti ajoittui lukuvuodelle 2005-06. Jatko projekti liittyen ammattiosaamisen näyttöjen ohjaukseen ajoittui 1.9.2006- 31.12.2006 väliselle ajalle jatkuen vielä noin kuukauden tämän raportin kirjoittamisesta.

Testaus ja raportointi: Musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaus Jyväskylän ammattiopiston Konservatoriossa - otsikon alla oleva teksti on lyhennetty ja sisältää lainauksia näyttöaineiston testausraportista sekä esittelystä Helsingin konservatoriossa maaliskuussa 2006.

Musiikkialan näyttöaineiston testaaminen Orimattila- instituutin ja Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorion yhteistyösopimuksen mukaan

Näyttöaineiston testaamiseen osallistui Jyväskylän ammattiopiston konservatoriosta viisi henkilöä joista Juhani Syrjälän osalle tuli testaussuunnitelman mukaisesti musiikkialan perusvalmiudet sekä yhtye- ja orkesteritaidot ja Markku Rinta-Pollarin osalle instrumenttitaidot, musiikin hahmottaminen ja toimiminen muusikon eri työympäristöissä. Näyttöaineiston testaamisprojektiin osallistuivat lisäksi rehtori Hannu Perälä ja intendentti Pauliina Holm suunnittelun, aineistoon tutustumisen, yhteisiin kehittämistilaisuuksiin osallistumisen ja muiden alojen hyvien näyttökäytäntöihin tutustumisen ja raportoinnin kautta. Matti Laukkanen osallistui instrumenttitaitojen näytön arviointiin. Lisäksi arvioinnissa ja palautekeskusteluissa oli mukana kolme työelämän edustajaa; Sami Salovaara (Jazz Bar Jyväskylä), Juha Söder (Ylläs jazz & blues) ja Kirsi Lajunen (Jyväskylä Summer jazz, Jyzz ry) (JAO 2006b.)

Näyttöaineiston testaussuunnitelma kirjoitettiin syksyllä 2005 ja se toimi näyttöaineiston testaamisen runkona tarkentuen testausnäyttöihin joita pyrittiin yhdistämään olemassa oleviin tilaisuuksiin edellisen OPS-uudistuksen mukaisesti jossa ennakoitiin jo tulevia näyttöjä. Aineistoon ja päivitettyihin ja muokattuihin aineistoihin tutustuminen kuului olennaisena osana aineiston testaamiseen. Suunnitelma tarkentui lukuvouden aikana näyttötilaisuuksiin ja aineiston arviointiin sekä ajankohtaisiin näyttöjä koskeviin tilaisuuksiin osallistumisiin (JAO 2006b.)

3 Yhtye- ja orkesteritaidot

Esimerkkejä näytöstä:

Harjoitusvaihe

Harjoitusvaihe voi olla esim. viikon mittainen tai pidempi riippuen esitettävästä ohjelmistosta. Oleellista on, että harjoitusvaiheen osaamista arvioidaan. Arviointi tapahtuu kerran harjoitusvaiheen aikana.

Harjoitusosuuteen voi kuulua mm. soittimien ja laitteiston kantaminen, esiintymistilan ja soittimiston valmistelu (sound check), valmistellun ohjelmiston nopea läpikäynti ja mahdollisia ennalta valmistamattomia osuuksia (prima vista, säestystehtävän valmistelu tms.)

Esiintymisosa

Esiintymisosaan voi kuulua valmistellun ohjelmakokonaisuuden esittäminen yleisön edessä tai tallennettilanteessa (kuva ja/tai ääni).

Yhtye- ja orkesterinäyttö 1. - 2. vuosi

Näytössä seurataan opiskelijan taitoja esiintyä osana orkesteria, yhtyettä tai bändiä. Hänellä tulee olla kyky esiintyä muiden muusikoiden kanssa ja hänen tulee ymmärtää yhteisöön lainalaisuudet; yhteistyö, ryhmätö, balansointi, kapellimestarin seuraaminen jne. Huomiota otetaan myös opiskelijan kyky työskennellä lyhyen periodin aikana ja omaksua nopeasti uusia asioita. Näytön tulee olla voimakkaasti työelämään sidoksissa sen takia, että opiskelija ymmärtää ammattilaisuuden vaatimat "painet" ja kurin.

Kamarimusiikkinäyttö 2. - 3. vuosi

Kysymyksessä on pieniyhtyeen osana toimiminen. Kamarikokoonpano.

Näytössä seurataan opiskelijan taitoja esiintyä osana (pieniä) kamarikokoonpanoa. Kyky esiintyä muiden muusikoiden kanssa. Oma aktiivisuus huomioidaan (esim. materiaalin hankkiminen, kokoonpanon kasaaminen, esiintymistilaisuuksien järjestäminen).

Näyttöjärjestelyt: kerran harjoitusvaiheessa ja lopuksi esitystilanteessa.

Näyttöympäristön kuvaus

Näyttö toteutetaan aidon työympäristön kaltaisessa akustisessa tilassa. Tilan valintaan vaikuttavat mm. yhtyeen kokoonpano, esitettävä ohjelmisto ja tilaisuuden järjestäjä.

KUVIO 11: Musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaus. Ote esittelystä Helsingin konservatoriossa konservatorioiden edustajille 31.3.2006. Pauliina Holm.

Näyttöaineiston testaamisen yhteydessä kuvattiin myös mahdollisia esimerkinäyttöjä ja toteutustapoja (kuvio 11) ja tuotiin esille huomioita ja kommentteja sen hetkisestä aineistosta (kuva 12).

5 Opiskelijoiden, opettajan ja työelämän edustajan kommentteja

Opiskelijat olivat kerätyn palautekyselyn mukaan aina lähes- tai täysin samaa mieltä väittämien kanssa. Ainoana poikkeuksena kohta ”Näyttö vastasi työelämän vaatimuksia”, johon opiskelija vastasi ”lähes eri mieltä”. Perusteluna hän kertoi, että muusikon työtilaisuudet tulevat toisinaan melko lyhyellä varoitusaajalla ja että vastaavanlaisen konsertin ohjelmiston hän olisi oikeassa työelämässä joutunut omaksumaan lyhyemmässä ajassa.

Työelämän edustaja peräänkuulutti sitä, että voidakseen arvioida muutakin kuin pelkästään esiintymistilanteesta näytettävää osaamista, Työpaikan edustajan olisi voitava jollain tavalla olla mukana suunnittelussa sekä päästävä havainnoimaan prosessin etenemistä ja harjoitusvaiheen osaamista. Käytännön ongelmana on se, että työelämän edustajien käyttäminen prosessia seuraamassa maksaa.

Opettajana voisın sanoa, että on hieman kummallista testata melko keskeneräistä näyttöaineistoa. Arviointikohteiden määrä eri opintokokonaisuuksissa sekä arviointikriteerit kaipaavat tarkentamista, selkeyttämistä ja erottelukykyyä, eikä tyhjiä laatikoita pitäisi olla matriiseissa. Myös näytön- kuvaukset ja esimerkit kaipaavat tarkentamista ja selkeyttämistä. Juhani Syrjälä

KUVIO 12: musiikkialan kansallisen näyttöaineiston testaus. Opiskelijoiden, opettajan ja työelämän edustajan kommentteja aineistosta. Ote esittelystä Helsingin konservatoriossa konservatorioiden edustajille 31.3.2006. Pauliina Holm

Näyttöaineiston testaussuunnitelma kirjoitettiin syksyllä 2005 ja se toimi näyttöaineiston testaamisen runkona tarkentuen testausnäyttöihin joita pyrittiin yhdistämään olemassa oleviin tilaisuuksiin edellisen OPS-uudistuksen mukaisesti jossa ennakoitiin jo tulevia näyttöjä. Aineistoon ja päivitettyihin ja muokattuihin aineistoihin tutustuminen kuului olennaisena osana aineiston testaamiseen. Suunnitelma tarkentui lukuvuoden aikana näyttötilaisuuksiin ja aineiston arviointiin sekä ajankohtaisiin näyttöjä koskeviin tilaisuuksiin osallistumisiin (JAO 2006b).

Kansallisen näyttöaineiston testaus toteutettiin kolmivaiheisena:

1 Aineistoon, lainsäädäntöön ja muiden alojen hyviin käytäntöihin tutustuminen neljän hengen työryhmällä (Rinta-Pollari, Syrjälä, Holm, Perälä)

2 Testaus tilanteiden suunnittelu, näytöt ja palautteet (Rinta-Pollari ja Syrjälä)

3 Päivitetyn näyttöaineiston läpikäyminen ja arviointi, raportointi (Holm)

Näyttötilanteita oli yhteensä yksitoista kappaletta:

Harjoitustilanteen näyttö 1 ja 2 laulaja ja kitaristi: yhtye - ja orkesteritaidot

Esiintymistilanne näyttö 3 ja 4 laulaja ja kitaristi: yhtye - ja orkesteritaidot

Harjoitustilanteen näyttö 5 saksofonisti: instrumenttitaidot

Esiintymistilanteen näyttö 6 Siltasali saksofonisti: instrumenttitaidot

Harjoitustilanteen näyttö 7: Ylläs jazz & blues (kuva 2)

Esiintymistilanteen näyttö 8 Ylläs jazz & Blues: Musiikkialan

perusvalmiudet näyttö 9: instrumenttitaitojen yhteydessä

Musiikin hahmottaminen näyttö 10: demo

Muusikon työympäristöt näyttö 11: konsertin markkinointi ja demo

Kuva 2: Näyttöaineiston testaus Ylläs Jazz & Blues festivaaleilla talvella 2006.

Opettajien huomioita näyttöaineistosta näyttötilanteiden perusteella

Näyttöjen arviointitilanteessa päädyttiin siihen tulokseen, että arviointikriteerit kaipaavat tarkentamista, selkeyttämistä ja erottelukykyä, eikä tyhjiä laatikoita pitäisi olla matriisissa. Näiden arviointikriteerien sekä näyttöesimerkkien avulla näyttöjä olisi ollut hankala järjestää ilman kokemusta vastaavista työelämälähtöisistä näytöistä joita konservatoriossa on toteutettu konsertteina. Aineisto oli keskeneräinen ja se hankaloitti sen todellista testaamista (JAO 2006b.)

Arviointi oli aineiston perusteella kuitenkin helppo suorittaa, ei vaatinut pohdintaa ja kallistui itsestään selvästi kiitettäväksi. Kriteeristöissä on kuitenkin ilmaisuja, kuvauksia ja termejä joiden konkreettinen todentaminen arvosanatasolla on ongelmallista (monipuolinen, rohkea, omat vahvuudet ja heikkoudet huomioon ottaen) (JAO 2006b.)

Oppilaitoksen oman arviointikriteeristön perusteella opiskelijan ja opettajien arviointi oli pääosin hyvä 3 - 4 akselilla, joitakin tyydyttävä 2 arvosanojakin oli mukana. Yhteisarvioinnin arvosana kallistui neloseksi. Näyttöaineiston perusteella arviointi nousee arvosanaan kiitettävä 5 ja tämä tulee tapahtumaan kokemuksemme mukaan ja aineiston tutkimisen perusteella muidenkin opiskelijoiden kohdalla (JAO 2006b.)

Arvioinnin tason määrittämisongelmat johtuvat osaksi siitä että tyydyttävä 1-hyvä 3 kriteereitä ei ole tarpeeksi ja ne eivät ole kaikilta osin relevantteja. Kriteerit eivät etene loogisesti T1-H3 akselilla. Arvioinnin kriteerit eivät opettajien mielestä keskity tarpeeksi keskeiseen osaamiseen, eivät siis ole tarpeeksi tarkkoja, selkeitä ja kohteeseen pureutuvia (JAO 2006b.)

Työelämän edustajan kommentit aineistosta näyttötilanteen perusteella

Arviointikriteeristö ei ollut helposti sovellettavaa ja sen kokoaminen arvosanaksi oli vaikeaa. Ne asiat, jotka työelämän kannalta ovat olennaisia, eivät tule esiin, ja aineisto on vaikea hahmottaa nopeasti. Työtilanteissa ei ole paljon aikaa käyttää aineistoon perehtymiseen ja siksi sen tulisi olla erittäin selkeää ja konkreettista (JAO 2006b.)

Testaajan yleisiä huomioita aineistosta

Aineisto sisältää paljon tarpeetonta toistoa varsinkin osioiden 'näytön kuvaus' ja 'esimerkkejä näytöistä' osalta. Onko siis näytön kuvaus jo sinänsä esimerkki, ja esimerkit lisäesimerkkejä. Esimerkeissä on myös turhia itsestäänselvyyksiä ja samantyyppisten tehtävien toistoja. Toisaalta esimerkeissä on mainittu näyttöjä joihin ei arviointikriteeristöissä löydy välineitä. Kriteeristöä tulisi huomattavasti selkeyttää mutta samalla avata myös eri soveltamismahdollisuuksille. Ongelmia oli myös siinä että aineisto oli selkeästi työstövaiheessa. Sen testaaminen, kun muutoksia oli tulossa ja niiden tarve oli ilmeisen selkeä, tuntui keinotekoiselta (JAO 2006b.)

Keinotekoisuutta lisäsi myös se että tämäntyyppisiä näyttötilanteiksi soveltuvia tapahtumia olemme järjestäneet oppilaitoksessamme jo useita vuosia, ja tilaisuuden järjestäminen tapahtui myös oman asiantuntemuksen ja kokemuksen, ei pelkästään näyttöaineiston, pohjalta. Näyttötilanteen järjestäminen vaatii paikallistuntemusta ja tapahtuman edellytysten, työtilanteen sekä työnantajan asettamien ehtojen huomioonottamista (JAO 2006b.)

Ongelmana on se, että jos kuvaukset ja kriteerit ovat liian yleisellä tasolla, ei työelämän edustaja pääse kiinni arviointiin. Jos ne taas ovat liian yksityiskohtaisia,

sitoo se liaksi näytön paikallisia ja näytön antajan henkilökohtaisia toteutustapoja. Kriteeristön tulisi antaa kuitenkin työkaluja kuvauksissa olevien näyttöjen arviointiin.

KUVA 3 Eräs ”esimerkinäyttö” konservatorion lukuvuoden 2005-06 normaalista toiminnasta: Tulisitpa jo –laulelmakonsertti.

Kuvassa oleva konsertti toimii hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka olemme toteuttaneet ”ammattiosaamisen näyttöjä” muusikon tutkinnossa. Kolmannen vuoden laulunopiskelija suunnitteli esityksen, kasasi kokoonpanon joka myös harjoitteli työpajana uuden ohjelmiston, laati tiedotteet ja julisteet, huolehti konsertteihin teknisen henkilökunnan sekä muut käytännön asiat. ”Tulisitpa jo” toimisi näyttönä jossa yhdistyvät instrumenttitaidot, yhtye -ja orkesteritaidot ja muusikon työympäristöt, sekä keskeinen osa musiikkialan perusvalmiuksia (mm. esiintymistäidot ja tietotekniset taidot) (JAO 2006b.)

Testausvaiheessa olevan kansallisen näyttöaineistoon kirjattujen arviointikriteerien sekä näyttöesimerkkien avulla ammattiosaamisen näyttötilanteita olisi ollut hankala järjestää ilman kokemusta vastaavista työelämälähtöisistä konserteista ja työtavoista joita konservatoriossa on toteutettu edellisestä OPS -uudistuksesta saakka ennakkoiden silloin jo tulevia näyttöjä (JAO 2006b).

Aineisto oli keskeneräinen ja se hankaloitti sen todellista testaamista. Aineisto myös muuttui useaan otteeseen testaamisen aikana. Näytön testaamiseen osallistuneet

henkilöt pyrkivät tuomaan käytännön kokemuksia arviointikriteereiksi sekä näyttöjen toteuttamistavoiksi musiikkialan näytöistä järjestetyissä tilaisuuksissa. Aineisto muuttuikin useaan kertaan testausvaiheenkin aikana (JAO 2006b.)

Jotta näyttöjä voidaan toteuttaa syksystä 2006 alkaen kansallisen näyttöaineiston pohjalta oppijan osaaminen ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sekä oppilaitosten jo olemassa olevat hyvät käytännöt huomioiden, tulee kriteereiden ja esimerkkien olla muusikon osaamisen kannalta keskeisiin asioihin pureutuvia eikä musiikinlajiriippuvaisia. Kriteerien ja esimerkkien tulee myös mahdollistaa tutkinnon eri osien yhdistäminen jonka vuoksi aineistoon ei tulisi näin ollen kirjata jonkin näytön suoritustavaksi harjoitus- tai esitystilanteen näyttö tai että jokin tutkinnon osa tulee näyttää kahdella näytöllä (JAO 2006b.)

Vaikuttaisi siltä että aineiston näyttöjen arviointikriteeristön valinta on lähtenyt yksityiskohdista ja hieman sattumanvaraisesti. Kriteereistä näkyy se, ettei ole suoritettu kovinkaan kattavaa pohdintaa ja keskustelua siitä mitä näytöt ovat, mitä arvioinnilta halutaan, miten kriteeristöä sovelletaan eri musiikinlajeissa, eri tilanteissa ja paikallisesti. Sitä osoittaa myös prosessi, jolla uusi kommenttien jälkeen korjattu aineisto on aina pienin muutoksin tullut tarkasteltavaksi. Arviointikriteeristön kehittäminen tältä pohjalta on kuin palapelin kokoamista valitsemalla summittaisesti paloja useamman kuin yhden palapelin paloista, tietämättä kuitenkaan mikä kuva palapelistä pitäisi lopulta muodostua. Kun sitten paloja on liikaa tai liian vähän, pyritään käsillä olevia paloja muokkaamaan toisiinsa sopiviksi, niin että saadaan jollain tavoin ymmärrettävä kuva aikaiseksi (JAO 2006b.)

Kommentoijan ja testaajan roolit olivat tässä tilanteessa hyvin epäkiitollisia. Kommentoijilla ja testaajilla (Pop & Jazz konservatorio, Helsingin konservatorio ja Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio) on kokemuksia tilanteista ja sitä kautta myös tieto siitä millaiseksi kuvan tulisi muodostua. Aineiston toimittajalla taas välttämättä ei, sillä palat tuntuvat tulevan satunnaisesti. Kriteeristössä ei ole esimerkiksi selkiytetty sitä, onko T1 taso sisältyvä H3 ja K5 tasoille. Lähtökohtaisesti näin olettaisi olevan, mutta tässä tapauksessa on ajoittain samoja kriteereitä toistettu eri tasoilla. Samoin ei ole aina selvää tarkoittaako jonkin toiminnan ilmaantuminen H3 tasolla sitä että T1 toimintoa ei ole suoritettu. Kuuluuko toiminto siis keskeiseen osaamiseen jos T1 tasolla sitä ei edellytetä? (JAO 2006b.)

Kuvausten ja esimerkkien osalta aineisto sisältää paljon päällekkäisyyttä. Onko näytön kuvaus jo sinänsä esimerkki, ja esimerkit lisäesimerkkejä? Esimerkeissä on myös turhia itsestäänselvyyksiä ja samantyyppisten tehtävien toistoja. Toisaalta esimerkeissä on mainittu näyttöjä joihin ei arviointikriiteristössä löydy välineitä. Kriteeristöä tulisi sikäli selkeyttää, mutta samalla ilmeisesti avata myös eri soveltamismahdollisuuksille. Näyttöjen kuvauksissa ei aina näy muusikon osaamisen kannalta keskeinen osaaminen (JAO 2006b.)

Kansallisen näyttöaineiston tulisi olla työelämälähtöinen ja katsoa mieluummin eteenpäin mahdollistaen jo tehty työelämäyhteistyö ja opetussuunnitelman kehitystyö sekä toimivat alueelliset käytännöt. Näin se voi toimia laadunvarmentajana ja työelämäyhteistyötä tukevana aineistona jonka käyttöön jokainen konservatorio voi pohjata omat näyttöjen toteuttamissuunnitelmansa (JAO 2006b.)

5.2 Muusikon opetussuunnitelma

Muusikon opetussuunnitelmaa lähestyttiin musiikkialan kansallisen näyttöaineiston, musiikkialan opetussuunnitelmien perusteiden ja Jyväskylän ammattiopiston yhteisten opetussuunnitelmien yhteisen osan linjausten kautta. Musiikkiala poikkeaa monesta ammattitutkinnosta muun muassa sillä että se perustuu yksilölliseen ja pienryhmissä, yhteisissä toteutettavaan oppimiseen. Jyväskylän ammattiopiston Konservatorio on Keski-Suomen ainoa toisen asteen ammatillista koulutusta antava oppilaitos, jossa toteutetaan myös musiikin ja tanssin taiteen perusopetusta. Taiteen perusopetus luo jatkumon musiikin ammatilliseen koulutukseen. Muusikon koulutuksen perustana on oppija- ja työelämälähtöisyys. Oppija valitsee opinpolkunsa reitin ja virstanpylväät oman instrumenttinsa, ammatillisen kasvun ja osaamisen sekä valmistumisen jälkeisten jatkosuunnitelmien pohjalta. Valinnan mahdollisuuksien rinnalla edellytämme oppijalta vahvaa aktiivisen oppijan ja ryhmässä toimijan roolia. Näin ohjaamme hänet parhaiten elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen.

Opetussuunnitelmassa ja sen toteutuksessa painotetaan monipuolisuutta, hyvää musiikkisuhdetta sekä oppijan valinnan mahdollisuutta tavoitteena laaja-alainen

ammattitaito. Konservatorio kehittää jatkuvasti yhteistyötä työelämän sekä muiden alan oppilaitosten kanssa. Muuttuva työelämä ja entistä laaja-alaisemman ammattitaidon vaatimukset, teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen sekä kansainvälistyminen ja oppijoiden kasvu kansainväliseen toimintaan pyritään huomioimaan osana koulutusta.

Muusikon koulutusohjelma tuottaa oppijalle sellaiset valmiudet, että hän kykenee toimimaan paitsi esiintyvänä muusikkona myös esimerkiksi erilaisissa musiikin palvelu- ja tuotantotehtävissä sekä hakeutumaan alan jatko-opintoihin. Hän tuntee musiikkikulttuurin eri ilmenemismuotoja ja osaa soveltaa musiikin tiedollista osaamistaan omassa musiikillisessa ilmaisussaan ja työssään. Hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään jatkuvasti omia musiikillisia valmiuksiaan (JAO 2006g.)

Työelämälähtöisen oppimisen järjestämisen lähtökohtana on, että opinnot koostuvat eri opintokokonaisuuksien osista (työpaja, kurssi, yhtye, työssäoppiminen, itsenäinen työskentely, yhteistyössä toteutettavat sisällöt mm. Suomalaisen musiikkikampuksen kanssa) joka jaksossa. Osa opinnoista tai toteuttamistavoista kestää koko lukuvuoden, osa koko opintojen ajan. Persoonallisen ilmaisun kehittäminen jatkuu myös opiskelun päätyttyä (JAO 2006g.)

Muusikon opetussuunnitelma sisältää arvot ja oppimiskäsityksen jotka juontavat juurensa siihen miten opetussuunnitelma on rakennettu ja miten sitä käytännössä toteutetaan. Opetussuunnitelmassa kerrotaan musiikkialasta toimialana, kuvataan opintojen rakenne, opintokokonaisuudet ja jaksot, opinnäytetyö, arviointi sekä todistusmallit (kuvio 13).

MUUSIKON OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLLYS

1. JOHDANTO

2. JYVÄSKYLÄN AMMATTIOPISTO, KONSERVATORIO

2.1. Oppijalähtöinen oppimisprosessi

2.2. Oppiva työyhteisö

3. MUSIIKKI TOIMIALANA

3.1. Musikon työ ja osaaminen

4. MUSIIKKIALAN PERUSTUTKINNON RAKENNE JA MUODOSTUMINEN

4.1. Musikon koulutusohjelma, muusikko

4.2. ammattiosaamisen näytöt

4.3. työssäoppiminen

4.4. kahden tutkinnon opinnot

4.5. yksilölliset opinnot ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

5. MUSIIKKIALAN OPINTOKOKONAIUUDET JA -JAKSOT

5.1. Yhteiset opinnot

5.2. Ammatilliset opintokokonaisuudet

5.2.A. Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot

5.2.1. Musiikkialan perusteet, 10 ov
5.2.2. Musiikin hahmottaminen, 15 ov
5.2.3. Instrumenttitaidot, 30 ov
5.2.4. Yhtye- ja orkesteritaidot, 20 ov
5.2.5 Toimiminen muusikon eri työympäristöissä, 5 ov
5.2.B. Valinnaiset opinnot, ammatilliset valinnaiset, 10 ov
5.2.6. Instrumenttitaitojen kehittäminen, 5 ov
5.2.7. Yhtye- ja orkesteritaitojen kehittäminen, 5 ov
5.2.8. Produktiotyö, 5 ov
5.2.9. Säveltäminen ja sovittaminen, 5 ov
5.3. Vapaasti valittavat opinnot, 10 ov
6. OPINNÄYTETYÖ
7. ARVIOINTI
7.1. Osaamisen tunnustaminen
7.2. Arvioinnin tehtävä
7.3. Arvioinnin toteuttaminen
7.4. Arvioinnista tiedottaminen
7.5. Arvosanan uusiminen ja arviointi opintojen etenemisestä
7.6. Arviointi erityisopetuksessa
7.7. Arvioinnin ja osaamisen tunnustamisen oikaiseminen
7.8. Arviointiaineiston säilyttäminen
8. TODISTUS JA TODISTUSMALLIT
9. LIITTEET

KUVIO 13: Muusikon opetussuunnitelmaluonnoksen 29.11.2006 sisälllys

Instrumenttitaidot kulkevat säännöllisenä punaisena lankana läpi koko opiskelun. Näin myös yhtye- ja orkesteritaidot sekä musiikin hahmottamiseen liittyvät taidot.

Instrumenttitaidot ovat yksilölliset ja eri instrumenteissa korostuu oppijan oma kehitysvaihe ja erilaiset tekniset ja ajalliset painotukset (JAO 2006g.)

Ammattiosaamisen näytöissä pyritään laajempaan työelämälähtöiseen osaamisen näyttämiseen. Musiikin hahmotustaitojen ja ammatillisten valinnaisten opintojen kautta opittavien taitojen oppiminen etenee rinnan instrumenttitaitojen oppimisen kanssa. Opintojensa loppuvaiheessa oppija yhdistää oman opintopolkunsa osaamisen työelämälähtöiseksi opinnäytetyöksi, joka on mahdollista toteuttaa kahta opinto- viikkoa laajempaa kokonaisuutena esimerkiksi produktiotyönä. Tässä korostetaan oppijan yksilöllistä tiedon rakentamista omista persoonallisista lähtökohdista ja tavoitteista joka toteutetaan HOPSina eli henkilökohtaisena opiskelusuunnitelmana pyrkien laajempaan osaamiseen ja kokonaisuuksien hahmottamiseen (JAO 2006g.)

Konservatorion vuosittaiset painopistealueet nousevat ammattiopiston toiminnallisista tavoitteista ja yhteisen laatutyön palautteista sekä valtakunnallisista ja alueellisista musiikkialan kehittämisen suuntaviivoista (JAO 2006g).

5.2.1 Oppijalähtöinen oppimisprosessi – oppimiskäsitys opetussuunnitelmassa

Muusikon opetussuunnitelmaluonnoksen (JAO 2006g) mukaan Konservatorio toteuttaa ammattiopiston perustehtävää kouluttamalla musiikkialan perustutkinnossa, muusikon koulutus-ohjelmassa osaajia, joilla on valmistuttuaan laaja musiikkialan ammattien perusosaaminen, työelämän edellyttämät oppimis- ja ongelmanratkaisutaidot, ammatin ja jatko-opintojen kannalta riittävä kielitaito ja yhteistyökyky. Tärkeänä tavoitteena on tukea oppijan omia vahvuuksia, vahvistaa tervettä itsetuntoa ja antaa valmiudet, joiden turvin tutkinnon suorittanut voi sijoittua työelämään, suoriutua alansa vaihtelevista työtehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää edelleen ammattitaitoaan.

Konservatorion tavoitteena on luoda avoin, kannustava oppimisympäristö, jossa oppijasta kehittyy vastuuntuntoinen ja velvollisuuksistaan huolehtiva kansalainen ja työyhteisön jäsen. Tavoitteen taustalla on ajatus siitä, että jokainen ihminen on arvokas ja ainutkertainen yksilö, joka voi vaikuttaa oman elämänsä rakentumiseen. Oppimisprosesseissa hyödynnetään oppijan kokemuksia ja elämyksiä yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Muusikon koulutuksessa sovelletaan tilannekohtaisesti erilaisia pedagogisia lähestymistapoja (JAO 2006g.)

Oppimisen toteuttamistavat ja erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen perustuvat humanistiseen ihmiskäsitykseen ja kognitiiviskonstruktiiiviseen oppimiskäsitykseen. Näiden mukaan oppija rakentaa tietonsa itse sen pohjatiedon päälle, mitä hän jo osaa ja tietää (JAO 2006g). Eli siihen minkälaisia taitoja oppijalla jo on, mihin hän suuntautuu ja tähtääkö hän musiikkialan jatko-opintoihin vai työelämään tai kenties kokonaan toisella alalla jossa musiikkiosaamisesta voi olla suuri hyöty, kuten esimerkiksi opetusala tai terveydenhoitoala ja tulevaisuuden uudet ammattikuvat kuten ”hoivamuusikko”.

Jokaiselle oppijalle tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma jossa huomioidaan instrumentti ja siihen liittyvät erityiskysymykset, työssäoppimisen ja näyttöjen sijoittuminen sekä henkilökohtainen suuntautuminen. Konservatorion toiminnassa pyritään huomioimaan myös oppijoiden psykologinen ja sosiaalinen vuorovaikutus sekä yksilön ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen merkitys oppimisessa.

Oppiminen ymmärretään kokonaisvaltaiseksi muutokseksi jossa oppija muuttuu, kasvaa ja kehittyy monipuolisesti. Ammatillisen kasvun ja oppimisen lisäksi olennaista on myös oppijan persoonallisuuden kasvu. Tavoitteena on, että jokaisella konservatorion oppijalla on mahdollisuus saada kosketus omaan muusikkouteensa ja omiin vahvuusalueisiinsa. Lisäksi tavoitteena on, että jokainen kokee olevansa vastuussa yhteismusisointiryhmän tuloksista ja sitoutuu yhteisiin tavoitteisiin ja toteutustapoihin (JAO 2006g.)

Opetussuunnitelmaluonnoksessa (JAO 2006g) kuvataan oppiminen prosessiksi, jossa muutos vaatii aikaa. Se tapahtuu monenlaisten vaiheiden kautta, joita ovat tavoitteen asettaminen, työn suunnittelu ja toteutus sekä arviointi ja palaute. Nämä vaiheet ovat samankaltaisia kuin ne, joita musiikkialan ammattilaiset kohtaavat työssään. Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa oppimisen prosessiluonteeseen kuuluu keskeisesti tiimiopiskelu sekä yhteistoiminta. Muutosprosessia ja sen myötä tapahtuvaa kasvamista arvostetaan ja sitä tuetaan oppijoiden ja opettajien välisissä keskusteluissa, osaamiskansion kokoamisessa, jaksottaisissa itsearvioinneissa sekä palautteissa. Oppimisprosessissa pyrimme kehittämään oppijaa kaikin tavoin tasapainoiseksi persoonallisuudeksi, jolla on myös elämänhallintaitoja sekä jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeelliset valmiudet (JAO 2006g.)

Itseohjautuvuus eli vastuu omista tavoitteista, toiminnasta ja niiden arvioinnista on keskeinen osa ammattitaitoa musiikkialan ammattiteissa. Itseohjautuva oppiminen ja tutkiva työote edellyttävät vuorovaikutusta oppijan ja opettajan välillä oppimisprosessin kaikissa vaiheissa suunnittelusta arviointiin. Samoin oppijoiden keskinäisellä vuorovaikutuksella on ratkaiseva merkitys oppimisen tuloksellisuudelle. Tiimityö, kuten yhteissoitto, edellyttää vuorovaikutustaitojen hallintaa (JAO 2006g.) Vuoro-vaikutustaitojen kehittymisessä painotetaan muun muassa kykyä ilmaista itseään, kuunnella toisia, kunnioittaa erilaisia mielipiteitä ja ajattelutapoja sekä kykyä antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta.

Koska oppimisen kohteena olevaa todellisuutta ja sen ilmiöitä ei voida eristää luokkahuoneisiin, tapahtuu opiskelu ja oppiminen yhä enemmän oppilaitoksen ulkopuolella erilaisissa projekteissa ja työssäoppimisessa - niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Oppimisympäristöt muodostuvat kaikista niistä tilanteista ja paikoista, joissa muusikon työn oppiminen mahdollistuu. Muusikon käytännön työelämään

kuuluvien onnistumisten, elämysten, järjestelyjen ja käytännön tilanteiden kohtaaminen auttavat näkemään ilmiöitä uusista, ammattitaitoa laajentavista ja syventävistä näkökulmista. Niiden yhteinen käsittely voi auttaa myös ymmärtämään taustalla vaikuttavia yksilöllisiä, sosiaalisia, kulttuurisia sekä yhteiskunnallisia tekijöitä (JAO 2006g.)

Oppijoiden ja opettajien ammatilliselle kasvulle tavoitteen asettaa jatkuvasti muuttuvan työelämän haasteiden ja mahdollisuuksien ymmärtäminen. Tietoverkkojen, kansainvälisyyden ja yhteistyön merkitys on aivan olennainen ja joita ilman oman työn kehittäminen ei onnistu.

Musiikkialan opetussuunnitelmaluonnos (JAO 2006g) linjaa oppivan asenteen ja yrittämisen arvostuksen. Muusikon ammatti vaatii jatkuvaa oppimista ja osaamisen päivittämistä. Oppimaan oppiminen on tavoite ja osa ammattitaitoa sekä tukeva pohja jatkuvaan kehittymiseen.

5.2.2 Musiikkialan perustutkinnon rakenne ja muodostuminen

Muusikon koulutus koostuu yhteisistä opinnoista (20 ov), tutkinnon ammatillisista opintokokonaisuuksista (80 ov), ammatillisista valinnaisista (10 ov) ja vapaasti valittavista opinnoista (10 ov).

Tutkintoon sisältyy vähintään kahden opintoviikon laajuinen työelämälähtöinen oppinäytetyö. Työssäoppiminen on oppimisen toteuttamistapa jota on vähintään kaksikymmentä opintoviikkoa ja sitä voi sisältyä tutkinnon eri opintokokonaisuuksiin oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Musiikkialalla työssäoppiminen koostuu yleensä useista lyhyehköistä työssäoppimisjaksoista ja työtehtävistä alan työelämän mukaisesti (JAO 2006g.)

Kahden tutkinnon oppijat sijoittavat lukio-opintoja ammatillisten valinnaisten (10 ov) ja vapaasti valittavien opintojen (10 ov) sisällöiksi.

Oheisessa kuvassa (kuvio 14) esitellään muusikon koulutuksen sisältö opintokokonaisuuksittain sekä niiden jakautuminen pienempiin opintokokonaisuuksiin.

Työelämälähtöinen jaksottainen toteutus on aina instrumentti- ja oppijalähtöinen ja tarkennetaan toteuttamissuunnitelmassa, oppijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa sekä työssäoppimis- ja näyttösuunnitelmissa.

Instrumenttitaidot, yhtye- ja orkesteritaidot sekä musiikin hahmottamiseen liittyvät taidot liittyvät oppijan harjoitteluohjelmaan koko opintojen ajan, henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman ja suuntautumisen mukaisesti.

Kuvioon 14 on myös kuvattu missä ammattiosaamisen näytössä opintokokonaisuus näytetään. Näyttöjä on pääsääntöisesti kolme. Tarkempi opintojen toteuttamisen kuvaus tehdään vuosittain toteuttamissuunnitelmassa, eli oppijan oppaassa, sekä jokaiselle oppijalle henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Kuvassa näkyy nyt myös edelliseen opetussuunnitelman instrumenttiopintoihin ja yhtye - ja orkesterikokonaisuuksiin suurimman muutoksen tuoneet työelämälähtöiset 6-7 opintoviikon laajuiset opintojaksot.

Yhteiset opinnot		20 ov
Pakolliset opintokokonaisuudet	16 ov	
Valinnaiset opintokokonaisuudet	4 ov	
Ammatilliset opintokokonaisuudet		90 ov
Tutkinnon yhteiset ammatilliset opintokokonaisuudet	80 ov	
Musiikkialan perusvalmiudet	10 ov	näyttö 1
Muusikon työkalut 5 ov		
Muusikon vuorovaikutustaidot ja työkyky 5 ov		
Musiikin hahmottaminen	15 ov	näyttö 3
Teoriasta toimeen 1 8 ov		
Teoriasta toimeen 2 7 ov		
Instrumenttitaidot	30ov	
Pääinstrumentti 28ov		
Instrumentin harjoittelutaidot, 7 ov		näyttö 2
Instrumentin hallinta ja ilmaisu I, 7 ov		näyttö 2
Instrumentin hallinta ja ilmaisu II, 7 ov		näyttö 3
Instrumenttitaitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin, 7 ov		näyttö 3
Täydentävät instrumenttiopinnot: kosketinsoitintaidot 2 ov		
Yhtye- ja orkesteritaidot	20 ov	
Alakohtaiset yhtye- ja orkesteritaidot 14 ov		
Yhtyevalmiudet, 7 ov		näyttö 1
Perusohjelmisto, 7 ov		näyttö 3
Suuntautuminen mukaiset yhtye- ja orkesteritaidot 6 ov		näyttö 3
Toimiminen muusikon eri työympäristöissä	5 ov	näyttö2/3
Valinnaiset opinnot	10 ov	
Instrumenttitaitojen kehittäminen 5 ov		
Yhtye - ja orkesteritaitojen kehittäminen 5 ov		
Produktiotyö 5 ov		
Säveltäminen ja sovittaminen 5 ov		
Lukio-opinnot kahden tutkinnon opiskelijoille 10 ov		
Vapaasti valittavat opinnot		10 ov
lukio-opintoja, valinnaisten opintojen kurssitarjotin, työssäoppiminen, työkokemus, konservatorion työpajat (yhtye-ja orkesteritaidot, tanssi) HOPSin mukaisesti		

Opintoihin sisältyy vähintään 20 opintoviikkoa työssäoppimista. Opintoihin kuuluu vähintään kahden opintoviikon laajuinen opinnäytetyö.

KUVIO 14: Muusikon koulutuksen tutkintorakenne. Opetussuunnitelmaluonnos 29.11.2006.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa (Taulukko 1) on kuvattu opetussuunnitelmaluonnoksessa esitetty tiivistelmä koko tutkinnon sisällöistä ja näyttöjen muodostumisesta. Näyttöjä on pääsääntöisesti kolme oppijan HOPSin mukaisesti.

TAULUKKO 1: Muusikon tutkinnon arviointi ja ammattiosaamisen näytöt. JAO 2006g.

Musiikkialan perustutkinto:	Oppijan osaamisen (oppimistulosten) arvioinnin toteutus		Opintokokonaisuuden jaksotus (tarvittaessa) ja toteutus		Ajotus
Muusikko 120 ov					
Kuvaus NÄYTÖISTÄ	Ammattiosaamisen näytöt = suunnitelma näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista	Muu arviointi	Jakson nimi ja laajuus (ov)	Toteutustapa	
<p>1. NÄYTTÖ Musiikkialan perusvalmiudet (MP)10 ov kokonäyttö. Yhtye- ja orkesteritaidot (YOT) 20 ov 1. osanäyttö: yhtyevalmiudet 7 ov</p> <p>2. NÄYTTÖ Instrumenttitaidot (IT) 30 ov 1. osanäyttö. Yhtye- ja orkesteritaidot 20 ov 2. osanäyttö: perusohjelmisto 7 ov, suuntautumisen mukaiset yhtye- ja orkesteritaidot 6 ov. ja Toimiminen muusikon eri työympäristöissä (MTY) 5 ov HOPSin mukaan</p> <p>3. NÄYTTÖ Instrumenttitaidot (IT) 30 ov 2. osanäyttö Musiikin hahmottaminen (MH) 15 ov: teoriasta toimeen 1 ja 2 Toimiminen muusikon eri työympäristöissä (MTY) HOPSin mukaan</p>	<p>Mitä opintokokonaisuuksista arvioidaan näytöllä?</p> <p>kansallisen näyttöaineiston ja opetussuunnitelman arviointikriteeristön mukaisesti jokainen opintokokonaisuus arvioidaan näytöllä ja muulla arvioinnilla</p> <p>Missä näytöt toteutetaan?</p> <p>Näytöt toteutetaan musiikkialan työympäristöissä</p> <p>Ketkä osallistuvat näyttöjen arviointiin?</p> <p>oppija, opettaja/t ja työpaikkaohjaajat/ työelämän edustajat</p> <p>Toteutus</p> <p>Näytöt toteutetaan kolmena näyttönä joissa on yhdistetty usean opinto-kokonaisuuden osa- tai kokonäyttö oppijan HOPSin mukaisesti</p>	<p>Arvioidaan S / Hyl</p> <p>Opintokokonaisuuksittain määritellyt osaamisalueet toteuttamis-suunnitelman mukaisesti</p> <p>Arvioidaan T1-K5</p> <p>Opintokokonaisuuksittain määritellyt osaamisalueet toteuttamis-suunnitelman mukaisesti</p> <p>Oppijan itsearviointi ja arviointikeskustelu</p> <p>Oppijan päättövaiheen osaaminen opetussuunnitelmassa määriteltyjen arviointikriteereiden mukaisesti</p>	<p>MP: MUUSIKON TYÖKALUT 5 ov</p> <p>MP: MUUSIKON VUOROVAIKUTUSTAIDOT JA TYÖKYKY 5 ov</p> <p>YOT:ALAKOHTAISET YOT-TAIDOT 14 ov: yhtyevalmiudet 7 ov perusohjelmisto 7 ov</p> <p>YOT: SUUNTAUTUMISEN MUKAISET YOT-TAIDOT 6 ov</p> <p>MH: TEORIASTA TOIMEEN 1, 8ov ja 2, 7 ov</p> <p>IT 30 OV PÄÄINSTRUMENTTI 28 ov harjoittelutaidot, 7 ov hallinta ja ilmaisu I, 7 ov hallinta ja ilmaisu II, 7 ov instrumenttitaitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin, 7 ov</p> <p>TÄYDENTÄVÄT INSTRUMENTTI-TAIDOT 2 ov</p> <p>TOIMIMINEN MUUSIKON TYÖYMPÄRISTÖSSÄ 5 ov</p>	<p>Vuosittaisen toteutus-suunnitelman ja HOPSien mukaisesti:</p> <p>Pienryhmä- ja ryhmäopetus Työssäoppiminen Musiikkikampus-yhteistyö Oppimistehtävät Ohjattu ja itsenäinen harjoittelu Verkko-opetus Osaamisen tunnustaminen</p>	<p>1.Näyttö: HOPSin mukaan 1 vuoden keväällä tai 2.vuoden syksyllä</p> <p>2. Näyttö: HOPSin mukaan 2.vuonna tai 3.vuoden syksyllä</p> <p>3. Näyttö: Hopsin mukaan 2-3.vuonna</p>
Arviointikriteerit Opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti perustuen opetussuunnitelman perusteisiin ja kansalliseen näyttöaineistoon	Mistä opintokokonaisuuden arvosana muodostuu? Ammattiosaamisen näyttöjen, muun arvioinnin sekä oppijan itsearvioinnin perusteella		Jaksojen arviointi: opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti	Huomioitava: Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS) ja instrumentti	

5.2.3 Muusikon tutkinnon opintokokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Musiikkialan perusvalmiudet

Tavoitteena on, että oppija tuntee ohjelmakokonaisuuteen sisältyvän musiikin menneisyyttä ja nykyisyyttä sekä esittämiskäytäntöjä. Hän tuntee hyvin oman soittimensa ja sen soitinryhmän historiaa, soittotyylejä ja kehitystä. Hän huoltaa hyvin soitinta. Oppija käyttää apuna oman alansa kannalta keskeisiä ohjelmia laatiessaan tiedotetta, esittelyä, raporttia, nuotinnosta tai markkinointimateriaalia. Hän suunnittelee omia opintojaan ja ottaa vastuuta niistä. Hän käyttää ja kehittää vuorovaikutustaitoja merkityksellisenä osana ammatillista osaamistaan. Hän osaa valmentautua esiintymiseen ja käsitellä esiintymisjännitystä. Oppija huomioi tilan, akustiikan ja yleisön ja mukauttaa äänenvolyyminsa turvalliselle tasolle sekä käyttää tarvittaessa kuulosuojaimia. Hän tekee työkykyä edistäviä ja ylläpitäviä harjoitteita säännöllisesti ja osaa harjoitella sekä esiintyä ergonomisesti moitteettomissa työasennoissa (JAO 2006g.)

1. Muusikon työkalut	5 ov
musiikin menneisyys ja nykyisyys soitintuntemus ja soitinhuolto teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen oppimaan oppiminen ja aineiston suunnittelutaidot	
2. Muusikon vuorovaikutustaidot ja työkyky	5 ov
vuorovaikutus - ja viestintätaidot esiintymistilanteen hallinta työergonomia ja työturvallisuuden (kuulonhuolto) hallinta	

KUVIO 15: Musiikkialan perusteet - opintokokonaisuuden keskeiset sisällöt. JAO 2006g.

Työtapoina ovat pienryhmä- ja ryhmäopetus, draamaharjoitukset, työssäoppiminen, Musiikkikampusyhteistyönä toteutettavat sisällöt, oppimistehtävät, itsenäinen tiedonhankinta ja henkilökohtaisen harjoitusohjelman tekeminen. Työtavat ja oppimisympäristöt kuvataan tarkemmin toteuttamissuunnitelmassa (JAO 2006g.)

TAULUKKO 2: Musiikkialan perusvalmiuksien arviointi ja ammattiosaamisen näyttö. JAO 2006g.

Musiikkialan perusvalmiudet 10 ov	Oppijan osaamisen (oppimistulosten) arvioinnin toteutus		Opintokokonaisuuden jaksotus (tarvittaessa) ja toteutus		Ajoitus
Kuvaus opintokokonaisuudessa vaadittavasta osaamisesta	Ammattiosaamisen näyttö= suunnitelman näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista	Muu arviointi	Jakson nimi ja laajuus (ov)	Toteutustapa	
<p>1) Musiikin menneisyys ja nykyisyys</p> <p>2) Soitintuntemus ja soitinhuolto</p> <p>3) Teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen</p> <p>4) Oppimaan oppiminen ja aineiston suunnittelutaidot</p> <p>5) Vuorovaikutus- ja viestintätaidot</p> <p>6) Esiintymistilanteen hallinta</p> <p>7) Työergonomia ja työturvallisuuden hallinta</p>	<p>Mitä opintokokonaisuudesta arvioidaan näytöllä?</p> <p>1) Musiikin menneisyys ja nykyisyys</p> <p>2) soitintuntemus ja soitinhuolto</p> <p>3) Teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen</p> <p>4) Oppimaan oppiminen ja aineiston suunnittelutaidot</p> <p>5) Vuorovaikutus- ja viestintätaidot</p> <p>7) Työergonomia ja työturvallisuuden hallinta</p> <hr/> <p>Missä näyttö toteutetaan?</p> <p>- yhtye- ja orkesteritaitojen opintokokonaisuuden yhteydessä konsertissa, keikalla, studiossa tai muussa musiikkialan työympäristössä 1-2. opiskeluvuotena HOPSin mukaisesti</p> <hr/> <p>Ketkä osallistuvat näytön arviointiin?</p> <p>oppija, työpaikkaohjaaja ja opettaja</p> <hr/> <p>Toteutus</p> <p>Kokonäyttö yhdisteltynä yhtye - ja orkesteritaitojen opintokokonaisuuden näytön yhteyteen. Tai yksilöllisen toteutussuunnitelman (Hops/ Hojks) mukaan osanäyttö</p>	<p>Arvioidaan S / Hyl</p> <p>1) musiikin menneisyys ja nykyisyys</p> <p>2) soitinhuolto</p> <p>3) teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen</p> <p>4) oppimaan oppiminen</p> <p>5) vuorovaikutus- ja viestintätaidot</p> <p>7) työergonomia ja työturvallisuuden hallinta</p> <p>Arvioidaan T1-K5</p> <p>6) esiintymistilanteen hallinta</p> <p>Oppijan itsearviointi ja arviointikeskustelu</p> <p>osaamisalueet 1-7</p>	<p>MUUSIKON TYÖKALUT 5 OV</p> <p>osaamisalueet 1-4</p> <p>MUUSIKON VUOROVAIKUTUSTAIDOT JA TYÖKYKY 5 OV</p> <p>osaamisalueet 5-7</p>	<p>Vuosittaisen toteutussuunnitelman ja HOPSin mukaisesti:</p> <p>Pienryhmä- ja ryhmäopetus</p> <p>Työssäoppiminen</p> <p>Musiikkikampusyhteistyö</p> <p>Oppimistehtävät</p> <p>Itsenäinen tiedonhankinta</p> <p>HOPSin ja vuosittaisen toteutussuunnitelman mukaisesti:</p> <p>Pienryhmä- ja ryhmäopetus</p> <p>Draamaharjoitukset</p> <p>Työssäoppiminen</p> <p>Musiikkikampusyhteistyö</p> <p>Oppimistehtävät</p>	<p>sisältyy 1.näyttöön</p> <p>HOPSin mukaan</p> <p>1 vuoden keväällä tai 2.vuoden syksyllä</p>
<p>Arviointikriteerit</p> <p>Opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti perustuen opetussuunnitelman perusteisiin ja kansalliseen näyttöaineistoon</p>	<p>Mistä opintokokonaisuuden arvosana muodostuu?</p> <p>Ammattiosaamisen näyttöjen, muun arvioinnin sekä oppijan itsearvioinnin perusteella</p>		<p>Jaksojen arviointi: opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti</p>	<p>Huomioitava: osaamisen tunnustaminen aiemmista musiikkiopinnoista ja alan työtehtävistä</p>	

TAULUKKO 3: Musiikkialan perusvalmiuksien arviointikriteerit Tyydyttävä 1- Kiitettävä 5 tasoilla sisältäen muun arvioinnin ja näytön kohteet. JAO 2006g.

Arviointikohte	Musiikkialan perusvalmiudet, 10 ov		
	T1	H3	K5
1 MUUSIKON TYÖKALUT 5 ov Musiikin menneisyys ja nykyisyys (näyttö)	Oppija tuntee ohjelma-kokonaisuuteen valitun musiikin tekijät (tekijän-oikeuslain edellyttämät tiedot) ja tunnetuimpia esittäjiä.	tuntee ohjelma-kokonaisuuteen valitun musiikin menneisyyttä ja nykyisyyttä.	tuntee ohjelma-kokonaisuuteen sisältyvän musiikin menneisyyttä ja nykyisyyttä sekä esittämiskäytäntöjä.
Soitintuntemus ja soitinhuolto (näyttö)	Oppija tuntee eri soitinryhmien historiaa ja kehitystä sekä tunnistaa niitä kuulonvaraisesti. Huolehtii soittimestaan.	tuntee hyvin oman soittimensa ja sen soitinryhmän historiaa ja soittotyylejä. Huoltaa soitinta.	tuntee hyvin oman soittimensa ja sen soitinryhmän historiaa, soittotyylejä ja kehitystä. Huoltaa hyvin soitinta.
Teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen (näyttö) Oppimaan oppiminen ja aineiston suunnittelutaidot (näyttö)	Oppija osaa hakea tietoa Internetistä ja eri tietolähteistä Suunnittelee omia opintojaan	käyttää ainakin yhden ohjelmajärjestelmän perustoimintoja tiedon hankinnassa, tuottamisessa ja kontaktien ylläpitämisessä. Suunnittelee itsenäisesti omia opintojaan ja ottaa vastaan rakentavaa palautetta	käyttää apuna oman alansa kannalta keskeisiä ohjelmia laatiessaan tiedotetta, esittelyä, raporttia, nuotinnosta tai markkinointimateriaalia. Suunnittelee omia opintojaan ja ottaa vastuuta niistä
MUUSIKON VUOROVAIKUTUSTAITOT JA TYÖKYKY 5 ov Vuorovaikutus- ja viestintätaidot (näyttö)	Oppija toimii ryhmän jäsenenä.	ilmaisee itseään ja toimii ryhmän jäsenenä.	käyttää ja kehittää vuorovaikutustaitoja merkityksellisenä osana ammatillista osaamistaan.
Esiintymistilanteen hallinta (muu arviointi)	Oppija tuntee estradityöskentelyn keskeiset fyysiset ja psyykkiset edellytykset	hallitsee esiintymisjännistystään ja pyrkii kehittämään esiintymistaitojaan	osaa valmentautua esiintymiseen ja käsitellä esiintymisjännitystä
Työergonomia ja kuuloonhuolto (näyttö)	Oppija tuntee melu-altistuksen vaarat osaa käyttää kuulosuojaimia. tuntee omaa työkykyä vaarantavat ja rasitukselle altistavat työtavat.	mukauttaa äänenvolyyminsa turvalliselle tasolle. käyttää tarvittaessa kuulosuojaimia. osaa tehdä työkykyä edistäviä ja ylläpitäviä harjoitteita.	huomioi tilan, akustiikan ja yleisön ja mukauttaa äänenvolyyminsa turvalliselle tasolle. käyttää tarvittaessa kuulosuojaimia. tekee työkykyä edistäviä ja ylläpitäviä harjoitteita säännöllisesti osaa harjoitella ja esiintyä ergonomisesti moitteettomissa työasunnoissa.

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Musiikin hahmottaminen

Musiikin hahmottaminen – opintokokonaisuuden tavoitteena on, että oppija tunnistaa ja osaa käyttää yleisimpiä muusikon ammatissa käytettyjä termejä ja tuntee nuottikirjoituksen käytännöt. Hän kuulee ja tunnistaa tavallisimpia länsimaisessa musiikissa esiintyviä rytmisiä, melodisia ja harmonisia ilmiöitä. Hän osaa kirjoittaa kuulemaansa nuotinnoksiksi sekä tuottaa ja tunnistaa musiikillisia ilmiöitä nuotinnoksista (JAO 2006g.)

Opetussuunnitelman mukaan (JAO 2006g) oppija tunnistaa ja osaa kirjoittaa myös laina-, muunne- ja sijaissoinnut sekä vajaa- ja lisäsävelsoinnut eri merkintätavoin, osaa muuntaa eri merkintätavoista toisiin, osaa soinnuttaa ja uudelleenharmonisoida melodioita vaihtelevasti ja luovasti eri tyyliellä käyttäen monipuolisesti eri laina-, muunne- ja sijaissointuja.

Oppija osaa kirjoittaa ja soittaa modaalisia sointukulkuja. Hän osaa kirjoittaa ja soittaa joitakin tavallisimpia harmoniakokonaisuuksia tonaalis–modaalisen systeemin ulkopuolelta. Hän tunnistaa myös modaalisia ja muita 1900-luvun musiikissa käytettyjä melodisia ja harmonisia ilmiöitä, tuntee ja osaa soveltaa musiikillisen materiaalin variaatiotekniikoita musiikin historian eri aikakausilta ja eri tyyliissä (JAO 2006g.)

Oppija ilmaisee laulamalla tai sanelemalla sekä merkitsee itsenäisesti ja monipuolisesti muistiin melodioita, rytmejä sekä tonaalisen musiikin keskeisimpiä harmoniakulkuja ja tekee itsenäisesti monipuolisia analyysejä tarvittaessa myös kirjallisesti. Hän hallitsee sujuvan, tyylinmukaisen ja omintakeisen äänenkuljetuksen jossakin musiikin tyyliissä ja pystyy kirjoittamaan satsia erilaisissa asetteluissa ja osaa pelkistää sointusatsin 2–4-ääniseksi sekä pystyy irtautumaan satsisäännöistä luovalla tavalla (JAO 2006g.)

Oppija osaa tehdä vaihtelevia ja tyylinmukaisia sovituksia erilaisille kokoonpanoille, sovituksia myös transponoiville soittimille, käyttäen eri soitinten ominaisuuksia ja tyylinmukaisia ja omintakeisia sävellyksiä eri käyttötarkoituksiin. Hän osaa nuotintaa muunnesäveliä sisältäviä tonaalisia ja modaalisia melodioita muutaman toistokerran

jälkeen ilman instrumentin apua ja äärirekistereihin ulottuvia melodioita ja harmonioita ja poimia yksittäisiä stemmoja myös useamman instrumentin ryhmästä, myös sävellajiin kuulumattomia sointuja sisältäviä harmoniakulkuja (laina-, muunne- ja sijaissointuja) ja myös voimakkaasti synkopoivia rytmejä ja poikkeusjakoja. Oppija osaa valmistaa itsenäisesti monipuolista nuotti- tai muuta aineistoa, seuraten laatua (JAO 2006g.)

Teoriasta toimeen 1	8 ov
musiikin teoria ja analyysi: Harmonian tunnistaminen ja kirjoittaminen, korvan harjaannuttaminen ja transkriptio: musiikin tuottaminen nuotinnoksista, sovittaminen ja säveltäminen: soinnuttaminen	
Teoriasta toimeen 2	7 ov
musiikin teoria ja analyysi: harmoniset kokonaisuudet sekä melodinen ja harmoninen analyysi ja musiikilliset ilmiöt ja analyysi, korvan harjaannuttaminen ja transkriptio: musiikin nuotintaminen kuullun perusteella, sovittaminen ja säveltäminen: äänenkuljetuksen perusteet, säveltämisen ja sovittamisen perusteet, sovittaminen ja säveltäminen esittämistä varten, nuotti- tai muun aineiston valmistaminen	

KUVIO 16: Musiikin hahmottaminen – opintokokonaisuuden keskeinen sisältö. JAO 2006g.

Toteuttamistapoina käytetään työpajaopiskelua ryhmässä – sisältäen luentoja, analyysi- ja kirjoitustehtäviä sekä soitto- ja laulutehtäviä joiden painopisteenä on yhteissoitto ja -laulu. Oppijat valmistavat harjoitustöitä ja oppimistehtäviä (esitelmät, transkriptiot, raportit, oppimispäiväkirjat, konsertit, demot, sävellykset, sovitukset), joita hyödynnetään myös esitystilanteessa. Työtavat ja oppimisympäristöt kuvataan tarkemmin toteuttamissuunnitelmassa (JAO 2006g.)

TAULUKKO 4: Musiikin hahmottamisen arviointi ja ammattiosaamisen näyttö. JAO 2006g.

Musiikin hahmottaminen 15 ov	Oppijan osaamisen (oppimistulosten) arvioinnin toteutus		Opintokokonaisuuden jaksotus (tarvittaessa) ja toteutus		Ajoitus
Kuvaus opintokokonaisuudessa vaadittavasta osaamisesta	Ammattiosaamisen näyttö = suunnitelma näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista	Muu arviointi	Jakson nimi ja laajuus (ov)	Toteutustapa	
<p>TEORIASTA TOIMEEN 1, 8 ov</p> <p>1) Musiikinteoria ja analyysi: harmonian tunnistaminen ja kirjoittaminen</p> <p>2) Sovittaminen ja säveltäminen: soinnuttaminen</p> <p>3) Korvan harjaannuttaminen ja transkriptio: musiikin tuottaminen nuotinnoksista</p> <p>TEORIASTA TOIMEEN 2, 7 ov</p> <p>4) Musiikin teoria ja analyysi: 4.1 harmoniset kokonaisuudet, 4.2 melodinen ja harmoninen analyysi, 4.3 musiikilliset ilmiöt ja analyysi</p> <p>5) Sovittaminen ja säveltäminen: 5.1 äänenkuljetuksen perusteet, 5.2 soittamisen ja säveltämisen perusteet, 5.3 soittaminen ja säveltäminen esittämistä varten</p> <p>6) Korvan harjaannuttaminen ja transkriptio: 6.1 musiikin nuotintaminen kuullun perusteella, 6.2 nuotti- tai muun aineiston valmistaminen</p>	<p>Mitä opintokokonaisuudesta arvioidaan näytöllä? 4.3 musiikilliset ilmiöt ja analyysi 5.3 soittaminen ja säveltäminen esittämistä varten 6.2 nuotti tai muun aineiston valmistaminen</p> <p>Missä näyttö toteutetaan? oppilaitos/ja tai musiikkialan työympäristöissä</p> <p>Ketkä osallistuvat näytön arviointiin? oppija, opettaja/t, työpaikkaohjaaja</p> <p>Toteutus Kokonäyttö yhdistettynä instrumenttitaiteiden 2. osanäyttöön ja toimiminen muusikon eri työympäristöissä opintokokonaisuuden näyttöön oppijan HOPSin mukaisesti</p>	<p>Arvioidaan S / Hyl</p> <p>Arvioidaan T1-K5</p> <p>1) harmonian tunnistaminen ja kirjoittaminen 2) soinnuttaminen 3) musiikin tuottaminen nuotinnoksista</p> <p>4.1 harmoniset kokonaisuudet 4.2 melodinen ja harmoninen analyysi 5.1 äänenkuljetuksen perusteet 5.2 soittamisen ja säveltämisen perusteet 6.1 musiikin nuotintaminen kuullun perusteella</p> <p>Oppijan itsearviointi ja arviointikeskustelu päätövaiheen osaaminen</p>	<p>TEORIASTA TOIMEEN 1, 8 OV osaamisalueet 1-3</p> <p>TEORIASTA TOIMEEN 2, 7 OV osaamisalueet 4-6</p>	<p>Vuosittaisen toteutussuunnitelman ja HOPSin mukaisesti:</p> <p>Ryhmäopetus: työpaja, luennot, analyysit, Yhteissoitto- ja laulu Työssäoppiminen Musiikkikampus-yhteistyö Oppimistehtävät Oppimispäiväkirja Itsenäinen tiedonhankinta Konsertit, Demot Sävellykset, Sovitukset</p>	<p>sisältyy 3.näyttöön</p> <p>HOPSin mukaan 2-3 vuonna</p>
<p>Arviointikriteerit Opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti perustuen opetussuunnitelman perusteisiin ja kansalliseen näyttöaineistoon</p>	<p>Mistä opintokokonaisuuden arvosana muodostuu? Ammattiosaamisen näytön, muun arvioinnin sekä oppijan itsearvioinnin perusteella</p>		<p>Jaksojen arviointi: opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti</p>	<p>Huomioitava: henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), instrumentti, suuntautuminen (pop/jazz, klassinen)</p>	

TAULUKKO 5: Musiikin hahmottamisen arviointikriteerit Tyydyttävä 1- Kiitettävä 5 tasoilla sisältäen muun arvioinnin ja näytön kohteet. JAO 2006g.

	Musiikin hahmottaminen, 15 ov		
Arviointikohte	T1	H3	K5
TEORIASTA TOIMEEN 1 musiikin teoria ja analyysi: harmonian tunnistaminen ja kirjoittaminen (muu arviointi)	tunnistaa ja osaa kirjoittaa kolmisoinnut ja tavallisimmat nelisoinnut käännöksineen nuotein sekä aste- ja reaalisointumerkein Osaa muuntaa eri merkintätavoista toisiin	tunnistaa ja osaa kirjoittaa myös nelisointuja laajemmat soinnut nuotein sekä aste- ja reaalisointumerkein osaa muuntaa eri merkintätavoista toisiin	tunnistaa ja osaa kirjoittaa myös laina-, muunne- ja sijaissoinnut sekä vajaa- ja lisäsävelsoinnut eri merkintätavoin osaa muuntaa eri merkintätavoista toisiin
sovittaminen ja säveltäminen: soinnuttaminen (muu arviointi)	osaa soinnuttaa ja uudelleen harmonisoida yksinkertaisia tonaalisia melodioita diatonisia sointufunktioita käyttäen	osaa soinnuttaa melodioita käyttäen tavallisia muunnosointuja ja välidominanteja	osaa soinnuttaa ja uudelleen harmonisoida melodioita vaihtelevasti ja luovasti eri tyyleillä käyttäen monipuolisesti eri laina-, muunne- ja sijaissointuja
korvan harjaannuttaminen ja transkriptio: musiikin tuottaminen nuotinnoksista (muu arviointi)	osaa tuottaa yksinkertaisia tonaalisia melodioita osaa laulaa melodioita moniäänisessä ympäristössä muiden mukana osaa tuottaa tavanomaisia rytmejä kaksi- ja kolmijakoisissa tahtilajeissa sekä synkopoivia rytmejä ja poikkeusjakoja osaa tuottaa tavanomaisia kolmimuunteisia rytmejä tuntee tasajakaisen ja kolmimuunteisen rytmikan välimuotojen periaatteen	hallitsee sävelpuhtauden ja pystyy laulamaan melodioita moniäänisessä ympäristössä itsenäisesti pystyy tuottaessaan rytmiseen täsmällisyyteen osaa tuottaa synkopoituja kolmimuunteisia rytmejä hallitsee joitakin tasajakaisen ja kolmimuunteisen rytmikan välimuotoja	osaa laulaa muunnosäveliä ja modulaatioita sisältäviä melodioita ja pystyy laulamaan melodioita dissonoivissa ympäristöissä itsenäisesti osaa tuottaa rytmejä myös harvinaisimmissa tahtilajeissa (vaihtojakoisissa ja yhdistetyissä) sekä voimakkaasti synkopoivia rytmejä, poikkeusjakoja ja polyrytmejä osaa tuottaa monimutkaisia ja vaihtelevia kolmimuunteisia rytmejä hallitsee musiikin tyylilajeihin liittyviä fraseeraustapoja tasajakaisen ja kolmimuunteisen rytmikan välillä
Arviointikohte	T1	H3	K5
TEORIASTA TOIMEEN 2 musiikin teoria ja analyysi: harmoniset kokonaisuudet (muu arviointi) melodinen ja harmoninen analyysi (muu arviointi) musiikilliset ilmiöt ja analyysi (näyttö)	osaa kirjoittaa ja soittaa yleisimpiä tonaalisia ja modaalisia sointukulkuja osaa analysoida sävellajeja, asteikoita ja tonaalisia funktioita osaa hahmottaa melodian ja harmonian keskinäistä suhdetta tavallisimmissa harmonisissa ympäristöissä osaa hahmottaa yksinkertaisia muotorakenteita lukee ja merkitsee ohjastusti muistiin yksinkertaisia musiikillisia ilmiöitä tekee yksinkertaisia	osaa kirjoittaa ja soittaa myös erilaisia variaatioita tonaalisista sointukuluista kykenee analysoimaan myös laina-, muunne- ja sijaissointuja sisältäviä harmoniakulkuja osaa hahmottaa melodia ilmiöitä laajoja sointumuotoja sisältävissä harmoniakuluissa kykenee tunnistamaan temaattista kehittelyä ja kokonaisia muotorakenteita lukee ja merkitsee muistiin erilaisia musiikillisia ilmiöitä tekee analyysejä pienimuotoisista teoksista useammasta kuin yhdestä näkökulmasta tarvittaessa	osaa kirjoittaa ja soittaa modaalisia sointukulkuja osaa kirjoittaa ja soittaa joitakin tavallisimpia harmoniakokonaisuuksia tonaalimodaalisen systeemin ulkopuolelta kykenee tunnistamaan myös modaalisia ja muita 1900-luvun musiikissa käytettyjä melodisia ja harmonisia ilmiöitä tuntee ja osaa soveltaa musiikillisen materiaalin variaatiotekniikoita musiikin historian eri aikakausilta ja eri tyyleissä ilmaisee laulamalla tai sanelemalla sekä merkitsee itsenäisesti ja monipuolisesti muistiin melodioita, rytmejä sekä tonaalisen musiikin keskeisimpiä harmoniakulkuja tekee itsenäisesti monipuolisia analyysejä tarvittaessa myös kirjallisesti

	teoksista analyysistä ohjatusti	myös kirjallisesti	
sovittaminen ja säveltäminen:			
äänenkuljetuksen perusteet (muu arviointi)	pystyy rutiininomaiseen äänenkuljetussääntöjen noudattamiseen kolmisointuympäristössä osaa kirjoittaa yksinkertaista moniäänistä satsia	osaa äänenkuljetusta nelijä viisisoinnuin osaa kirjoittaa vaihtelevaa ja monipuolista moniäänistä satsia	hallitsee sujuvan, tyylinmukaisen ja omintakeisen äänenkuljetuksen jossakin musiikin tyyliissä pystyy kirjoittamaan satsia erilaisissa aseteluisissa ja osaa pelkistää sointusatsin 2-4-ääniseksi pystyy irtautumaan satsisäännöistä luovalla tavalla
sovittamisen ja säveltämisen perusteet (muu arviointi)	oppija pystyy tekemään rutiininomaisia soitinnuksia ja melodioita ja tuottamaan niistä temaattista materiaalia	oppija osaa tehdä yksinkertaisia sovituksia tavallisimmille pienyhtyeille ja pienimuotoisia sävellyksiä	oppija osaa tehdä vaihtelevia ja tyylinmukaisia sovituksia erilaisille kokoonpanoille, sovituksia myös transponoiville soittimille käyttäen eri soitinten ominaisuuksia sekä tyylinmukaisia ja omintakeisia sävellyksiä eri käyttötarkoituksiin
sovittaminen ja säveltäminen esittämistä varten (näyttö)	kirjoittaa nuotteja esittämistä varten	tekee helpohkoja sovituksia esittämistä varten	tekee helpohkoja sovituksia ja sävellyksiä esittämistä varten
korvan harjaannuttaminen ja transkriptio:			
musiikin nuotintaminen kuullun perusteella (muu arviointi)	oppija osaa nuotintaa yksinkertaisia tonaalisia ja modaalisia melodioita usean toistokerran jälkeen instrumentin avulla sekä yksittäisellä instrumentilla soitettuja melodioita ja harmonioita suppean rekisterin alueella oppija osaa lyhyitä ja yksinkertaisia diatonisia harmoniakulkuja sekä tavallisia kaksi- ja kolmijakoisia rytmejä	oppija osaa nuotintaa muunnosväveliä sisältäviä melodioita instrumenttiin tukeutuen sekä melodioita ja harmonioita soitettuna toisin instrumentein oppija osaa tavallisimpia muunnosointuja sisältäviä harmoniakulkuja sekä myös synkopoivia ja kolmimuunteisia rytmejä	oppija osaa nuotintaa muunnosväveliä sisältäviä tonaalisia ja modaalisia melodioita muutaman toistokerran jälkeen ilman instrumentin apua sekä äärirekistereihin ulottuvia melodioita ja harmonioita ja poimia yksittäisiä stemmoja myös useamman instrumentin ryhmästä oppija osaa myös sävellajiin kuulumattomia sointuja sisältäviä harmoniakulkuja (laina-, muunne- ja sijaissointuja) sekä myös voimakkaasti synkopoivia rytmejä ja poikkeusjakoja
nuotti- tai muun aineiston valmistaminen (näyttö)	valmistaa ohjatusti yksinkertaista nuotti- tai muuta aineistoa	valmistaa ohjatusti nuotti- tai muuta aineistoa	valmistaa itsenäisesti monipuolista nuotti- tai muuta aineistoa, seuraten laatua

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Instrumenttitaidot

Opetussuunnitelmaluonnoksen (JAO 2006g) mukaan instrumenttitaitojen tavoitteena on pääinstrumentin osalta että oppija osaa soveltaa erilaisia harjoittelutapoja tehostaakseen oppimistaan, harjoittelee säännöllisesti, hankkii uusia taitoja ja

omaksuu uutta ohjelmistoa tarvittaessa lyhyessä ajassa. Hän ilmentää vahvaa sisäistä ajantajua ja osaa käsitellä tempoja joustavasti, osaa tuottaa polyrytmejä ja rytmisiä vaihtoksia. Oppija käyttää eri fraseeraustapoja monipuolisesti ilmaisukeinona. Sävelpuhtaus on kauttaaltaan ja jatkuvasti hyvä. Laulajilla ääntäminen ja artikulointi on selkeää useammalla kuin yhdellä kielellä ja tulkinta avaa kuulijalle tekstin vivahteita.

Oppija pystyy sujuvaan tyylinmukaiseen nuotinlukuun vaativissa tempoissa, sävellajeissa ja tahtilajeissa. Hän pystyy fraseeraamaan ja tulkitsemaan tärkeimmät agogiset viitteet. Hän osoittaa reagointikykyä, pystyy kommunikoimaan ja tekemään luovia ratkaisuja eri tilanteissa. Oppija pystyy solistisissa tehtävissä rikkaaseen ilmaisuun ja tyylinmukaisiin tulkintoihin ja ilmentää monipuolista musiikillisten ilmaisukeinojen hallintaa. Hän osaa kehitellä musiikillisia ideoita (JAO 2006g.)

Oppija omaa valmiudet monentyyppisiin työtehtäviin ja osaa arvioida valmiuksiaan itsenäisesti. Hän osaa soveltaa instrumenttitaitojaan eri musiikkityyleihin ja jatko-opintojen vaatimusten mukaisesti. Hän esittää kappaleet niiden tyyllilajin ja alan monipuolisten työtehtävien mukaisesti ja hallitsee niiden vaatiman tekniikan ja tulkinnan toteuttaen dynaamisia, soinnillisia ja agogisia vivahteita (JAO 2006g.)

Oppija harjoittelee säännöllisesti, hankkii uusia taitoja ja omaksuu uutta ohjelmistoa tarvittaessa lyhyessä ajassa. Soittimen tekninen ja ilmaisullinen hallinta ja nuotinklutaatio sillä tasolla, että hän pystyy parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntämään omaa osaamistaan erityyppisissä työtilaisuuksissa. Oppija hallitsee suuntautumisensa mukaisen ohjelmiston ja hänellä on uuden ohjelmiston hankkimiseen tarvittavat hahmottamisen ja omaksumisen välineet. Hänellä on todenmukainen käsitys omista taidoistaan ja tietoa menetelmistä, joilla hän voi ylläpitää ja parantaa osaamistaan. Oppija pyrkii olemaan ajan tasalla instrumenttinsa taiteen eri suuntauksista ja kehityksestä. Hän hakeutuu omatoimisesti erilaisiin oppimistilanteisiin ja kontakteihin instrumenttinsa osaajien kanssa (JAO 2006g.)

Harjoittelutaitojen keskeinen sisältö on todenmukainen käsitys omasta kehittymisestä, aktiivinen tiedonhankinta ja erilaisten harjoittelutapojen soveltaminen oppimisen tehostamiseksi. Oppija harjoittelee säännöllisesti, hankkii uusia taitoja ja omaksuu uutta ohjelmistoa tarvittaessa lyhyessä ajassa.

Instrumentin hallinnan ja ilmaisun keskeinen sisältö on tempon hallinta ja rytmisen sopeutuminen yhtyesoittoilanteessa, soittimen fraseeraukseen ja artikulaatioon liittyvien tekniikoiden hallinta, sävelpuhtaus ja intonaation hallinta, laulajilla ääntämisen ja artikuloinnin selkeys ja kyky ilmaista tekstin sisältöä ja tunnelmia (JAO 2006g.)

Instrumentin hallinnan ja ilmaisun sisältöön kuuluu kirjoitetun musiikin välitön tulkitseminen ja siinä tarvittavat omaksumis- ja huomiointitaidot, musiikin tyylipiirteiden hallinta sekä kyky musiikilliseen reagointiin ja kommunikaatioon, melodiakaaren hahmottaminen ja melodian solistinen esilletuominen, koristelu ja variointi sekä improvisoinnin keinovarojen hallinta ja improvisointi eri tyyleissä (JAO 2006g.)

Instrumenttitaitojen soveltamisen keskeinen sisältö on oppijan valmiudet muusikon työtehtäviin, musiikinlajin ja työtehtävän mukainen instrumenttiosaaminen, esitettävän musiikin olennaisten ilmaisullisten piirteiden esilletuonti ja tulkinta, dynamiikka ja balanssi suhteessa musiikin tyyliin, yhtyeeseen ja esiintymistilaan, äänen laatu ja muuntautumiskyky sekä oppijan henkilökohtaisen osaamisen erityisalue (JAO 2006g.)

Täydentävät instrumenttiopinnot:

Kosketinsoitintaidot

Oppija osaa säestää tyylinmukaisesti eri musiikin tyyleissä ja hallitsee säestämiseen tarvittavan soittotekniikan.

Sivusoitintaidot

Mikäli oppija pääainstrumenttinsa vuoksi hallitsee kosketinsoitintaidoille määritellyt tavoitteet, voi hän täydentää instrumenttitaitojaan sivusoitinopinnoilla. Oppija käyttää sivuinstrumenttiaan musiikilliseen ilmaisuun harjoitus- ja esitystilanteissa. Hallitsee sivuinstrumentin perusohjelmiston vaatimat taidot laajentaen työllistymismahdollisuuksiaan (JAO 2006g.)

Pääinstrumentti	28ov
- Instrumentin harjoittelutaidot 7ov valmiudet omatoimiseen harjoitteluun, harjoittelutaidot - Instrumentin hallinta ja ilmaisu I 7 ov	
instrumenttikohtainen työtehtäväkohtainen soveltaminen (äänenmuodostus I, intonaatio I, dynamiikka I, rytmikka I, fraseeraus I tekstin tulkinta, laulajat) - Instrumentin hallinta ja ilmaisu II 7 ov instrumenttikohtainen työtehtäväkohtainen soveltaminen (äänenmuodostus II, intonaatio II dynamiikka II, rytmikka II, fraseeraus), instrumenttitaitojen soveltaminen työtilanteessa, nuotinlukutaidot, musiikillinen kommunikointi, melodian tulkinta, improvisointi - Instrumenttitaitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin 7 ov tyylinmukainen tulkinta, instrumenttitaitojen kehittäminen, oppijan henkilökohtaisen osaamisen erityisalue	
Täydentävät instrumenttiopinnot	2 ov

KUVIO 17: Instrumenttitaidot – opintokokonaisuuden keskeiset sisällöt. JAO 2006g.

Toteuttamistapoina on itsenäinen työskentely ja oppijan oma säännöllinen harjoittelu harjoitusohjelman mukaisesti, osallistuminen instrumenttiopettajien antamaan yksilö- ja ryhmäopetukseen, osallistuminen instrumenttityöpajoihin ja mestarikursseille (JAO 2006g).

TAULUKKO 6: Instrumenttitaidot – opintokokonaisuuden arviointi ja ammattiosaamisen näyttö. JAO 2006g.

Instrumentti- taidot, 30 ov	Oppijan osaamisen (oppimistulosten) arvioinnin toteutus		Opintokokonaisuuden jaksotus (tarvittaessa) ja toteutus		Ajoitu s
	Kuvaus opinto- kokonaisuudesta vaadittavasta osaamisesta	Ammattiosaamisen näyttö = suunnitelma näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista	Muu arviointi	Jakson nimi ja laajuus (ov)	
1 HARJOITTELU- TAIDOT 7 ov 1.1. valmiudet omatoimiseen harjoitteluun 1.2. harjoittelutaidot 2 HALLINTA JA ILMAISU I 7 ov 2.1. Soitinkohtaiset taidot 1 2.2. Instrumentti- taitojen työtehtävä- kohtainen soveltaminen 2.3. Improvisointi 1 3. HALLINTA JA ILMAISU II 7 ov 3.1. Soitinkohtaiset taidot 2 3.2. Instrumentti- taitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin 3.3. Nuotinlukutaidot ja tulkinta 3.4. Musiikillinen	Mitä opintokokonaisuus- desta arvioidaan näytöllä? 1.2. Harjoittelutaidot 3.1. Soitinkohtaiset taidot 2 3.3. Nuotinlukutaidot ja tulkinta 4.1. Tyylinmukainen tulkinta Missä näyttö toteutetaan? Näytöt toteutetaan valmistautumisena harjoittelutiloissa sekä esiintymisenä ennalta sovitussa paikassa yleisölle avoimessa tilaisuudessa. Ketkä osallistuvat näytön arviointiin? Oppija, työelämän edustaja ja opettaja. Toteutus Instrumenttitaitojen näyttö jakaantuu kahteen osanäyttöön, joista ensimmäinen näytetään yhdessä yhtye - ja orkesteritaitojen osanäytön yhteydessä, sekä toiseen	arvioidaan S/ Hyl 1.1. valmiudet omatoimiseen harjoitteluun 2.1. Soitinkohtaiset taidot 1 3.4. Musiikillinen kommunikointi 4.3. Oppijan henkilökohtaisen osaamisen erityisalue arvioidaan T1-K5 2.2. Instrumentti- taitojen työtehtävä- kohtainen soveltaminen 3.2. Instrumentti- taitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin 2.3. ja 3.5. Improvisointi 1 ja 2 4.2. Instrumentti- taitojen kehittäminen 5.1. Kosketinsoitin-	1 Instrumentin harjoittelutaidot, 7 ov 2 Instrumentin hallinta ja ilmaisu I, 7 ov 3 Instrumentin hallinta ja ilmaisu II, 7 ov 4 Instrumentti- taitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin, 7 ov 5 Täydentävät instrumentti-	Vuosittaisen toteutus- suunnitelman ja oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) mukaisesti Henkilökohtainen kontaktiopetus, Ohjattu harjoittelu, työssäoppiminen, omatoiminen harjoittelu ja itsenäinen tiedonhankinta sekä näyttöihin val- mistautumisen aikana ohjattu oppiminen	2. ja 3.v. HOPSi n mukais esti

<p>kommunikointi 3.5. Improvisointi 1 4 SOVELTAMINEN 7 ov 4.1. Tyylin- mukainen tulkinta 4.2. Instrumentti- taitojen kehittäminen 4.3. Oppijan henkilökohtaisen osaamisen erityisalue 5.1. Kosketinsoitin- taidot 5.2. Sivuinstrumentti (kosketinsoittajalle)</p>	<p>osanäyttöön, jonka yhteydessä näytetään kokonaisuudessaan musiikin hahmottaminen ja toimiminen muusikon eri työympäristöissä.</p>	<p>taidot 5.2. Sivuinstrumentti (kosketinsoittajille) Kosketinsoittaintaidot/ Sivuinstrumenttitaidot</p> <p>oppijan itsearviointi ja arviointi- keskustelu oppijan päättövaiheen osaaminen</p>	<p>opinnot, 2ov .</p>		
<p>Arviointikriteerit Opetussuunnitelman kriteereiden mukai- sesti perustuen opetussuunnitelman perusteisiin ja kansalliseen näyttöaineistoon</p>	<p>Mistä opintokokonaisuuden arvosana muodostuu? Ammattiosaamisen näyttöjen, muun arvioinnin sekä oppijan itsearvioinnin perusteella</p>		<p>Jaksojen arviointi: opetussuun- nitelman ja toteuttamis- suunnitelman kriteereiden mukaisesti</p>	<p>Huomioitava: henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS) ja instrumentti</p>	

TAULUKKO 7: Instrumenttitaidot – opintokokonaisuuden arviointikriteerit Tyydyttävä 1-
Kiitettävä 5 tasoilla sisältäen muun arvioinnin ja näytön kohteet. JAO 2006g.

Arviointikohde	Instrumenttitaidot 30ov		
	T1	H3	K5
<p>Pääinstrumentti Instrumentin harjoittelutaidot 7 ov</p> <p>valmiudet omatoimiseen harjoitteluun (muu arviointi)</p> <p>harjoittelutaidot (näyttö)</p>	<p>Oppija osaa hakea ratkaisuja ongelmiin noudattamalla annettuja ohjeita</p> <p>Oppija kehittää taitojaan harjoittelemalla riittävästi tavanomaisista työ-tehtävistä selviytyäkseen ja ratkaistakseen niihin liittyviä ongelmia</p>	<p>osaa hakea tietoa ja materiaalia itsenäisesti. Osaa kehittää taitojaan kohdistamalla harjoittelua kehittämistä vaativiin alueisiin</p> <p>harjoittelee tehokkaasti ja parantaa osaamistaan pystyäkseen suoriutumaan vaativammista työtehtävistä</p>	<p>osaa soveltaa erilaisia harjoittelutapoja tehostaakseen oppimistaan</p> <p>Harjoittelee säännöllisesti, hankkii uusia taitoja ja omaksuu uutta ohjelmistoa tarvittaessa lyhyessä ajassa</p>
<p>Instrumentin hallinta ja ilmaisu I, 7 ov</p> <p>Soitinkohtaiset taidot 1</p> <p>äänemuodostus I (muu arviointi)</p> <p>intonaatio I (muu arviointi)</p> <p>dynamiikka I (muu arviointi)</p> <p>rytmiikka I (muu arviointi)</p> <p>fraseeraus I (muu arviointi)</p> <p>tekstin tulkinta, laulajat (muu arviointi)</p>	<p>täydennetään 31.12 mennessä</p> <p>ääntämisessä, artikuloinnissa ja tulkinnassa ei ole sisällön välittymistä häiritseviä puutteita</p>	<p>täydennetään 31.12. mennessä</p> <p>ääntäminen ja artikulointi on selkeää ja tulkinta tyylinmukaista</p>	<p>täydennetään 31.12. mennessä</p> <p>ääntäminen ja artikulointi on selkeää useammalla kuin yhdellä kielellä ja tulkinta avaa kuulijalle tekstin vivahteita</p>

Instrumentin hallinta ja ilmaisu II, 7 ov			
Soitinkohtaiset taidot 2	<p>Äänen peruslaatu on hyvä</p>	<p>osaa muuntaa sointia tyylin ja sävellyksen vaatimusten mukaisesti</p>	<p>osaa käyttää monipuolisesti erilaisia äänenmuodostustekniikoita</p>
äänemuodostus II (näyttö)			
intonaatio II (näyttö)	<p>Oppija osaa virittää soittimensa sekä ylläpitää ja korjata viritystä esityksen aikana. Sävelpuhtaudessa ilmenevät ongelmat eivät ole jatkuvia</p>	<p>sävelpuhtaus on pääosin hyvä. Osaa soveltaa intonaatiota tehoja ilmaisukeinona tarvittaessa</p>	<p>Sävelpuhtaus on kauttaaltaan ja jatkuvasti hyvä</p>
dynamiikka II (näyttö)	<p>Oppija osaa balansoida soittimensa kanssasoittajiin, esiintymistilanteeseen ja –tilaan nähden</p>	<p>pyrkii huomioimaan esitystilän akustiset vaatimukset ja ajoittain soviittaa instrumenttinsa dynamiikan niihin</p>	<p>hallitsee soittimensa dynamiikan eri musiikillisissa tilanteissa ja ilmaisukeinona</p>
rytmiikka II (näyttö)	<p>Oppija pystyy pitämään tempon suhteessa esitettävään musiikkiin ja kanssasoittajiin, osaa tulkita tavallisimpia rytmejä</p>	<p>pystyy ylläpitämään tempon itsenäisesti, pystyy rytmiseen selkeyteen ja täsmällisyyteen</p>	<p>ilmentää vahvaa sisäistä ajantajua ja osaa käsitellä tempoja joustavasti, osaa tuottaa polyrytmejä ja rytmisiä vaihtoksia</p>
fraseeraus II (näyttö)	<p>Oppija hallitsee soittimensa tavallisimmat fraseeraukseen liittyvät perustekniikat Oppija osaa soveltaa instrumenttitaitojaan tutuissa musiikillisissa tilanteissa ja perehdyttyään työtehtävään ennalta</p>	<p>pystyy fraseeraamaan tyylinmukaisesti eri tempoissa ja tyyleissä pystyy välittömään instrumenttitaitojensa soveltamiseen uusissa työtilanteissa</p>	<p>käyttää eri fraseeraustapoja monipuolisesti ilmaisukeinona osaa soveltaa instrumenttitaitojaan eri musiikillisten työtilanteiden tarpeet huomioonottaen</p>
instrumenttitaitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin (muu arviointi)			
nuotinlukutaidot ja tulkinta (näyttö)	<p>Oppija pystyy rytmisesti ja melodisesti tunnistettavaan nuotinlukuun tavallisimmissa tahti- ja sävellajeissa käyttömusiikin vaatimissa tempojen ja nuottiarvojen puitteissa</p>	<p>suorittuu nuotinluvusta tulkinnan katkeamatta tavallisimmissa tahti- ja sävellajeissa. Pystyy transponoimaan soittimelleen tyypillisimmissä tilanteissa</p>	<p>pystyy sujuvaan tyylinmukaiseen nuotinlukuun vaativissa tempoissa, sävellajeissa ja tahtilajeissa. Pystyy fraseeraamaan ja tulkitsemaan tärkeimmät agogiset viitteet.</p>
musiikillinen kommunikointi (muu arviointi)	<p>Oppija osaa lukea ja tulkita sointumerkkejä ja pystyy rytmisesti ja harmonisesti tyylinmukaisesti säestysratkaisuihin keskeisissä musiikintyyleissä</p>	<p>pystyy rytmisesti ja harmonisesti tyylinmukaisesti säestysratkaisuihin keskeisissä musiikintyyleissä</p>	<p>osoittaa reagoitakykyä, pystyy kommunikoidaan ja tekemään luovia ratkaisuja eri tilanteissa</p>
improvisointi (muu arviointi)	<p>osaa improvisoida tavallisimmissa tonaalisissa ja rytmisissä yhteyksissä</p>	<p>osaa improvisoida eri tyyleissä ja vaihtelevissa rytmisissä ja tonaalisissa yhteyksissä</p>	<p>ilmentää monipuolista musiikillisten ilmaisukeinojen hallintaa, osaa kehittää musiikillisia ideoita</p>

Instrumenttitaitojen soveltaminen musiikkialan eri työtehtäviin 7 ov tyylinmukainen tulkinta (näyttö) instrumenttitaitojen kehittäminen (muu arviointi) oppijan henkilökohtaisen osaamisen erityisalue (muu arviointi)	Oppija pystyy ohjatusti soveltamaan osaamistaan uudessa musiikillisessa tilanteessa Oppija on osoittanut kehittymistä instrumentin hallinnassa	pystyy omaksumaan tulkintaohjeita ja ilmentämään musiikintyylin keskeisimpiä piirteitä Oppijan instrumentin perusasiat ovat hallinnassa ammatillisten tehtävien edellyttämällä tavalla	osoittaa perehtyneisyyttä esitettävän musiikin tyylihenkilökohtaisiin ja pystyy vivahteikkaaseen tulkintaan Oppija osaa tuoda esille henkilökohtaisia vahvuuksiaan
Täydentävät instrumenttiopinnot, 2 ov (muu arviointi) kosketinsoitintaidot (kosketinsoittajille sivuinstrumentti)	Oppija osaa soittaa sointukulkuja ja melodioita sointu/melodianuotista ja osaa käyttää koskettimistoa aputyökaluna työskentelyssään Oppija hallitsee sivuinstrumentin alkeet	pystyy säestämään soinnuin ja bassokuluin, osaa transponoida, käyttää korvaavia sointuja ja bassokulkuja ja tuntee eri säestystapoja hallitsee sivuinstrumentin perusohjelmiston vaatimia taitoja harjoitustilanteessa	osaa säestää tyylinmukaisesti eri musiikin tyyliissä ja hallitsee säestämiseen tarvittavan soittotekniikan käyttää sivuinstrumenttiaan musiikilliseen ilmaisuun harjoitus- ja esitystilanteissa. Hallitsee sivuinstrumentin perusohjelmiston vaatimat taidot laajentaen työllistymismahdollisuuksiaan

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Yhtye -ja orkesteritaidot

Yhtyevalmiudet 7 ov

Oppija pystyy yhtyeen ohjelmiston omatoimiseen harjoitteluun ja suoriutuu soittotilanteista keskeisimmissä tyyli-lajeissa. Hän toimii kannustavasti sekä tarvittaessa auttaen ja tukien muita ryhmän jäseniä. Oppija osaa antaa rakentavaa palautetta kehittäen yhtyetyöskentelyä sekä osaa käyttää hyväkseen tilan ja laitteiston antamia mahdollisuuksia (JAO 2006g.)

Perusohjelmisto 7 ov

Oppija tuntee eri aikakausiin ja tyyliihin liittyviä rytmisiä, harmonisia ja melodisia säestys- ja tulkintatapoja ja osaa tulkita ohjelmistoa tyylinmukaisesti. Hän sopeutuu lyhyellä varoitusaajalla erityyppisiin musiikillisiin tilanteisiin ja pystyy omaksumaan

vaativia ohjelmistoja. Oppija ottaa vastuuta ryhmän onnistumisesta ja suoriutuu kiitettävästi eri tehtävistä, myös työtilanteen johtamisesta, ja toimii yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi. Hän toimii aktiivisesti ja omatoimisesti edesauttaen tavoitteiden toteutumista. Oppija pystyy nostamaan esityksen profiilia ja parantamaan yleisön ja esiintyjien vuorovaikutusta erityyppisissä tilanteissa sekä käyttää itsenäisesti instrumenttinsa dynamiikkaa esitystilan akustisten vaatimusten edellyttämällä tavalla osana ilmaisuaan (JAO 2006g.)

Suuntautumisen mukaiset yhtye- ja orkesteritaidot 6 ov

Oppija perehtyy musiikin eri lajeihin ja tyyliin sekä eri säveltäjien tai artistien tuotantoon henkilökohtaisen opetus suunnitelman mukaisesti. Hän pystyy ottamaan vastuun erilaisten esiintymistilanteiden vaatimista järjestelytehtävistä ja ottaa huomioon tilanteen akustiset, äänentoistolliset ja esitykselliset vaatimukset. Oppija soittaa/laulaa osuutensa yhtyetilanteessa teknisesti hallitusti ja sujuvasti ottaen tarvittaessa vastuuta musiikillisesta kokonaisuudesta musiikinlajin esityskäytäntöjen mukaisesti (JAO 2006g.)

Yhtyevalmiudet 7 ov

harjoittelutaidot, ryhmätyöskentelytaidot, ryhmätyöskentelyn arviointi ja kehittäminen, omien työolosuhteiden ja työskentelyedellytysten järjestäminen, soivat työpajat ja yhtyeet

Perusohjelmisto 7 ov

soivat työpajat ja yhtyeet HOPSin mukaisesti, omaksumistaidot, työtehtävän vaatima erikoisosaaminen, ongelmanratkaisutaidot, työskentelytaidot ja työpanos, esiintymistaidot, dynamiikka osana ilmaisua, ohjelmiston tyylinmukainen tulkinta

Suuntautuminen mukaiset yhtye- ja orkesteritaidot 6 ov

soivat työpajat ja yhtyeet HOPSin mukaisesti, tilan ja laitteiston hallinta harjoitus- tai esitystilanteessa, ohjelmiston esittäminen yhtyeen tai orkesterin jäsenenä

KUVIO 18: Yhtye- ja orkesteritaidot – opintokokonaisuuden keskeinen sisältö. JAO 2006g.

Toteuttamistapoina ovat yhtyetyöskentely opettajan johdolla, itsenäinen yhtyetyöskentely ja omakohtainen harjoittelu, musiikin kuuntelu, transkriptiot, sovitukset, esiintymiset ja konsertit sekä niiden järjestelyyn liittyvät tehtävät, studiotyöskentely, työssäoppiminen.

TAULUKKO 8: Yhtye- ja orkesteritaidot – opintokokonaisuuden arviointi ja ammattiosaamisen näyttö. JAO 2006g.

OPINTO-KOKONAISUUS Yhtye- ja orkesteritaidot 20 ov	Oppijan osaamisen (oppimistulosten) arvioinnin toteutus		Opintokokonaisuuden jaksotus (tarvittaessa) ja toteutus		Ajoitus
Kuvaus opintokokonaisuudessa vaadittavasta osaamisesta	Ammattiosaamisen näytöt = suunnitelma näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista	Muu arviointi	Jakson nimi ja laajuus (ov)	Toteutustapa	
<p>YHTYEVALMIUDET 1.1. harjoittelutaidot 1.2. ryhmätyöskentelytaidot 1.3. ryhmätyöskentelyn arviointi ja kehittäminen 1.4. omien työolosuhteiden ja työskentelyedellytysten järjestäminen</p> <p>PERUSOHJELMISTO 2.1. omaksumistaidot 2.2. työtehtävän vaatima erikoisosaaminen 2.3. ongelmanratkaisutaidot 2.4. työskentelytaidot ja työpanos 2.5. esiintymistaidot 2.6. dynamiikka osana ilmaisua 2.7. ohjelmiston tyylinmukainen tulkinta</p> <p>SUUNTAUTUMISEN MUKAISET YOT-TAIDOT 3.1. tilan ja laitteiston hallinta harjoitus- tai esiintymistilanteessa 3.2. ohjelmiston esittäminen yhtyeen tai orkesterin jäsenenä 3.3 ohjelmiston tyylinmukainen tulkinta</p>	<p>Mitä opintokokonaisuuksista arvioidaan näytöllä? 1.3. ryhmätyöskentelyn arviointi ja kehittäminen 1.4. omien työolosuhteiden ja työskentelyedellytysten järjestäminen 2.3. ongelmanratkaisutaidot 2.5. esiintymistaidot 2.6. dynamiikka osana ilmaisua 3.1. tilan ja laitteiston hallinta harjoitus- tai esiintymistilanteessa 3.2. ohjelmiston esittäminen yhtyeen tai orkesterin jäsenenä</p> <p>Missä näytöt toteutetaan? - yhtye - ja orkesteritaitojen opintokokonaisuuden yhteydessä valmistelu- ja järjestelytehtävissä tai muussa musiikkialan työympäristössä 1-3. opiskeluvuotena HOPSin mukaisesti</p> <p>Ketkä osallistuvat näyttöjen arviointiin? oppija, työpaikkaohjaaja ja alan opettaja</p> <p>Toteutus Kaksi osanäyttöä tai yksilöllisen toteutus-suunnitelman (Hops / Hojks) mukaan osanäyttö</p>	<p>Arvioidaan S / Hyl 1.1 harjoittelutaidot 1.2 ryhmätyöskentelytaidot</p> <p>Arvioidaan T1-K5 2.1 omaksumistaidot 2.2 työtehtävän vaatima erikoisosaaminen 2.4 työskentelytaidot ja työpanos 2.7 ohjelmiston tyylin-mukainen tulkinta 3.3 ohjelmiston tyylin-mukainen tulkinta</p> <p>Oppijan itsearviointi ja arviointikeskustelu oppijan päättövaiheen osaaminen osaamisalueet 1.1-3.3</p>	<p>1Yhtyevalmiudet 7 ov</p> <p>2 Perusohjelmisto 7 ov</p> <p>3 Suuntautumisen mukaiset yhtye- ja orkesteritaidot 6 ov</p>	<p>HOPSin ja vuosittaisen toteutussuunnitelman mukaisesti:</p> <p>Pienryhmä- ja ryhmäopetus, Oppimistehtävät, Työssäoppiminen Musiikkikampus-yhteistyö, Itsenäinen tiedonhankinta, Oppijan oma säännöllinen harjoittelu, Asiantuntijavierailut, Esiintymiset ja niihin valmistautuminen</p>	<p>sisältyy 1 ja 2.näyttöön</p> <p>HOPSin mukaan 1-3. vuonna</p>
<p>Arviointikriteerit Opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti perustuen opetussuunnitelman perusteisiin ja kansalliseen näyttöaineistoon</p>	<p>Mistä opintokokonaisuuden arvosana muodostuu? Ammattiosaamisen näyttöjen, muun arvioinnin sekä oppijan itsearvioinnin perusteella</p>		<p>Jaksojen arviointi: opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti</p>	<p>Huomioitava: osaamisen tunnustaminen aiemmista musiikkiopinnoista ja alan työtehtävistä, HOPS</p>	

TAULUKKO 9: Yhtye- ja orkesteritaidot – opintokokonaisuuden arviointikriteerit
 Tyydyttävä 1- Kiitettävä 5 tasoilla sisältäen muun arvioinnin ja näytön kohteet. JAO 2006g.

Arviointikohde	Yhtye- ja orkesteritaidot 20ov, Yhtye- ja orkesteritaitojen kehittäminen 5 -10 ov		
	T1	H3	K5
<p>Yhtyevalmiudet, 7 ov</p> <p>harjoittelutaidot (muu arviointi)</p> <p>ryhmätyöskentely- taidot (muu arviointi)</p> <p>ryhmätyöskentelyn arviointi ja kehittäminen (näyttö)</p> <p>omien työolo- suhteiden ja työskentely- edellytysten järjestäminen (näyttö)</p>	<p>Oppija pystyy yhtyeen ohjelmiston harjoitteluun ja suoriutuu esitys- tilanteesta ohjatusti oman osaamisensa puitteissa</p> <p>Oppija sopeutuu muiden ryhmän jäsenten erilaisiin työtapoihin</p> <p>Oppija vastaanottaa palautetta</p> <p>Oppija tuntee oman soittimensa perus- vaatimukset eri harjoitus- ja soittotilanteissa</p>	<p>pystyy yhtyeen ohjelmiston itsenäiseen harjoitteluun</p> <p>osaa ottaa huomioon muiden jäsenten taidot ja persoonallisuudet</p> <p>osallistuu ryhmän toiminnan kehittämiseen</p> <p>osaa toimia itsenäisesti erilaisissa harjoitus- ja esitystilanteissa</p>	<p>suoriutuu soittotilanteista keskeisimmissä tyylilajeissa</p> <p>toimii kannustavasti, tarvittaessa auttaen ja tukien muita ryhmän jäseniä</p> <p>osaa antaa rakentavaa palautetta kehittäen yhtye työskentelyä</p> <p>osaa käyttää hyväkseen tilan ja laitteiston antamia mahdollisuuksia</p>
<p>Perusohjelmisto, 7 ov</p> <p>Omaksumistaidot (muu arviointi)</p> <p>työtehtävän vaatima erikoisosaaminen (muu arviointi)</p> <p>ongelmanratkaisu- taidot (näyttö)</p> <p>työskentelytaidot ja työpanos (muu arviointi)</p> <p>esiintymistaidot (näyttö)</p> <p>Dynamiikka osana ilmaisua (näyttö)</p> <p>Ohjelmiston tyylinmukainen tulkinta (muu arviointi)</p>	<p>Oppija pystyy omaksumaan ohjelmiston ohjatun harjoittelujakson puitteissa</p> <p>Oppija toimii yhtyeessä ohjatusti roolinsa mukaisesti</p> <p>Oppija kykenee ohjatusti ratkaisemaan työskente- lyynsä liittyviä ongelmia</p> <p>Oppija valmistautuu työtehtäviin ryhmälle asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tavalla</p> <p>Oppijan esiintyminen on tilanteeseen ja musiikin tyyliin sopivaa</p> <p>Oppija käyttää ohjatusti instrumenttinsa dynamiikkaa esitystilan akustisten vaatimusten edellyttämällä tavalla</p> <p>Oppija tuntee eri aikakausiin ja tyyliin liittyviä rytmisiä, harmonisia ja melodisia säestystapoja.</p>	<p>pystyy itsenäisellä harjoittelulla omaksumaan eri tyyppisiä ohjelmistoja ja tuomaan osaamistaan esiin tutuissa soittotilanteissa</p> <p>työskentelee omatoimisesti suoriutuakseen tehtävästään parhaalla mahdollisella tavalla</p> <p>ratkaisee omatoimisesti työskentelyynsä liittyviä ongelmia. Osallistuu yhtyeen ongelmien ratkaisemiseen</p> <p>sitoutuu ryhmän tavoitteisiin ja huolehtii vastuualueestaan täsmällisesti</p> <p>osaa kommunikoida (elein, olemuksella tai verbaalisesti) yleisölle esiintymistilanteessa</p> <p>käyttää itsenäisesti instrumenttinsa dynamiikkaa esitystilan akustisten vaatimusten edellyttämällä tavalla ja sovittaa instrumenttinsa dynamiikan niihin</p> <p>tuntee eri aikakausiin ja tyyliin liittyviä rytmisiä, harmonisia ja melodisia säestystapoja ja osaa tulkita</p>	<p>sopeutuu lyhyellä varoitus- ajalla eri tyyppisiin musiikillisiin tilanteisiin ja pystyy omaksumaan vaativia ohjelmistoja</p> <p>ottaa vastuuta ryhmän onnistumisesta. Suoriutuu kiitettävästi eri tehtävistä, myös työtilanteen johtamisesta</p> <p>ottaa vastuuta koko yhtyeen työskentelyn onnistumisesta ja toimii yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi</p> <p>Toimii aktiivisesti ja omatoimisesti edesauttaen tavoitteiden toteutumista</p> <p>pystyy nostamaan esityksen profiilia ja parantamaan yleisön ja esiintyjien vuorovaikutusta erityyppisissä tilanteissa</p> <p>käyttää itsenäisesti instrumenttinsa dynamiikkaa esitystilan akustisten vaatimusten edellyttämällä tavalla osana ilmaisuaan</p> <p>tuntee eri aikakausiin ja tyyliin liittyviä rytmisiä, harmonisia ja melodisia säestys- ja tulkintatapoja ja osaa tulkita ohjelmistoa tyylinmukaisesti</p>

		itselleen tutuinta ohjelmistoa tyylinmukaisesti	
Suuntautumisen mukaiset yhtye- ja orkesteritaidot, 6 ov tilan ja laitteiston hallinta harjoitus- tai esiintymis-tilanteessa (näyttö) ohjelmiston esittäminen yhtyeen tai orkesterin jäsenenä (näyttö) Ohjelmiston tyylinmukainen tulkinta (muu arviointi)	Oppija valmistelee harjoitus- tai esiintymis-tilanteen oman instrumenttinsa kannalta Oppija soittaa/laulaa osuutensa yhtye-tilanteessa oikein rytmin ja dynamiikan osalta sekä harmoniseen ympäristöön reagoiden, ennalta harjoitellun mukaisesti Oppija tuntee eri aikakausiin ja tyyliin liittyviä rytmisiä, harmonisia ja melodisia säestystapoja.	selviytyy itselleen tutun kokoonpanon tavanomaisista harjoitus- tai esiintymis-tilanteen vaatimista järjestelytehtävistä soittaa/laulaa osuutensa yhtye-tilanteessa teknisesti moitteettomasti kokonaisuutta kuunnellen, tarvittaessa dynaamisesti ja agogisesti vaihtelevasti. tuntee eri aikakausiin ja tyyliin liittyviä rytmisiä, harmonisia ja melodisia säestystapoja ja osaa tulkita itselleen tutuinta ohjelmistoa tyylinmukaisesti	pystyy ottamaan vastuun erilaisten esiintymis-tilanteiden vaatimista järjestelytehtävistä ja ottaa huomioon tilanteen akustiset, äänentoistolliset ja esitykselliset vaatimukset soittaa/laulaa osuutensa yhtye-tilanteessa teknisesti hallitusti ja sujuvasti ottaen tarvittaessa vastuuta musiikillisesta kokonaisuudesta musiikinlajin esityskäytäntöjen mukaisesti. tuntee eri aikakausiin ja tyyliin liittyviä rytmisiä, harmonisia ja melodisia säestys- ja tulkintatapoja ja osaa tulkita ohjelmistoa tyylinmukaisesti
Yhtye- ja orkesteritaitojen kehittäminen, 5 ov: perusohjelmisto -kriteeristön mukaisesti	perusohjelmisto -kriteeristön mukaisesti	perusohjelmisto -kriteeristön mukaisesti	perusohjelmisto – kriteeristön mukaisesti

Opintokokonaisuuden ja jaksojen arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Toimiminen muusikon eri työympäristöissä

Tavoitteena on, että oppija tuntee alansa toimijoita ja toimintaperiaatteita sekä paikallisesti että valtakunnallisesti pystyäkseen solmimaan työkontakteja ja voidakseen turvata työllisyytensä ja toimeentulonsa. Hän tuntee alansa etujärjestöjen toimintaa, yleiset työehtosopimusehdot ja työsuhteisiin liittyvää lainsäädäntöä riittävästi pystyäkseen pitämään huolta omien ja saman työsuhteen piirissä toimivien kollegoidensa työsuhteiden lainmukaisuudesta ja ehtojen noudattamisesta sekä hyvistä työskentelyolosuhteista (JAO 2006g).

Oppija tuntee tekijänoikeuslainsäädäntöä ja siihen liittyviä ilmoitusvelvollisuuksia voidakseen pitää huolta säveltämiseen, sovittamiseen ja sanoittamiseen liittyvien tekijänoikeuksien toteutumisesta ja korvausten ohjautumisesta oikeuksien omistajalle.

Oppija hallitsee alansa markkinoinnin periaatteita riittävästi osatakseen hyödyntää niitä työtilaisuuksien hankkimisessa. Hän tuntee niitä järjestely- ja taloudellisia prosesseja, joita tarvitaan idean työstämiseksi esitysvalmiiksi kokonaisuudeksi ja sen saattamisesta yleisön saataville, olipa kyseessä yhtyeen, konsertin, kiertueen, äänitteen tai muun musiikillisen tuotannon toteuttaminen ja lanseeraaminen (JAO 2006g).

Oppija osaa suunnitella ja budjetoida pieniä tuotantoja ja osaa etsiä taloudellisia ja toiminnallisia yhteistyökumppaneita.

Työtapoina ovat pienryhmä- ja ryhmäopetus, oppimistehtävät, työssäoppiminen, Musiikkikampusyhteistyönä toteutettavat sisällöt, itsenäinen tiedonhankinta, oppijan oma säännöllinen harjoittelu, asiantuntijavierailut sekä esiintymiset ja niihin valmistautuminen. Työtavat ja oppimisympäristöt kuvataan tarkemmin toteuttamissuunnitelmassa (JAO 2006g.)

TAULUKKO 10: Toimiminen muusikon eri työympäristöissä – opintokokonaisuuden arviointi ja ammattiosaamisen näyttö. JAO 2006g.

Toimiminen muusikon eri työympäristöissä 5 ov	Oppijan osaamisen (oppimistulosten) arvioinnin toteutus		Opintokokonaisuuden jaksotus (tarvittaessa) ja toteutus		Ajoitus
Kuvaus opintokokonaisuudessa vaadittavasta osaamisesta	Ammattiosaamisen näytöt = suunnitelma näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista	Muu arviointi	Jakson nimi ja laajuus (ov)	Toteutustapa	
1) Työhön liittyvät lakisääteiset velvoitteet, dokumentit ja taloudenhallinta 2) muusikko itsenäisenä ammatinharjoittajana, vastuut ja taloudenhoito 3) työelämäyhteydet ja niiden kehittäminen, oman osaamisen markkinointi 4) Ammattitaidon soveltaminen erilaisissa musiikkialan työtehtävissä 5) Musiikkialan toimijoiden tunteminen, tuotantojen ja työskentelyn rahoittaminen	Mitä opintokokonaisuuksista arvioidaan näytöllä? 1) Työhön liittyvät lakisääteiset velvoitteet, dokumentit ja taloudenhallinta 3) työelämäyhteydet ja niiden kehittäminen, oman osaamisen markkinointi 4) ammattitaidon soveltaminen erilaisissa musiikkialan työtehtävissä Missä näytöt toteutetaan? - yhtye - ja orkesteritaitojen ja/tai instrumentitaitojen opintokokonaisuuden yhteydessä valmistelu- ja järjestelytehtävissä tai muussa musiikkialan työympäristössä 2-3. opiskeluvuotena HOPSin mukaisesti	Arvioidaan S / Hyl 2) muusikko itsenäisenä ammatinharjoittajana taloudenhoito, vastuut ja taloudenhoito 5) musiikkialan toimijoiden tunteminen, tuotantojen ja työskentelyn rahoittaminen Arvioidaan T1-K5 Oppijan itsearviointi ja arviointikeskustelu osaamisalueet 1-5	Toimiminen muusikon eri työympäristöissä 5 ov	HOPSin ja vuosittaisen toteutussuunnitelman mukaisesti: Pienryhmä- ja ryhmäopetus Työssäoppiminen Musiikkikampusyhteis-työ Oppimistehtävät Itsenäinen tiedonhankinta ja työskentely	sisältyy 2 tai 3..näyttöön HOPSin mukaan 2-3. vuonna

	Ketkä osallistuvat näyttöjen arviointiin? oppija, työpaikkaohjaaja ja opettaja/t			
	Toteutus Kokonäyttö tai yksilöllisen toteutussuunnitelman (Hops / Hojks) mukaan osanäyttö			
Arviointikriteerit Opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti perustuen opetus- suunnitelman perusteisiin ja kansalliseen näyttöaineistoon	Mistä opintokokonaisuuden arvosana muodostuu? Ammattiosaamisen näyttöjen, muun arvioinnin sekä oppijan itsearvioinnin perusteella	Jaksojen arviointi: opetussuunnitelman kriteereiden mukaisesti	Huomioitava: HOPS, osaamisen tunnustaminen alan työtehtävistä	

TAULUKKO 11: Toimiminen muusikon eri työympäristöissä – opintokokonaisuuden arviointikriteerit Tyydyttävä 1- Kiitettävä 5 tasoilla sisältäen muun arvioinnin ja näytön kohteet. JAO 2006g.

Arviointikohde	Toimiminen muusikon eri työympäristöissä 5ov		
	T1	H3	K5
Työhön liittyvät lakisääteiset velvoitteet, dokumentit ja talouden hallinta (näyttö)	Osaa tallentaa, täyttää ja toimittaa välttämättömät ammatinharjoittamiseen liittyvät dokumentit	Osaa käyttää tarjolla olevia musiikkialan toimijoiden ja järjestöjen tarjoamia palveluita. Pitää kirjaa työtilaisuuksistaan ja tuloistaan.	Osaa pitää huolta yhtyeen taloudesta työskentelyjaksojen tai tuotantojen osalta.
Muusikko itsenäisenä ammatinharjoittajana, vastuut ja talouden-hoito (muu arviointi)	Pystyy omasta puolestaan sopimaan esiintymissopimukseen liittyvät perusehdot ja osaa täyttää esiintymissopimuksen.	Pystyy sopimaan esiintymishoidoista ja täyttämään esiintymissopimuksen yhtyeensä puolesta.	Tuntee alansa työolainsäädäntöä. Tuntee musiikkialan toimijoiden käyttämiä sopimusmenettelyjä.
Työelämäyhteydet ja niiden kehittäminen, oman osaamisen markkinointi (näyttö)	Osaa hankkia ja pitää yllä kontakteja kollegoihinsa saadakseen uusia työtilaisuuksia.	Osaa hankkia ja pitää yllä kontakteja tapahtumanjärjestäjiin ja ohjelmapalveluihin työtilaisuuksien saamiseksi.	Pitää yllä luetteloa kontakteistaan. Pystyy markkinoimaan osaamistaan siihen soveltuvin materiaalein.
Ammattitaidon soveltaminen erilaisissa musiikkialan työtehtävissä (muu arviointi)	Suoriutuu eri ohjelmistoista ja työtilanteista oman osaamisensa puitteissa. Pystyy sopimaan ja suoriutumaan omiin esiintymisiin liittyvistä käytännön järjestelyistä.	Suoriutuu tyyllisesti vaihtelevista ohjelmistoista ja esiintymisistä erityyppisille yleisöille. Pystyy sopimaan ja hoitamaan itsenäisesti yhtyeen esiintymisiin liittyviä käytännön järjestelyjä.	Pystyy ottamaan vastaan vaativia, musiikkityyleiltään erilaisia työtilaisuuksia erityyppisissä yhtyeissä/ orkestereissa. Tuntee oman elinkeinonsa harjoittamisen perusteet yritystoiminnan näkökulmasta.
Musiikkialan toimijoiden tunteminen tuotantojen ja työskentelyn rahoittaminen (näyttö)	Tuntee työhönsä välittömästi liittyviä julkisia ja kaupallisia toimijoita sekä niiden toimintaa. Tuntee musiikkituotantoihin liittyvät keskeisimmät työprosessit.	Osaa toimia musiikkialan työtehtävissä alan yrityksissä tai järjestöissä. Osaa toimia musiikkituotannon toteuttamiseen liittyvässä työtehtävässä.	Pystyy itsenäiseen toimintaan jollakin musiikin toimialalla tai työtehtävässä. Osaa hankkia toiminnalleen rahoitusta. Osaa suunnitella, budjetoida ja järjestellä tuotantoja tai tuotannon osia.

Opintokokonaisuuden arviointiasteikko on viisiportainen; tyydyttävä (T1-T2), hyvä (H3-H4) ja kiitettävä (K5). Arviointikriteerit on kuvattu tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) tasoilla.

Valinnaiset opinnot, ammatilliset valinnaiset 10 ov

Opetussuunnitelmaluonnoksen mukaan ammatillisten opintojen valinnaisiin opintoihin sisältyy työelämän tarpeiden mukaisia ja oppijan ammattitaitoa ja osaamista syventäviä tai laajentavia viiden opintoviikon laajuisia opintokokonaisuuksia. Oppija suuntaa tai laajentaa osaamistaan tekemällä valintansa mukaan jonkun ammatillisen valinnaisen opinnon sisältöön kuuluvan opinnäytetyön, jonka laajuus on 2 opintoviikkoa. Opinnäytetyön arviointi vaikuttaa sen kokonaisuuden arvosanan muodostumiseen, jonka sisältöön liittyen opinnäytetyö on tehty (JAO 2006g.)

Oppija valitsee seuraavista opintokokonaisuuksista kaksi opintokokonaisuutta. Kahden tutkinnon tekijä valitsee lukio-opintoja 10 opintoviikkoa.

Instrumenttitaitojen kehittäminen	5 ov
Yhtye - ja orkesteritaitojen kehittäminen	5 ov
Produktiotyö	5 ov
Säveltäminen ja sovittaminen	5 ov
Lukio-opinnot kahden tutkinnon opiskelijoille	10 ov

KUVIO 19: Ammatilliset valinnaiset opinnot. JAO 2006g.

Instrumenttitaitojen kehittäminen

Oppija osaa kehittää pää- tai sivuinstrumenttinsa solistisia taitoja joita ovat tekniset, taiteelliset ja tulkinnalliset taidot vahvistaen ammatillista osaamistaan. Hän osaa syventää ja monipuolistaa perusohjelmiston hallintaansa perehtymällä esimerkiksi tiettyyn musiikin lajiin, tyyliin tai aikakauteen. Hän osaa itsenäisesti harjoitella ja esittää ohjelmakokonaisuuden (JAO 2006g.)

Keskeinen sisältö on instrumenttitaitojen kehittäminen oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Harjoittelutaitojen keskeinen sisältö on todenmukainen käsitys omasta kehittymisestä, aktiivinen tiedonhankinta ja erilaisten

harjoittelutapojen soveltaminen oppimisen tehostamiseksi. Oppija harjoittelee säännöllisesti, hankkii uusia taitoja ja omaksuu uutta ohjelmistoa tarvittaessa lyhyessä ajassa. Instrumenttitaitojen kehittämisen keskeinen sisältö on oppijan valmiudet muusikon työtehtäviin, musiikinlajin ja työtehtävän mukainen instrumenttiosaaminen, esitettävän musiikin olennaisten ilmaisullisten piirteiden esilletuonti ja tulkinta, dynamiikka ja balanssi suhteessa musiikin tyyliin, yhtyeeseen ja esiintymistilaan, äänen laatu ja muuntautumiskyky sekä oppijan henkilökohtaisen osaamisen erityisalue (JAO 2006g.)

Opintokokonaisuus toteutetaan toteuttamissuunnitelman ja oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opintokokonaisuus voidaan suorittaa myös työssäoppien.

Yhtye- ja orkesteritaitojen kehittäminen

Oppija osaa syventää ja laajentaa omaa ammatillista osaamistaan yhtye- ja ensemble-soiton alueilla erityyppisissä kokoonpanoissa. Hän osaa harjoittaa kokoonpanoa tarkoituksenmukaisella tavalla. Hän osaa itsenäisesti valmistaa, harjoittaa ja toteuttaa ohjelmistokokonaisuuden (JAO 2006g.)

Harjoittelutaitojen keskeinen sisältö on todenmukainen käsitys omasta kehittymisestä, aktiivinen tiedonhankinta ja erilaisten harjoittelutapojen soveltaminen oppimisen tehostamiseksi. Oppija harjoittelee säännöllisesti, hankkii uusia taitoja ja omaksuu uutta ohjelmistoa tarvittaessa lyhyessä ajassa.

Opintokokonaisuus toteutetaan toteuttamissuunnitelman ja oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opintokokonaisuus voi sisältää oppijan opinnäytetyön. Opintokokonaisuus voidaan suorittaa myös työssäoppien. Opintojakso arvioidaan omana kokonaisuutenaan T1-K5 kriteereiden mukaisesti. Oppija voi näyttää instrumenttitaitojen kehittäminen –opintokokonaisuuden ammattiosaamisen näyttönä henkilökohtaisen opiskelu- ja näyttösuunnitelmansa mukaisesti (JAO 2006g.)

Yhtye- ja orkesteritaitojen kehittämisen arviointikohteet ovat yhtyetaitojen kriteereiden mukaiset harjoittelutaidot, yhtyeen ohjelmiston toteuttaminen ja yhtyeen jäsenenä toimiminen.

Produktiotyö

Oppija osaa kehittää erilaisten työympäristöjen tuntemustaan vahvistaen omaa ammatillista osaamistaan. Hän syventää taitojaan osallistumalla ainakin yhteen produktion esiintyjänä tai muissa vastuullisissa tehtävissä. Hän osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan ymmärtävänsä produktion erityisvaatimuksia ja hän osaa syventää ainakin yhden ammatillisen työympäristön tuntemustaan. Näitä voivat olla esimerkiksi musiikkiteatteri, konserttitoiminta, äänitysproduktio tai kansainväliset työympäristöt (JAO 2006g.)

Opintokokonaisuus toteutetaan toteuttamissuunnitelman ja oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opintokokonaisuus voi sisältää oppijan opinnäytetyön. Opintokokonaisuus voidaan suorittaa myös työssäoppien. Muusikon työympäristöt –opintokokonaisuuden mukaisesti oppijan on pystyttävä ohjatusti suoriutumaan vastuullisista tehtävistä produktioissa. Opintojakso arvioidaan omana kokonaisuutenaan T1-K5 kriteereiden mukaisesti (JAO 2006g.)

Säveltäminen ja sovittaminen

Opetussuunnitelmaluonnoksen mukaisesti oppijan on osattava tehdä pienimuotoisia ja helpohkoja sävellyksiä ja sovituksia. Hänellä on käsitys säveltäjäksi tai sovittajaksi kehittymiseen liittyvästä jatkuvasta kasvuprosessista ja oman sävellyksellisen ilmaisunsa kehittämismahdollisuuksista. Hän osaa käyttää musiikin hahmottamistaitoja välineenä sovitustyössään ja sävellyksellisen ilmaisunsa jäsentämisessä ja kehittämisessä (JAO 2006g.)

Keskeinen sisältö on säveltäminen ja sovittaminen sekä musiikin teoreettisten tietojen ja taitojen soveltaminen Opintokokonaisuus toteutetaan toteuttamissuunnitelman ja oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opintokokonaisuus voi sisältää oppijan opinnäytetyön. Opintokokonaisuus voidaan suorittaa myös työssäoppien. Opintojakso arvioidaan omana kokonaisuutenaan T1-K5 kriteereiden mukaisesti (JAO 2006g.)

Vapaasti valittavat opinnot

Vapaasti valittavasti opinnoista ja niiden tarjonnasta on linjattu Jyväskylän ammattiopiston opetussuunnitelman yhteisessä osassa. Sen mukaisesti vapaasti valittavat opinnot voivat olla joko oman tai muiden koulutusalojen ammatillisia tai syventäviä opintoja, jatko-opintoihin tai kahden tutkinnon suorittamiseen valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattua harrastustoimintaa, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä oppijan persoonallista kasvua. Musiikkialan oppijat voivat valita vapaasti valittaviin opintoihin yhteisen tarjottimen kurssien lisäksi myös taiteen perusopetuksen tanssiin tai musiikkiin kuuluvia opintoja tai Suomalaisen musiikkikampanjan tarjoamia kursseja (JAO 2006g.)

5.2.4 Opinnäytetyön tavoitteet, sisältö, toteutus ja arviointi

Opetussuunnitelmaluonnoksen mukaan opintoihin sisältyy vähintään 2 opintoviikon laajuinen opinnäytetyö joka toteutetaan työelämälähtöisesti. Opinnäytetyö voi olla opintoja kokoava tai jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava kokonaisuus kuten esitys tai konsertti, demo tai levy, kirjallinen työ, multimediatyö, markkinointimateriaali tai portfolio. Opinnäytetyöhön sisältyy aina kirjallinen osio tai raportti. Opinnäytetyö sisällytetään oppijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti joko muusikon työympäristöt - opintokokonaisuuteen tai ammatillisten opintojen valinnaisten opintojen opintokokonaisuuteen (JAO 2006g.)

Opinnäytetyön ohjauksesta vastaavat oppijan opinnäytetyön sisällön mukaiset asiantuntijat jotka määrittävät toteuttamissuunnitelmassa sekä oppijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Oppijan tulee osata suunnitella opinnäytetyönsä oman kiinnostuksensa ja ammatillisen suuntautumisensa mukaisesti.

Oppija suunnittelee itsenäisesti opinnäytetyönsä oman kiinnostuksensa ja ammatillisen suuntautumisensa mukaisesti. Hän osaa etsiä tarvitsemaansa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti. Hän osaa itsenäisesti ratkaista opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia ja arvioida työn etenemistä ja tuloksia. Sisällölliset tavoitteet

määrittävät sen opintokokonaisuuden mukaisesti johon opinnäytetyö liittyy. Oppija esittelee opinnäytetyönsä kirjallisesti ja suullisesti (JAO 2006g.)

Opinnäytetyön sisältö on opinnäytetyön suunnittelu, tiedonhaku ja toteutus, joka oppijan suuntautumisen mukaisesti on joko esitys tai konsertti, demo tai levy, kirjallinen työ, multimediatyö, markkinointimateriaali tai portfolio, sekä kirjallinen osio tai raportti ja suullinen esitys (JAO 2006g.)

Opinnäytetyö hahmotellaan sille suunnatussa seminaarissa tai aihealueen asiantuntijan johdolla. Oppija työskentelee omatoimisesti tai pienryhmässä saaden ohjausta työn edetessä. Kirjallinen osuus on kaikkien seminaarilaisten luettavissa ja suullinen esittely tapahtuu yhteisesti sovittuna ajankohtana. Oppijat osallistuvat toistensa opinnäytetyön esittelyyn ja siihen liittyvään keskusteluun. Toteuttamissuunnitelmassa ja oppijoiden henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellään opinnäytetyön ohjaajat sekä esitysten ajankohdat. Toteuttamissuunnitelmasta löytyy myös opinnäytetyön toteuttamiseen liittyvät tarkennetut ohjeistukset.

Opinnäytetyö arvioidaan sen ammatillisen opintokokonaisuuden osana, johon se sisältyy. Arvioinnissa huomioidaan opinnäytetyön suunnittelu, toteutus sekä kirjalliset ja suulliset esitykset. Opinnäytetyöstä annetaan erillinen arvosana T1-K5. Opinnäytetyön nimi ja arvosana merkitään tutkintotodistukseen (JAO 2006g.)

5.2.5 Arviointi ja osaamisen tunnustaminen

Muusikon tutkinnon sekä siihen kuuluvien opintokokonaisuuksien - ja jaksojen arvioinnin kohteet on johdettu Musiikkialan perustutkinnon opetussuunnitelman perusteista ja Musiikkialan perustutkinnon kansallisesta näyttöaineistosta. Ammatillisten opintojen arviointi kohdistuu oppijan osaamiseen kuvattujen tavoitteiden ja arvioinnin kohteiden mukaisesti. Arviointikohteet sisältävät myös kaikkien alojen yhteiset painotukset (JAO 2006g.)

Arviointi kohdistuu oppijan osaamiseen opintokokonaisuuksittain määriteltyjen arviointikohteitten mukaisesti. Arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat tavoitteiden saavuttamista ja soveltuvat käytettyihin oppimismenetelmiin tukien oppijan oppimista. Opintokokonaisuuden arvosanaa annettaessa painotetaan oppijan

loppuvaiheen osaamista ammattiosaamisen näyttöjen, muun arvioinnin ja oppijan itsearvioinnin avulla. Keskeistä oppijan osaamisen arvioinnissa on sen jatkuvuus ja ohjaavan arvioinnin rooli (JAO 2006g.)

Arvioinnissa noudatetaan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia (L 630/98) ja ammatillisesta koulutuksesta annettuja säädöksiä (A 811/98), musiikkialan perustutkinnon opetussuunnitelman perusteita (OPH määräys 33/011/2001) sekä Jyväskylän ammattiopiston opetussuunnitelman yhteisen osan periaatteita arvioinnin toteuttamisesta.

Oppijan osaamisen tunnustamisen tavoitteena on välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Oppijalla on mahdollisuus hakea osaamisen tunnustamista niistä aikaisemmin suoritetuista opinnoista tai muutoin hankitusta tutkinnon tavoitteita vastaavasta osaamisesta. Aikaisemman osaamisen arvioinnilla ja tunnustamisella voidaan korvata kaikkia opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Osaamista tunnustettaessa verrataan oppijan osaamista opetussuunnitelman tavoitteisiin. Jollei oppijalla ole todistusta tai muuta dokumenttia tunnustettavaksi haluamistaan opinnoista, järjestetään osaamisen varmistamiseksi arviointi (JAO 2006g.)

Opintojaksot arvioidaan joko suoritusmerkinnällä tai viisiportaista arviointiasteikkoa (Tyydyttävä 1, Tyydyttävä 2, Hyvä 3, Hyvä 4 ja Kiitettävä 5) käyttäen. Arviointikohteet on kuvattu opintokokonaisuuksittain ja opintojaksoittain. Arvosanojen perustaksi vaadittava osaaminen on määritelty opintokokonaisuuksittain. Toteuttamissuunnitelmassa tarkennetaan vuosittain opintojaksoihin kuuluvien opintojen arvioinnin kohteet, tavat ja arvioinnista vastaavat opettajat. Ohjaavan arvioinnin jatkuvuutta ja itsearviointitaitojen kehittymistä painotetaan opintojen koko keston ajan. Arviointi toteutetaan oppijan, opettajien ja työpaikkaohjaajien yhteistyönä (JAO 2006g.)

Oppijan osaamisen arvioinnista ja opintosuoritusten arvioinnista päättävät toteuttamissuunnitelmassa ilmoitetut opettajat. Työssäoppimisen arvioinnista päättävät työssäoppimisen ohjaava opettaja ja työpaikkaohjaaja. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät Jyväskylän koulutuskuntayhtymän näyttötoimikunnan nimeämät opettajat ja työpaikkaohjaaja yhdessä tai erikseen. Lukio-opintoja arvioitaessa noudatetaan valtakunnallisia lukiotutkinnon arviointiohjeita. Arvosanat muunnetaan

ammattillisen koulutuksen arvosanoiksi opetussuunnitelman perusteissa määritellyn muuntotaulukon mukaisesti. Yhteisten aineiden arvioinnissa noudatetaan Jyväskylän ammattiopiston opetus-suunnitelman yhteisen osan periaatteita (JAO 2006g.)

Ohjaavan arvioinnin avulla oppijaa ohjataan tiedostamaan se, mitä hän jo osaa ja mitä hänen vielä tulisi oppia päästäkseen opintokokonaisuuden tavoitteisiin. Ohjaavan arvioinnin avulla tuetaan oppijan osaamista ja sen kehittymistä.

Oppijoiden henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien ja opintokorttien tarkistaminen ja arviointikeskustelu toteutetaan lukukausittain. Oma instrumenttiopettaja, ryhmäohjaaja ja työpajojen ohjaajat tukevat harjoittelutaitojen kehittämisessä ja itsearviointitaitojen kartuttamisessa. Opinto-ohjaaja ja opintos sihteeri seuraavat opintojen karttumista yhdessä ryhmäohjaajan, instrumenttiopettajan ja oppijan kanssa. Oppijoiden henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat, opintokortti ja ammattiosaamisen näyttösuunnitelmat toimivat ohjaavan arvioinnin ja opinnoissa etenemisen seurannan apuvälineenä (JAO 2006g.)

Oppijan kanssa käydään opintojen päättövaiheessa koko opintoja kokoava ja päättövaiheen osaamista tarkasteleva arviointikeskustelu.

Opetussuunnitelmassa kerrotaan myös arvioinnista tiedottamisesta, arvosanan uusimisesta, arvioinnista erityisopetuksessa ja arviointiaineiston säilyttämisestä.

Oppijalla on oikeus arvioinnista ja osaamisen tunnustamisesta tiedon saatuaan pyytää opintojen etenemistä tai tutkinnon opintojen suorittamista koskevan arvioinnin uusimista. Arviointipäätöksiin liitetään oikaisuvaatimusohje, joka on nähtävänä opintotoimistossa. Osaamisen tunnustamiseen tyytymätön oppija voi hakea arvioinnin oikaisua suullisesti tai kirjallisesti arvioinnin suorittaneelta opettajalta tai rehtorilta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon arvioinnista (JAO 2006g.)

Mikäli oppija on tyytymätön arvioinnin oikaisun oikaisupäätökseen, oppija voi esittää kirjallisen oikaisupyynnön Jyväskylän koulutuskuntayhtymän näyttötoimikunnalle. Kirjallinen oikaisupyynnö toimitetaan rehtorille 14 päivän kuluessa siitä, kun oppija on saanut päätöksen uusinta-arvioinnista. Näyttötoimikunnan päätökseen oppijalla ei ole valitusoikeutta (JAO 2006g.)

6 LOPPUSOITTO

Koulun suurimpia ongelmia Luukkaisen (1998, 20) mukaan on ollut, että valta ja vastuu oppimisesta on ollut opettajalla, kun sen pitäisi olla oppijalla. Opettaja tarvitsee rohkeutta ja uskallusta käyttää kykyjään, luopua vanhoista, rohkeutta nähdä muutoksia ja kokeilla tarvittaessa jotain aiemmasta poikkeavaa toimintamallia. Luukkaisen mukaan opettajan persoonallisuus nousee tärkeimmäksi työvälineeksi, voimavaraksi ja pääomaksi (1998, 31). Tämä tulisi huomioida myös opetussuunnitelmatyössä ja sen taustalla olevissa arvoissamme, asenteissamme ja oppimiskäsityksissämme. Opetussuunnitelman kautta voimme antaa myös tilaa persoonille ja erilaisten toimintamallien toteutukselle.

Opetussuunnitelma on ohjenuora oppilaitoksen käytännön toimia varten. Sen pohjalta suunnitellaan sisällöt ja toteuttamistavat, kurssit, työapajat, jaksot, opiskelijavalinnan kriteerit, opettajien työn sisältö ja työmäärä ja tilojen käyttö. Sen avulla myös uudet opiskelijat ja henkilökunta on helppo perehdyttää organisaatiokulttuuriin. Siten opetussuunnitelman on oltava sisällöltään riittävän laaja, sen on huomioitava uudet lainsäädännöt ja asetukset ja yhteiset linjaukset. Se ei silti saa rajoittaa erilaisia ratkaisuja tai oppimisympäristöjä eikä alan toimivia käytäntöjä. Se kuvaa oppijan osaamista. Vuotuinen yksityiskohtaisempi toteuttamistapa määritellään oppijan oppaassa.

Vaikka työtä on tehty paljon ja aikaansaatu jo varsin mainio ja nimenomaan oppijan osaamista kuvaava opetussuunnitelma sisältäen nyt myös ammattiosaamisen näytöt arviointitapana, on sitä taas pian ajantasaistettava. Musiikkialan opetussuunnitelmien perusteet tullaan uusimaan kahden vuoden sisällä ja toivottavasti me olemme mukana myös tuossa prosessissa vaikuttamassa tuleviin opetussuunnitelman perusteiden sisältöihin. Opetushallitus käynnistää tulevaisuuden oppimisen kehittämistyön (kts. www.oph.fi). Työn lähtökohtana ovat oppijan tarpeet ja hyvinvointi sekä oppimisympäristöjen kehittäminen.

Myös koulutuksen järjestäjän yhteisen opetussuunnitelman linjausten tulee mahdollistaa erilaisten alojen ja tutkintojen toimivat käytännöt oppijan ja osaamisen näkökulmista. Parhaimmillaan opetussuunnitelmaosaamista eri alojen näkökulmista

voidaan hyödyntää kaikkien alan oppijoiden ja työpaikkojen parhaaksi hyvällä yhteistyöllä, erilaisuutta ja tutkintoja kunnioittaen.

Kun opetussuunnitelmien perusteiden uusiminen on tehty, voidaan opetussuunnitelmaa tarkastella taas uudestaan. Sillä se on jatkuva prosessi eikä opetussuunnitelma ole koskaan lopullisesti valmis. OPSin kautta opimme oppimaan ja pääsemme toivottavasti keikkaan!

LÄHTEET

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. 2001. Musiikkialan perustutkinto. Muusikon koulutusohjelma. Yhtye-/orkesterimuusikko, säestäjä, laulaja, kirkkomuusikko. Soitinhuollon ja musiikin teknologian koulutusohjelma. Pianonvirittäjä, musiikkiteknologi. <<http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/musiikki.pdf>>. Viitattu 19.5.2005.

Ammattiosaamisen näytöt. Jyväskylän ammattiopisto. intra.jao.fi/naytot. viitattu 30.11.2006.

Alava, J. Oppilaitosjohtamisen konteksti. Luentomuistiinpanoja 22.9.2006. Rehtori-Instituutti. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (6.11.1998/812). Teoksessa Suomen laki.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta (6.11.1998/811). Teoksessa Suomen laki.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (603/2005) Teoksessa Suomen laki.

Asetus ammattikorkeakouluopinnoista (3.3.1995/256) Teoksessa Suomen laki.

Elliot, D. 1995. Music Matters. A New philosophy of Music Education. New York ja Oxford: Oxford University Press.

Holm, P. 2005. Kahden tutkinnon opiskelumahdollisuudet ja valinnaiset kurssit lukiolaisille Jyväskylän ammattiopiston konservatoriossa. Suunnitelma ja esittely toisen asteen suunnitteluryhmässä 15.11.2005. Jyväskylä.

Holm, P. 2006. Lausunto ja näkökulmia keskusteluun koskien Jyväskylän ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteistä osaa. Osoitettu Jyväskylän ammattiopiston opetussuunnitelman kehittämisestä vastaavalle työryhmälle 29.5.2006. Jyväskylä.

Holm, P. 2005. Miten koulutus- ja kehittämistoiminta voivat vastata työelämän haasteisiin? Alustus ja keskustelu rytmimusiikin ammattilaisten työelämävalmiudet -seminaarissa 11.11.2005 Seinäjoki. Sibelius-Akatemian täydennyskoulutuskeskus.

Holm, P. 2006. Musiikkialan näyttöaineiston testaaminen Orimattila- instituutin ja Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorion yhteistyösopimuksen mukaan. Muusikon koulutusohjelma. Projektikoodi 83749. Näytöt 2005/2 –koulutusohjelman päätösseminaari 5.5.2006. Ote kansallisen näyttöaineiston testausprojektin raportista. Jyväskylä.

Holm, P. 2005. Otteita opetussuunnitelmasta ja sen laadinnasta. Alustus Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun seminaarissa. 20.9.2004. Jyväskylä.

Holm, P. 2005. Opiskelijan, HOPSin ja Suomalaisen musiikkikampuksen päätoimijoiden suhde kuvattuna ameebamallina. Suomalaisen musiikkikampuksen strateginen suunnitteluryhmä 2.2.2005.

Hätönen, H. 2000. Eläköön opetussuunnitelma: Opas ammatillisille oppilaitoksille. Helsinki: Opetushallitus.

Hätönen, H. 2006. Eläköön opetussuunnitelma II. Opas ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille. Helsinki: Opetushallitus.

JAO 2006a. Asiakirja. Jyväskylän ammattiopisto. Tutkintokohtaiset opetussuunnitelmat. Yhteinen osa. Johtajan päätös 216/20/2006. Jyväskylä.

JAO 2006b. Raportti ja työpaperit (toim. Holm, P.). Musiikkialan kansallinen näyttöaineisto. Testaus Jyväskylän ammattiopiston Konservatoriossa. 25.5.2006.

JAO 2006c Asiakirja (toim. Holm, P.). Lausunto ja näkökulmia keskusteluun koskien Jyväskylän ammattiopiston tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien yhteistä osaa. Osoitettu Jyväskylän ammattiopiston opetussuunnitelman kehittämisestä vastaavalle työryhmälle 29.5.2006. Jyväskylä.

JAO 2006d. Sisäinen tiedote. Näytöt. <<https://intra.jao.fi>>. Viitattu 30.5.2006.

JAO 2006e. Muistiot, työpaperit ja sähköpostit. Jyväskylän ammattiopisto. Opetussuunnitelmatyöryhmä. 2006. puheenjohtaja Riitta Hänninen, näyttötoimikunnan esittelijä Jukka Koivisto.

JAO 2006f. Sisäinen tiedote. Ajankohtaista. <<https://intra.jao.fi>>. Viitattu 15.11.2006.

JAO 2006g Työpaperit ja asiakirja (toim. Holm, P.). Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio. Musiikkialan perustutkinto. Muusikon opetussuunnitelmaluonnos 29.11.2006.

JAO 2006h. Esittely. Jyväskylän ammattiopisto. <<http://www.jao.fi>>. Viitattu 30.11.2006.

Jämsén, K. 2005. Sibelius- Akatemian koulutuskeskuksen johtaja. Puheenjohtaja Musiikkialan foorumi ” Vastaako koulutus työelämää?” 25.10.2005. Helsinki: Opetusministeriö.

Karhunen, P. 2005. Musiikin koulutuksesta työelämään. Kyselytutkimus toisen asteen ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Tilastotietoa taiteista n:o 35. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Konservatorion opetussuunnitelma 2003-. (toim. Holm, P., Perälä H., & Rinta-Pollari M. 2003). Suomalainen konservatorio. Musiikkialan perustutkinto 120 ov. Muusikon koulutusohjelma. Yhtye - ja orkesterimuusikko. Jyväskylä.

Konkola, R. 2003. Yhdessä kehittäen. Koulutuksen ja työelämän haasteita. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Koulutus ja tutkimus 2003 – 2008. Kehittämissuunnitelma. 2004. Helsinki: Opetusministeriö.

Lahtinen, M.- Lankinen, T.- Penttilä, A.- Sulonen A. 2001. Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä. Pieksämäki: Tietosanoma.

Laki ammattikorkeakouluopinnoista (3.3.1995/255) Teoksessa Suomen laki.

Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998). Teoksessa Suomen laki.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (601/2005). Teoksessa Suomen laki.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998). Teoksessa Suomen laki.

Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998). Teoksessa Suomen laki.

Lappalainen, M. 2005. Opiskelijan puheenvuoro. Musiikkialan foorumi ” Vastaako koulutus työelämää?” 25.10.2005. Helsinki: Opetusministeriö.

Laurila, P. 2005. Näytöt osa opiskelijan arviointia. opetusneuvos Pirkko Laurila opetushallitus. Ammattiosaamisen näytöt Keski-Suomessa Keski-Suomen alueen ja lähialueiden koulutuksen järjestäjille, opetushenkilöstölle ja työssäoppimisen yhteistyökumppaneille – seminaari 2.2.2005 Jyväskylän ammattiopiston Kauppaoppilaitoksen auditoriossa. Jyväskylä.

Lavaste, A-E 2005. Kuopion konservatorion rehtori. Työelämän edustajan puheenvuoro. Musiikkialan foorumi ” Vastaako koulutus työelämää?” 25.10.2005. Opetusministeriö. Helsinki.

Luukkainen, O. (toim.). 1998. Tulevaisuuden tekijät. Uuden opettajan mahdollisuudet. Jyväskylä. Atena Kustannus.

Musiikkialan ammatillisen koulutuksen työryhmän muistio . Puheenjohtaja Janne Murto. Sihteerit Terhi Heino ja Jukka Katajisto.

http://www.minedu.fi/julkaisut/julkaisusarjat/38_02musala_amm/38_02musala_amm.pdf>. Viitattu 19.5.2005.

Musiikkialan kansallinen näyttöaineisto. Luonnokset 2005-2006. Työpaperi.

Musiikkialan kansallinen näyttöaineisto. Kansallinen näyttöaineisto 31.7.2006. Työpaperi.

Musiikkialan perustutkinto 2001. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Musiikkialan perustutkinto. Yhtye- ja orkesterimuusikko, säestäjä, laulaja, kirkkomuusikko, soitinhuollon ja musiikin koulutusohjelma, pianovirittäjä, musiikkiteknologi. Helsinki. Määräys 33/011/2001 Opetushallitus. <<http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/musiikki.pdf> >. Viitattu 15.5.2006.

Ollila, Vili. 2005. AMK- opiskelijan puheenvuoro. Musiikkialan foorumi ” Vastaako koulutus työelämää?” 25.10.2005. Opetusministeriö. Helsinki.

Opetusministeriön kirje. Opetusministeriön kirje ammatillisen koulutuksen järjestäjille 7.3.2003. Kulttuurialan ammatillisen peruskoulutuksen rajoittaminen 1.8.2003 lukien. OPM. Helsinki.

OPH käynnistää tulevaisuuden oppimisen kehittämistyön. Tiedote opetushallituksen www-sivuilla osoitteessa < <http://www.oph.fi>>. Viitattu 2.12.2006.

Opetushallituksen määräys 30.9.2005 M 32/011/2005. Osoitteessa <<http://www.oph.fi>> opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteet. Viitattu 2.12.2006.

Opinto-opas 2006-07. Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio. Jyväskylä.

Patrikainen, R. 1999. Opettajuuden laatu. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys opettajan pedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Opetus 2000. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ranta, H. (toim.) 2003. Suomen laki. Opetustoimen lainsäädäntö 2003. Helsinki.

Rauste-von Wright, M. 1998. Opettaja tienhaarassa. Konstruktivismia käytännössä. Helsinki: WSOY.

Ruohotie, P. & Honka J. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen. Kompetenssi-tutkimuksen avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Siltala, J. 2004. Asiantuntija tarvitsee tekemisen vapautta. Teoksessa Yhteenveto 4/2004 Akavan Erityisalojen Keskusliiton järjestölehti. Helsinki: AEK.

Suopohja H., & Liusvaara L. 2000. Oikeudellinen vastuu opetustoimessa. Helsinki.

Tukia, 2000. Näkökulmia musiikin managerointiin. Teoksessa Back Stage Pass. toim. Halonen, K. & Lassila J. 2000. Sibelius-Akatemian koulutuskeskuksen julkaisusarja 3. Helsinki: Yliopistopaino.

Vähämäki, J. 2003. Kuhnurien kerho. Vanhan työn paheista uuden hyveiksi. Tampere: Tutkijaliitto.

TYÖRYHMÄT

Työryhmän jäsen: konservatorion suunnitteluryhmä 2002- . Jyväskylän ammattiopisto.

Työryhmän jäsen: Työssäoppimisen arviointityöryhmä 2005. 22.2.-29.4.2005. Jyväskylän ammattiopisto. Koordinaattori Esko Junttila. Koulutuksen arviointineuvosto.

Työryhmän jäsen: Yrittäjyyden oppimispaikka – laajentumisen suunnittelua 2005. 1.2.-3.5.2005. Taitava Keski-Suomi. Projektipäällikkö Satu Väisänen.

Työryhmän jäsen: Opo-tiimi 2004- . Jyväskylän ammattiopiston oppilaitosten opinto-ohjaajat. Jyväskylän ammattiopisto.

Työryhmän jäsen: koulutuspäälliköt 2004- . Jyväskylän ammattiopiston oppilaitosten koulutuspäälliköt. Jyväskylän ammattioppilaitos.

Työryhmän jäsen: valinnaisten opintojen suunnitteluryhmä 2005-. Jyväskylän ammattiopisto. Koulutussuunnittelija Tuija Kirmanen.

Työryhmän jäsen: strateginen suunnitteluryhmä 2003-2006. Suomalainen musiikkikampus. Projektipäällikkö Päivi-Sisko Eerola ja Pirjo Ikäheimonen.

Työryhmän jäsen: oppilashallinto-ohjelma Priimuksen kehittämis- ja käyttöönottoryhmä. Jyväskylän ammattiopisto. projektivastaava Vesa Pulkkinen.

Työryhmän jäsen: oppilashuoltotyöryhmä 2006-. Jyväskylän ammattiopisto, konservatorio.

Työryhmän jäsen: oppilashuoltotyöryhmä. Suomen konservatorioliitto. Toiminnanjohtaja Minna-Marika Lindström.

Varajäsen: Rehtorikollegio. Suomen konservatorioliitto. Toiminnanjohtaja Minna-Marika Lindström.

Varajäsen: Toisen asteen koulutuksen suunnitteluryhmä. Puheenjohtaja Pekka Risku.

Työryhmän jäsen: Keski-Suomen ja Etelä-Savon soitintoimikunta. Suomen kulttuurirahasto. Suomen konservatorioliiton nimeämä edustaja 2005-2010.

Työryhmän jäsen: Musiikkialan ammatillinen neuvottelukunta. Konservatorio, Jyväskylän ammattiopisto.

Työryhmän jäsen: Lasten kulttuuriverkosto Taikalamppu. Kulttuuriaitta. Musiikkityöryhmä 2004-2005. projektipäällikkö Marjo Tiainen-Niemistö.

Työryhmän jäsen: www- ja viestintä. Jyväskylän ammattiopisto. Viestintäpäällikkö Erkki Mäntymaa.

Työryhmän jäsen: Eino Roiha-säätiö. Hallituksen varajäsen. 2003-.Toiminnanjohtaja Satu Julin.

Työryhmän jäsen: Kulttuuri - ja nuorisopoliittinen toimikunta. Kokoomus. puheenjohtaja Suvi Linden. 2004.